

Shrnutí hlavních závěrů analýzy vysílání České televize a Českého rozhlasu v období před volbami do zastupitelstev krajů a Senátu PČR 2016

Ve dnech 7. a 8. října 2016 se v České republice uskutečnily volby do zastupitelstev krajů a Senátu PČR 2016.

Na 7. zasedání v roce 2016 Rada pověřila Úřad, aby zahájil jednání o externím zpracování předvolebního monitoringu. Zpracování popávané analýzy vyhrálo Centrum pro mediální studia (CEMES) fungující při Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Předmětem zadání bylo vypracování kvantitativně-kvalitativní obsahové analýzy vybraných pořadů provozovatelů ze zákona, tj. České televize a Českého rozhlasu, v období vysílání od 9. září 2016 do 7. října 2016. Hlavním sledovaným cílem bylo posoudit, zda na monitorovaných programech v předvolebním vysílání nedošlo k porušení ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., resp. zda předvolební vysílání jako celek, i v rámci jednotlivých pořadů, dodržovalo zásady objektivního a vyváženého informování.

Dílními cíli analýzy bylo poskytnout informace o tom, jaký prostor byl ve vysílání dán jednotlivým kandidujícím subjektům, resp. jejich zástupcům, a s jakými konotacemi, jak bylo pracováno s informacemi a se zdroji, zda byla důsledně oddělována fakta a komentáře a jaká byla míra konfrontačnosti svědčící o možné ztrátě neutrality či dokonce podjatosti.

V části standardních zpravodajských a publicistických pořadů **České televize** byly dle zadání Rady analyzovány:

- hlavní zpravodajská relace *Události*
- komentovaný zpravodajsko-publicistický pořad *Události, komentáře*
- publicistický pořad *90' ČT24*
- publicistický pořad *Fokus Václava Moravce*
- publicistický pořad *168 hodin*
- publicistický pořad *Reportéři ČT*
- diskuzní pořad *Otázky Václava Moravce*
- diskuzní pořad *Interview ČT24*
- diskuzní pořad *Politické spektrum*

A dále tyto tři předvolebně koncipované pořady:

- *Předvolební rozhovor s prezidentem*
- *Krajské debaty*

- *Superdebata*

V části standardních zpravodajských a publicistických pořadů **Českého rozhlasu** byly analyzovány:

- zpravodajská relace *Hlavní zprávy + Publicistika* ve 12:00 a 18:00 hodin
- publicistický pořad *Názory a argumenty*
- diskuzní pořad *Dvacet minut Radiožurnálu*

A jediný speciálně předvolebně koncipovaný diskuzní pořad:

- *Předvolební diskuze*

Klíčovou metodou analýzy vysílání vybraných pořadů ČT a ČRo byla kvantitativní obsahová analýza. Pro hlubší analytický ponor do identifikovaných potenciálně problematických částí analyzovaného obsahu byla použita analýza kvalitativní.

Na tomto místě shrňme a zhodnotíme hlavní zjištění analýzy.

V hlavních závěrech autoři vypracované analýzy konstatují, že prezentaci jednotlivých politických subjektů ve vysílání zpravodajských a politicko-publicistických pořadů České televize i Českého rozhlasu lze seskupit do čtyř okruhů, resp. typů politických uskupení s rozdílnými způsoby, jakými se k nim obě média vztahují a konstruují tak jejich mediální obraz.

Do okruhu tzv. **zavedených standardních stran**, pro něž je typický častý a relativně vysoký výskyt ve všech typech pořadů, řadí autoři analýzy strany **ČSSD, TOP 09, KDU-ČSL a ODS**.

Druhým okruhem jsou tzv. **zavedené specifické strany**, pro které je pro jejich taktéž relativně vysoký výskyt ve vysílání typická jistá dualita – na jednu stranu jsou podreprezentovány ve vlastních promluvách (menší či méně častá možnost přístupu do obsahů pro jejich mluvčí), na druhou stranu jsou (někdy) nadreprezentovány jako samostatné téma pořadů či příspěvků, v nichž se o těchto stranách vyjadřují jiní mluvčí. Do tohoto okruhu řadí autoři stranu **KSČM** a hnutí **ANO**. Nutno ale dodat, že s tímto zařazením lze s autory analýzy polemizovat, jelikož konkrétní výsledky analýzy (zejména České televize) si v tomto závěru poněkud protirečí. Strana **KSČM** byla dle předložených výsledků podreprezentovaná jak na úrovni promluv jejich zástupců ve sledovaných pořadech, tak i na úrovni zmínek/promluv, které o této straně pronášely jiné osoby. Z toho hlediska by byla spíše zařaditelná do třetího okruhu tzv. emergentních stran. Na stranu druhou, zástupci hnutí ANO dostávali relativně vysoký prostor i jako respondenti (mluvčí) sledovaných zpravodajských příspěvků či publicistických pořadů, na základě výsledků by proto hnutí ANO bylo možné zařadit spíše do okruhu prvního.

Do třetí skupiny, kterou autoři nazývají jako **emergentní strany**, pro něž je typický nízký výskyt ve zpravodajství a jen nárazově vyšší v publicistice, řadí tyto subjekty: **Strana Zelených, Česká pirátská**

strana, Starostové a nezávislí, Změna, Úsvit-NK, SPD (zde s připnutou SPO), Národní demokracie, DSSS.

Do posledního okruhu, **neviditelných stran**, pro něž je typická **ignorance** či **minimální přístup**, nakonec řadí všechny ostatní politické subjekty.

Dále autoři v závěru pracují s analytickým modelem vycházejícím z McQuailova a Streetova rozlišení dimenzí tzv. bias (předpojatost, sklon), přičemž rozlišují tři typy předpojatosti – **stranickou předpojatost, propagandistickou předpojatost** a **bezděčnou předpojatost**. Následně konstatují, že analýza zachytila řadu promluv, které byly stranicky předpojaté, avšak současně považují za podstatné, že **analýza nezaznamenala žádný celý pořad, který by nesl znaky záměrného vychýlení ve prospěch určitého aktéra**. Stejně tak **žádný z pořadů či jejich celky nevykazovaly dle autorů analýzy dominantní/trvalou přítomnost propagandistických zaujetí ve prospěch či neprospěch určitého konkrétního aktéra či aktérů**.

Autoři však identifikují problém ve zpravodajství i publicistice České televize a Českého rozhlasu, a to v tzv. **bezděčné, nezáměrné předpojatosti, která se projevuje v nad-reprezentaci či pod-reprezentaci určitých politických subjektů**. Ačkoli autoři konstatují, že tento jev je zřejmým důsledkem novinářských postupů a rutin, bez nichž lze žurnalistiku provozovat jen stěží, na podkladě analýzy docházejí k závěru, že „ze strany České televize a ze strany Českého rozhlasu ve sledovaném období v celku jimi vysílaných zpravodajských a politicko-publicistických pořadů docházelo k porušování § 31 odst. 3 zák. 231/2001 Sb.“

Konkrétně autoři uvádí, že „v celku vysílaných zpravodajských a politicko-publicistických pořadů České televize (viz zejm. str. 16–31 této analýzy) byla ve sledovaném období zvýhodňována politická strana TOP 09 tím, že promluvám jejích zástupců bylo trvale a pravidelně přidělováno zřetelně více prostoru, než by odpovídalo reálnému postavení této strany v politickém a společenském životě. Analýza naopak zaznamenala trvalé znevýhodňování KSČM, některých dalších nevládních parlamentních a všech neparlamentních stran“.

Podobný závěr autoři konstatují i v souvislosti s vysíláním Českého rozhlasu: „V celku vysílaných zpravodajských a politicko-publicistických pořadů Českého rozhlasu (viz zejm. str. 50–60 této analýzy) byla ve sledovaném období zvýhodňována politická strana TOP 09 tím, že promluvám jejích zástupců bylo trvale a pravidelně přidělováno zřetelně více prostoru, než by odpovídalo reálnému postavení této strany v politickém a společenském životě. V analyzovaném celku vysílání Českého rozhlasu naopak mohlo dojít ke znevýhodnění některých parlamentních a některých neparlamentních stran“. Autoři analýzy ale tyto „znevýhodněné“ politické subjekty nekonkretizují.

Na základě prostudování analýzy jsou ovšem tyto závěry pro potřeby Rady nejen stěží uchopitelné či prokazatelné, způsob, jakým k nim autoři docházejí, se zdá být v několika ohledech i problematický.

Analýza se soustředí zejména na čtyři okruhy, na základě kterých autoři posuzují objektivitu a vyváženost vysílání. Jsou jimi:

1. prostor, který byl v rámci publicistiky a zpravodajství poskytován jednotlivým stranám a to:

1a: na úrovni promluv politických subjektů (tedy politiků jako mluvčích/respondentů/hostů zpravodajských/publicistických pořadů)¹,

1b: na úrovni promluv o politických subjektech (ze strany redaktorů, moderátorů, ale i jiných politiků apod.)²

2. hodnocení politických subjektů na škále neutrální – pozitivní – negativní

3. práce se zdroji (Jak novináři pracují se zdroji? Komu je umožněno vyjadřovat se o stranách a kandidátech? Nakolik je zdrojem vyjádření či hodnocení novinář sám apod.)

4. korektnost práce moderátora diskuzních/publicistických pořadů

V bodech 1b–4 nespátřují autoři analýzy ve vysílání ČT ani ČRo žádné problémy.

Zvýhodnění/znevýhodnění, nad-reprezentaci/pod-reprezentaci, resp. možnou nevyváženost vysílání ukazují autoři analýzy na základě prostoru, který zástupci strany TOP 09 (v případě nad-reprezentace) či KSČM, příp. ostatních neparlamentních stran (v případě pod-reprezentace) získali jakožto mluvčí/respondenti ve zpravodajství ČT a ČRo či jako hosté v publicistických a diskuzních pořadech ČT a ČRo. Ačkoli z akademického hlediska mohou být předložené závěry zajímavé, optikou zákona o vysílání se jeví jako sporné. Důvody ukažme na analýze České televize.

Hlavním problémem analýzy je, že nevyváženost vysílání je demonstrována pouze na základě jediného sledovaného parametru (1a). Analýza vysílání České televize ukázala, že představitelé TOP 09 byli ve zpravodajství České televize oslovováni čteněji než zástupci ostatních opozičních stran (ODS, KSČM, Úsvit-NK). Ukažme na dva grafy, které to v analýze mají dokazovat. Graf 3 ukazuje, že strana TOP 09 se v celkové délce promluv umístila na třetím místě. Vidíme ale, že zdánlivě nedosahuje takových hodnot jako vládní ČSSD a ANO. Nutno dodat, že tato data postrádají v analýze jakékoli kontextové zakotvení. Není tedy jasné, v souvislosti s jakými tématy byli jednotliví politici oslovováni, zda se jednalo o volební či mimovolební tematiku apod. Tím se dostáváme k dalšímu podstatnému problému analýzy, kterým je absence tematické analýzy zpravodajství a publicistiky České televize i

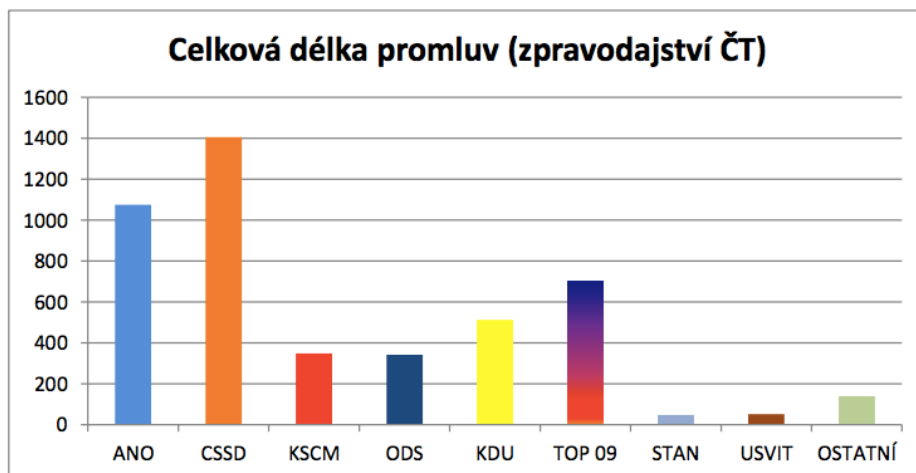
---

¹ „Strany (nebo její představitelé či přímo kandidáti) mluví. Novinář si vybral před svůj mikrofon právě tuto stranu (jejího představitel, kandidáta). Na jejím/jeho hlase či názoru má proto záležet.“

² „O straně (nebo jejím představiteli či kandidátovi) se mluví. Novinář (příp. jím přizvaný mluvčí) si vybral stranu jako téma příspěvku/promluvy – má být důležité o této straně (jejím představiteli či kandidátovi) mluvit.“

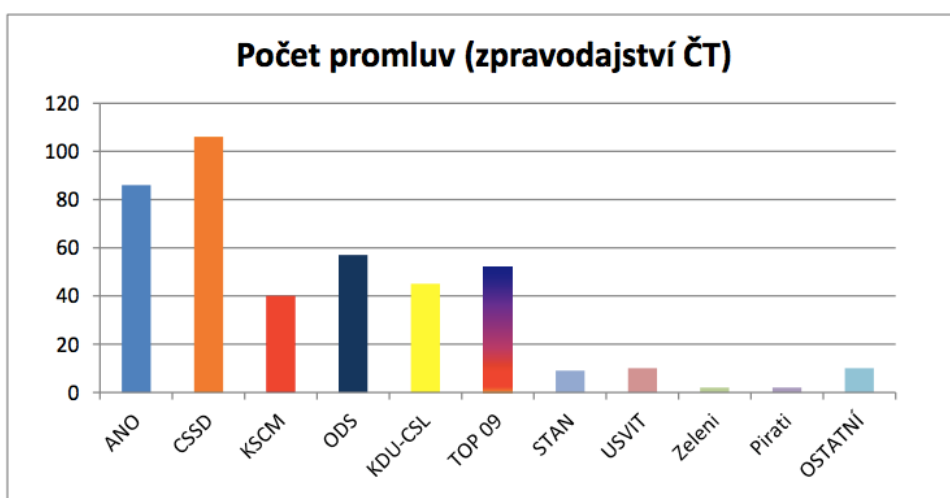
Českého rozhlasu, resp. úplné opomíjení kontextu analyzovaných zpravodajských/publicistických příspěvků.

Graf 3: Celková délka promluv jednotlivých subjektů ve zpravodajství ČT (ve vteř.; 142 příspěvků)

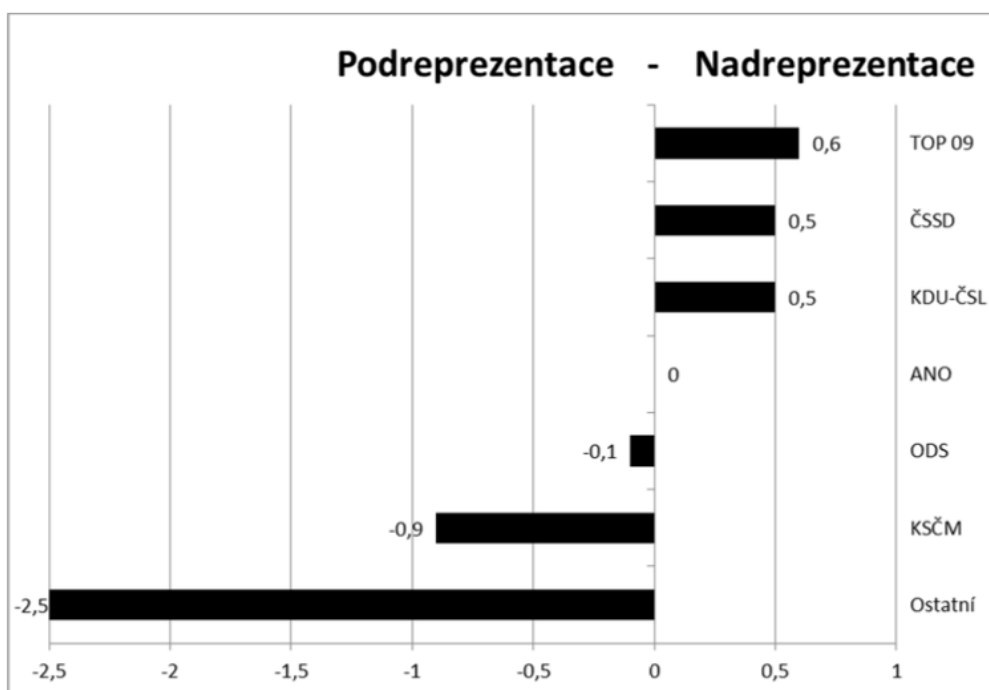
Následující graf 4 přitom ukazuje, že co do počtu promluv politiků zastupujících jednotlivé politické subjekty byl zástupcům strany TOP 09 ve zpravodajství ČT poskytován velmi podobný prostor jako politikům opoziční strany ODS či KSČM. Opět ale graf nedisponuje žádným popisem kontextu analyzovaných zpravodajských příspěvků. Na základě dat obou grafů se jeví jako pravděpodobné, že v příspěvcích týkajících se domácí politiky byli v podobné míře oslovováni zástupci tří opozičních stran, tedy TOP 09, ODS a KSČM. Vyjádření představitelů strany TOP 09 byly zřejmě „pouze“ časově delší než vyjádření zástupců strany ODS a KSČM. Disproporce, na kterou analýza ukázala, nejenže není tak výrazná, ale bez kontextuálního zakotvení analyzovaných příspěvků je téměř nemožné argumentačně podložit porušení zákona o vysílání.

Graf 4: Celkový počet příspěvků s promluvami jednotlivých subjektů ve zpravodajství ČT (142 příspěvků)

Autoři analýzy dále srovnali zjištěné výsledky prezentované v grafu 3 a 4 s očekáváními odvozenými od požadavku tzv. odstupňované rovnosti. Pro její vyčlenění přitom zavedli faktor relevance, který zprůměroval volební **výsledek dané strany v posledních (parlamentních) volbách 2013 a průměr preferencí v aktuálních (červen 2016) volebních modelech agentur STEM, CVVM, Median**. Jinými slovy, autoři se pokoušeli srovnat skutečně věnovaný prostor stran ve vysílání ČT (i ČRo) s významem strany v politickém a společenském životě. Z tohoto srovnání jim následně vyšlo, že ve vysílání zpravodajství ČT byly oproti svému významu nad-reprezentovány strany ČSSD (o 50 %), KDU-ČSL (o 50 %) a TOP 09 (o 60 %). A naopak podreprezentovány byly strany ODS a KSČM.

Graf 5: Nad- a podreprezentace stran s promluvy ve zpravodajství ČT (142 příspěvků)

Domníváme se ale, že stanovit faktor významnosti jednotlivých stran v politickém a společenském životě na základě pouze dvou kritérií může být velmi problematické. Je totiž nepochybné, že skutečný význam jednotlivých stran je jen stěží změřitelný, pokud se vůbec dá vyčíslit. Přitom i sami autoři analýzy jsou si tohoto limitu vědomi, jelikož sami přiznávají, že do výpočtu nezahrnuli další možné parametry jako např. délku existence strany, historický kontext strany, počet jejich členů, aktivitu strany apod.

Nehledě na tato omezení kvantitativního výpočtu významu stran se autoři analýzy dále soustředí zejména na nad-reprezentaci strany TOP 09, přičemž pochybení provozovatele dokládají na několika konkrétních, avšak neznámých, způsobem vybraných, případech. Přitom v tomto kvalitativním zhodnocení se na několika místech dopouštějí nekorektních interpretací příspěvků, resp. nereflektují, že popisované „prohřešky“ ve vysílání mající dokládat zvýhodňování strany TOP 09 nemusí být důkazem nevyváženosti jako spíše rutinní novinářské práce.

Autoři např. na straně 22 uvádějí „U promluv TOP 09 jsme zaregistrovali nízkou míru faktičnosti a malou argumentační, politicko-komunikační relevanci, a to jak u převládajících negativních, tak u méně častých pozitivních vyjádření“. Takovýto fakt lze provozovateli ale optikou zákona o vysílání jen stěží vyčítat.

Dále autoři uvádí dva konkrétní příklady zpravodajských příspěvků, ve kterých dostal dle jejich názoru neopodstatněný prostor zástupce TOP 09. Následně konstatují, že „Uvedené dva příklady dokládají, že kvalitativní část zde nevyvrací, ale naopak potvrzuje závěry kvantitativní části. Zástupci nadreprezentované TOP 09, u nichž nelze (nebo jen z části) tento jev vysvětlit „mocenským bonusem“, dostávají ve zpravodajství a publicistice prostor nejen jako představitelé opoziční strany, ale jsou osloveni způsobem, který je posouvá do postavení autorit, jež by v logice sledovaných pořadů náleželo odborníkům na danou problematiku, popřípadě samotným novinářům (komentátorům)“. Není ale jasné, na jakých základech je tento závěr postaven. Je totiž pravděpodobné, že se jedná o běžnou mediální praxi než praktiku, která by měla být výhradně spojována s představiteli strany TOP 09. Zástupci strany TOP 09 dostali v uvedených příkladech prostor jako představitelé opoziční strany a pokud by se autoři analýzy zaměřili i na jiné politické subjekty, zaznamenali by patrně podobný redakční postup. Tento pohled ovšem autoři analýzy nikterak nereflektují.

Dalším podstatným problémem této části je, že několik kvalitativně popisovaných prohrěšků provozovatele autoři neinterpretují v jejich jedinečnosti, ale tyto unikátní příklady vztahují na celek vysílání, resp. snaží se jimi dokázat zvýhodňování jedné strany. Přitom ale kvalitativní analýza nemůže být nikdy zobecnitelná na celek, jinými slovy konkrétní příklady nikdy nemohou sloužit jako důkaz nevyváženosti celku vysílání.

Podstatný dle nás proto zůstává fakt, že v ostatních měřených oblastech (četnost i valence promluv redaktorů, moderátorů a jiných mluvčích o jednotlivých stranách) představitelé strany TOP 09 nikterak nevyčnívali, resp. jejich medializace byla srovnatelná např. se zástupci strany ODS a ve srovnání s vládními stranami byla výrazně nižší. Takovému závěru navíc odpovídá i již výše zmíněný závěr autorů analýzy konstatující, že **„analýza nezaznamenala žádný celý pořad, který by nesl znaky záměrného vychýlení ve prospěch určitého aktéra. Stejně tak žádný z pořadů či jejich celky nevykazovaly dominantní/trvalou přítomnost propagandistických zaujetí ve prospěch či neprospěch určitého konkrétního aktéra či aktérů“**.

Jak již bylo opakovaně řečeno, autoři zcela opomíjeli kontext analyzovaných zpráv, bez kterého je zcela nemožné vynášet o prezentovaných datech relevantní závěry. Disproporce ve sledované kategorii „respondentů“ analyzovaných příspěvků může totiž vyplývat pouze z redakční nutnosti pokrývat běžnou denní agendu s přihlédnutím k aktuálnímu rozložení politických sil.

Nakonec dodejme, že není absolutně jasné, na základě jakých dat autoři formulují závěr o zvýhodňování strany TOP 09 i v publicistických a diskuzních pořadech České televize. Žádný ze sledovaných indikátorů objektivity a vyváženosti (prostor určený stranám a jejím představitelům či hodnocení) takový závěr v analýze nenaznačuje.

Podobný postup zvolili autoři i v analýze vysílání Českého rozhlasu. Stejně jako v případě České televize ukazují na nad-reprezentaci strany TOP 09 a pod-reprezentaci jiných stran, které opět vyhodnocují pouze na základě jednoho ze sledovaných parametrů – prostoru, který zástupci jednotlivých stran dostali ve sledovaném období ve vysílání ve srovnání s faktorem relevance strany, kterou vypočítávají shodně jako v případě ČT (viz výše). Analýza vysílání ČRo přitom ukázala na nevyváženost tohoto prostoru jak ve zpravodajství, tak v publicistických pořadech. K těmto zjištěním, i k postupu, jakým k nim autoři analýzy docházejí, však máme totožné výtky jako v případě analýzy České televize. Autoři nadhodnocují výsledky jedné sledované proměnné na úkor jiných proměnných a zcela opomíjejí kontext a tematické zarámování analyzovaných příspěvků.

OATV v tuto chvíli předkládá Radě analýzu zpracovanou CEMES k seznámení a k rozhodnutí o dalším postupu.

Dojde-li Rada k závěru, že analýza tak, jak je zpracována, prokazuje porušení § 31 odst. 3 zákona o vysílání ze strany České televize, Českého rozhlasu nebo obou těchto provozovatelů, bude připraven návrh usnesení dle závěrů rozpravy. Je ovšem nutno podotknout, že zjištění analýzy se vztahují povšechně ke zpravodajství a publicistice obou provozovatelů, nikoli ke konkrétním pořadům, odvysílaným v konkrétních dnech a vysílacích časech na specifikovaných programech, což v podstatě znemožňuje nezaměnitelně vymezit a popsat skutkový děj a vyhovět nárokům procesu správního trestání.

Analýza předvolebního vysílání České televize a Českého rozhlasu

(Krajské a senátní volby 2016)

Fakulta sociální věd Univerzity Karlovy – CEMES (Centrum pro mediální studia)

2017

Hlavní řešitel: Jan Křeček (FSV UK)

Statistické zpracování dat: Ondřej Dvouletý (VŠE)

Dále se podíleli: Jan Jiráček, Petra Mílková a další pracovníci a studenti FSV UK

Obsah:

1. Teoretická část	3
2. Metodologická část	8
3. Výsledky analýzy – Česká televize	12
3.1. Celek	12
3.2. Prostor	15
3.2.1. Promluvy subjektů	16
3.2.1. Promluvy o subjektech	35
3.3. Hodnocení	39
3.4. Zdroje	42
3.5. Moderátoři	44
4. Výsledky analýzy – Český rozhlas	47
4.1. Celek	47
4.2. Prostor	49
4.2.1. Promluvy subjektů	50
4.2.1. Promluvy o subjektech	63
4.3. Hodnocení	66
4.4. Zdroje	68
4.5. Moderátoři	70
5. Hlavní závěry	71
6. Zdroje	75

1. Teoretická část

Hlavní výzkumnou otázkou předkládané analýzy vysílání České televize a Českého rozhlasu před krajskými a senátními volbami 2016 předznamenalo její zadání, které znělo:

Výsledkem díla zpracovaného zhotovitelem podle této smlouvy bude posouzení, zda ve sledovaných rozhlasových a televizních programech v předvolebním vysílání nedošlo k porušení ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, resp. zda předvolební vysílání jako celek, i v rámci jednotlivých pořadů, dodržovalo zásady objektivního a vyváženého informování.

Analýza zpracovaná zhotovitelem podle této smlouvy

- a. poskytne informace o tom, jaký prostor byl ve vysílání poskytnut jednotlivým kandidujícím subjektům, resp. jejich zástupcům, a s jakými konotacemi,*
- b. poskytne informace o tom, jak bylo pracováno s informacemi a se zdroji, zda byla důsledně oddělována fakta a komentáře a jaká byla míra konfrontačnosti svědčící o možné ztrátě neutrality či dokonce podjatosti,*
- c. umožní komplexní vyhodnocení, zda program, resp. provozovatel vysílání, v rámci předvolebního vysílání poskytl objektivní, vyvážený a nestranný obraz všech kandidujících subjektů, resp. jejich představitelů.*

Pro její uchopení je třeba se v teoretické části pozastavit především u konceptů, které jsou klíčové pro nastavení naší analýzy tak, jak ji popsal a posléze upřesnil zadavatel. Přestože analýza vychází především z norem/zákonů, které má zadavatel v kompetenci, pro jejich podporu uvádíme i další (často samoregulační) normy (kodexy, Pravidla předvolebního vysílání).

Úvodem se pozastavme u těch nejobecněji formulovaných normativních požadavků (typicky: objektivita, vyváženost, nestrannost). Tato základní pravidla platí napříč různými typy obsahů (dále rozdělujeme na zpravodajství, publicistiku a diskuse), byť logiky, podle kterých jsou uplatňována, se liší (stejně jako se liší zastoupení jednotlivých typů pořadů v celku analyzovaného vysílání), přičemž pro jejich aplikaci platí dualita dvojího významu/užití, a to:

- 1) nedostižný ideál, ale i tak normativ žurnalistické práce, o něž stojí za to se pokoušet,
- 2) vzorový stav, kterým lze výkon žurnalistické práce poměřovat.

Jakkoliv jsou tedy normativní požadavky objektivity, vyváženosti a nestrannosti v mediálněvědní teorii často brány jako nedostižný ideál či žurnalistické pravidlo/ideologie, z jejich výskytu v zákonných normách a koneckonců i zadání této analýzy lze odvozovat, že je nějak dosahovat (a tím pádem i měřit toto dosahování) lze. To bude následně důležité pro interpretaci – nepůjde ani tak o to, že výsledky žurnalistických výkonů tak nevypadají přesně, ale o vzdálení se ideálnímu, zřídka (a spíše náhodně) naplnitelnému stavu. Právě proto zavedeme statistické měření významnosti, abychom vyjádřili, nakolik je odchýlení ve sledovaném vzorku náhodné a nakolik systémové.

Zmíněné obecné normativní požadavky jsou dostatečně rozpracované v odborné literatuře, jejíž deriváty jsou známé i z dříve publikovaných analýz na obdobná zadání českých regulačních či

kontrolních orgánů. Nicméně v tomto případě cítíme potřebu je doplnit o (či „jen“ zdůraznit) dva okruhy otázek/úvah:

1) Nakolik je jejich intenzita v čase neměnná (či nakolik má být jejich role zdůrazněna ve specifickém předvolebním období)?

Typickým příkladem nejobecnějšího normativního očekávání je formule o „svobodném vytváření názorů“ jako o žádoucím účinku vysílacích médií. Tak o ní hovoří vysílací zákon¹, stejně jako zákony o veřejnoprávních médiích,² jakož i jejich kodexy a ad hoc přijímaná pravidla³. Co však je svobodné utváření názorů, resp. k čemu se mají tyto názory vztahovat? I k volbě svého zastupitele? Nejsou tedy v tom případě předvolební období obdobími mimořádnými/přechodnými? Fakt, že obě média pro tuto omezenou periodu vydávají speciální pravidla a hlavně to, že (nejen) RRTV poptává pro tato období speciální analýzy, by svědčil o tom, že ano. V tom případě by i ve zpravodajství a publicistice mohly platit přechodně „zprísněné“ podmínky.

2) Nakolik jsou konkretizované, resp. zda je vůbec možné je konkretizovat?

Česká legislativa a podzákonné normy, nebo spíš jejich posuzování a dílčí rozhodování u příslušných orgánů, zpřesňují obecná očekávání zapojením několika konkretizačních/precedentních konceptů:

Nejprve zmiňme **celek vysílání** tak, jak je uveden ve vysílacím zákonu⁴ i jinde⁵. Od úvah (komplikací) na téma, co je oním celkem, nás zde zadavatel vysvobodil jednak tím, že celek určil sám⁶, a jednak tím, že v zadání poptává i výsledky pro části celku⁷ (až do úrovně pořadů). I proto vedeme analýzu zčásti odděleně pro zpravodajství, publicistiku a (předvolební kandidátské) diskuse.

Požadavky na obsah onoho celku jsou svázány s přístupem do vysílání, které jsou založeny na několika (typicky třech) významech/typech rovnosti tohoto přístupu.

---

¹ „(2) Provozovatel vysílání poskytuje objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů.“ (zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání)

² „§ 2 (2) Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového/televizního vysílání jsou zejména a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů.“ (zákon č. 483/1991 Sb. o České televizi, zákon č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu)

³ „I. 1) Divákům poskytuje informace důležité pro jejich všestrannou orientaci a svobodné utváření názorů.“ (Česká televize, 2016)

⁴ „3) Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivity a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí...“ (zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání)

⁵ „ČRo je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad vyváženosti a zejména nebyl v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňován některý subjekt, politik nebo kandidát, popřípadě jeho názory, tj. nesmí žádný subjekt, politika nebo kandidáta podporovat či naopak někoho potlačovat.“ (Český rozhlas, 2016)

⁶ Zadání analýzy: „...zda ve sledovaných rozhlasových a televizních programech v předvolebním vysílání nedošlo k porušení ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, resp. zda předvolební vysílání jako celek, i v rámci jednotlivých pořadů, dodržovalo zásady objektivního a vyváženého informování.“

⁷ Nutné upozornění: jinak namixovaný celek (zadaný soubor obsahů k analýze) by logicky pozměnil i konkrétní (číselné, procentuální...) výsledky celé analýzy – i když základní zjištění by zřejmě zůstala víceméně shodná (a těžko zde stavět základ jejich oponentury).

1) Rovnost (přístupu) absolutní, nejčastěji realizovaná dle § 16 odst. 8 zákona č. 247/1995 Sb. jako 14 hodin vysílání ČRo a 14 hodin vysílání ČT, rozdělených rovným dílem mezi všechny kandidující subjekty. Tento zákon se však týká voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, obdobná ustanovení pro námi sledované volby neplatí a tento typ rovnosti tak zde uvádíme jen pro úplnost (přesto se i v námi analyzovaných obsazích s realizací absolutně rovného přístupu setkáme).

2) Rovnost minimálního přístupu předpokládá alespoň nějaký prostor pro všechny nedominantní, leč kandidující politické aktéry. Například z usnesení Nejvyššího správního soudu ČR (2013), které zde hodláme k tematice rovnosti opakovaně citovat, vyplývá, že *„podle této koncepce ze zásady rovnosti šancí politických stran připuštěných k volbám plyne, že nemohou být vyloučeny z přístupu k rozhlasovému a televiznímu vysílání s odkazem na to, že jsou nevýznamné nebo politicky škodlivé. Tato zařízení totiž musí dát prostor všem tendencím (...) malým a novým stranám je dán k dispozici rovněž přiměřený vysílací čas“*.

3) Odstupňovaná rovnost přístupu, týkající se a realizovaná spíše v souvislosti se zavedenějšími politickými aktéry, předjímá směr požadavků k jejich „významu“ či „zastoupení“. Viz vysílací zákon (*„Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.“*), stejně jako například zákony zřizující veřejnoprávní média⁸ či jejich vlastní pravidla⁹.

Jak vidno, odstupňovanou rovnost nám zákon i normy médií samotných konkretizují do několika parametrů, od nichž lze míru odstupňování odvozovat – „význam v politickém a společenském životě“, „rozložení sil získaných činností“ či „počet mandátů ve sněmovně, v senátu, v krajských a místních zastupitelstvech“. Konstrukt odstupňované **rovnosti šancí** politických subjektů dále ještě více konkretizuje (s odkazy na německé prostředí) ve svých opakovaných rozhodnutích Nejvyšší správní soud: *„Je ústavněprávně přípustné vyměřit vysílací časy diferencovaně podle významu stran (odstupňovaná rovnost šancí), pokud malým a novým stranám je dán k dispozici rovněž přiměřený vysílací čas (diferenciace na základě nezbytného minima – ‚Grundsocket‘).*

---

⁸ „Vyváženost se posuzuje zejména podle váhy jednotlivých politických stran v demokratické společnosti odvozené především z výsledků voleb do hlavních orgánů zastupitelské demokracie...“ (Přístup do diskusních pořadů se přitom odvíjí zejm. od aktuálních průzkumů tzv. „volebního potenciálu“.) Dále též: „Česká televize také vytváří podmínky pro přiměřenou účast mimoparlamentních politických stran a hnutí v těchto diskusích.“ (Česká televize, 2003)

⁹ „I. 6) V souladu se zásadou odstupňované rovnosti bude Česká televize postupovat při určování časové proporce celkového zastoupení kandidujících subjektů ve vysílání zejména zpravodajských pořadů a v publicistických debatách. Postup České televize bude úměrný politickému a společenskému významu jednotlivých kandidujících subjektů.“ (Česká televize, 2016)

„Čl. 3 .odst.: d) jaké je dosavadní reálné postavení subjektu v politickém a společenském životě vzhledem k počtu mandátů ve sněmovně, v senátu, v krajských a místních zastupitelstvech atd. Také v případě jednotlivých kandidátů nebo politiků je nutné posoudit, jaký je jejich význam v politickém a společenském životě.“ A dále: „Čl. 4 odst. (2). Zpravodajství ČRo musí reflektovat rozložení sil, jaké si subjekty, politici nebo kandidáti svou činností získali.“ (Český rozhlas, 2016)

*Za kritéria pro diferenciaci významu politických stran slouží např. délka existence stran, jejich předchozí volební výsledky, počet členů, organizační struktura apod.*¹⁰

Tato hlediska tzv. **odstupňované rovnosti**¹¹ nutně musí být vodítkem pro interpretaci analytických zjištění ohledně různých typů poskytnutého prostoru. Musí se odvíjet od zákonem dané relevance, tedy „významu v politickém a společenském životě“. Je vcelku překvapivé, že dosavadní česká analytická praxe příliš nepokročila v úsilí o stanovování tohoto „**faktoru společenské/politické relevance**“, pomocí něhož by bylo možno výkony médií porovnávat a následně vyhodnocovat jejich (ne)uspokojivost. To se pokusíme napravit.

Praktickou aplikaci faktoru společenské relevance (měření významu stran a jeho porovnávání s mírou mediální reprezentace) nám však značně komplikuje jev v odborné literatuře nazývaný jako **mocenský bonus** (vládní bonus, Machtbonus, Amtsbonus, Kanzlerbonus či „incumbency bonus“ – termíny vyjadřují prostý fakt, že výkon politické moci na sebe poutá mediální pozornost, Schulz, 1997, s. 216–217, dále viz Schönbach a kol., 2001; Schulz & Zeh, 2003). I na něj pamatuje konkretizační nálezn Nejvyššího správního soudu, když konstatuje, že *„vztažení naprosté rovnosti bez ohledu na význam a váhu kandidujícího subjektu by bylo i neproveditelné už proto, že někteří čelní představitelé kandidujících subjektů jsou zároveň významnými ústavními činiteli a je nerealistické například předpokládat, že by každý kandidující subjekt (...) měl mít přidělen v médiích stejný časový prostor jako strana, jejímž členem je například předseda vlády či předseda Senátu Parlamentu ČR, tedy lidé, kteří v médiích často vystupují již z titulu svých funkcí.“* Přestože obě analyzovaná média (jak ČRo¹², tak ČT¹³) za nás ve značné míře vyřešila metodologickou komplikaci související se sběrem a analyzováním dat zatížených mocenským bonusem (dále někdy jen MB), komplikace při jeho aplikaci (resp. předcházení jeho bezděčného působení) ve vysílání a následném poměřování kvality výkonu přetrvávaly – až do fáze kvalitativní analýzy. Zatímco odkazované teoretické prameny zdůrazňují synchronní působení mocenského bonusu (poutání pozornosti v čase výkonu moci), v naší kvalitativní analýze jsme často registrovali jeho zpětné působení – tento poznatek považujeme za natolik zajímavý, že bychom jej rádi zpracovali do podoby vědeckého článku, obdržíme-li od zadavatele souhlas.

Snahy o alespoň dílčí korekci (vyvažování mocenského bonusu) typicky směřují do požadavku vyváženosti na ose vláda - opozice (zejm. u diskusních pořadů)¹⁴. U zpravodajských a publicistických

¹⁰ „Blíže viz např. BVerfGE 7, 99 – Sendezeit I, BVerfGE 13, 204 – Sendezeit II.“ (Nejvyšší správní soud, 2013)

¹¹ Dále můžeme doplnit výsledky aktuálních volebních preferencí nebo například počty „followerů“ na sociálních sítích.

¹² „U všech zpráv a příspěvků, ve kterých vystupují volení představitelé (poslanci, ministři, zastupitelé, primátoři, starostové, jejich zástupci apod.), musí být uvedena jejich stranická příslušnost (v případě různých nezávislých subjektů s dlouhými názvy stačí zobecnění typu „nezávislý“ nebo „z nezávislého sdružení“) - a to bez ohledu na to, jestli daná osoba kandiduje nebo se chystá kandidovat ve Volbách. Stranická příslušnost musí být uvedena také u všech osob, které ve Volbách kandidují. Posлуhač musí takovou informaci dostat, aby věděl, že vyjádření může být motivováno snahou ovlivnit voliče.“ (Český rozhlas, 2016)

¹³ „Ve všech zpravodajských a politicko-publicistických pořadech a jejich částech, v nichž vystupují představitelé politického života a veřejné správy, bude, pokud možno, uvedena stranická příslušnost takových osob bez ohledu na to, zda kandidují ve volbách či nikoliv.“ (Česká televize, 2016)

¹⁴ „6.2 Naplňování čl. 6.1 předpokládá také vysílání diskusí politiků v rámci demokratické soutěže politických stran a hnutí. Časový prostor, který je dán jednotlivým politickým stranám a hnutím, musí být ve svém celku vyvážený. Vyváženost se posuzuje zejména podle váhy jednotlivých politických stran v demokratické společnosti odvozené především z výsledků voleb do hlavních orgánů zastupitelské demokracie. Zároveň je však třeba zajistit, aby poměr mezi diskusními vystoupeními činitelů vládních stran a stran opozičních byl v souhrnu

pořadů pak mocenský bonus dále komplikuje koncept „předmediálního stavu událostí“ (nebo „událostní stav“, dále někdy US) – i když necháme stranou čistě konstruktivistický přístup (události neexistují samy o sobě, ale tvoří je média, respektive interakce s nimi), vždy se bude vracet úvaha, nakolik jsou sledované/reprezentované události událostmi „per se“, nakolik vznikly pro média a nakolik si je média vytvořila¹⁵ sama.

I tuto oblast se snaží naše kvalitativní analýza řešit.

---

poskytnutého prostoru přibližně vyrovnaný. Česká televize také vytváří podmínky pro přiměřenou účast mimoparlamentních politických stran a hnutí v těchto diskusích.“ (Č. 6, odst. 2 Kodexu ČT o diskusních pořadech, Česká televize, 2003) Pravidla ČT: „Zároveň je však třeba zajistit, aby poměr mezi diskusními vystoupeními činitelů vládních stran a stran opozičních byl v souhrnu poskytnutého prostoru přibližně vyrovnaný.“ (Česká televize, 2016)

¹⁵ Resp. se je „jen“ rozhodla uchopit po svém.

2. Metodologická část

Klíčovou metodou zde nutně je kvantitativní obsahová analýza, tedy tradiční, stěžejní a zřejmě nejčastěji užívaná metoda při výzkumu zjevného obsahu (mediální) komunikace. Vychází z pozitivistické tradice poznávání světa, zkoumání společnosti a jejích fenoménů a jako takovou ji charakterizuje přesvědčení o poznatelnosti, možnosti nestranného uchopení a popsání, resp. spočítání jednotlivých jevů a vlastností. Výzkumný proces je vysoce strukturovaný a běží v tzv. deduktivním režimu – z normativního zadání se odvíjí základní výzkumná otázka, která je dále rozpracována do dílčích otázek (hypotéz). Ty jsou operacionalizovány, tj. převedeny do podoby indikátorů sledovatelných v analyzovaném obsahu, a navazující výzkumný design stojí na tvorbě kódovací knihy – tj. stanovení kódovací jednotky a systému proměnných (a hodnot, které jednotlivé proměnné nabývají), jež se uplatní na všechny jednotky základního (příp. výběrového) souboru. Po pilotní ověřovací fázi (vč. testu validity a reliability) následuje sběr dat a jejich zpracování pomocí statistických postupů. Výsledky jsou prezentovány v přehledné formě tabulek a grafů, jejichž interpretace se vrací k původnímu zadání a ověřuje/vyvrací vstupní hypotézy. Pro všechny tyto vlastnosti je kvantitativní obsahová analýza ideálním nástrojem pro potřeby rozhodování kontrolních/regulačních orgánů médií (a ostatně jediným možným tam, kde je zadáním analyzovat větší celky¹⁶).

Základní výzkumnou otázku specifikoval zadavatel zejm. v čl. 1 (odst. 2. a 3.) uzavřené smlouvy¹⁷, z níž pak odvozujeme zejm. tyto dílčí:

- Nakolik byl přidělený prostor pro promluvy (stran/kandidátů či o stranách/kandidátech) vyvážený, spravedlivý, rovný (ať už optikou absolutní, nebo odstupňované rovnosti)?
- Nakolik byla práce se zdroji (stranickými) spravedlivá, odpovědná, nestranná, vyvážená?
- Nakolik byly kolize s normativními očekáváními nahodilé?

Základní soubor obsahů rozdělujeme jednak dle média, dále dle typů pořadů na zpravodajství, publicistiku a diskuse – logika tohoto dělení je metodická (rozdílné kódovací knihy, nesouměřitelné proměnné), ale vychází i ze zadání, které žádá posouzení jak pro celek, tak i pro jeho části (až pořady).

Jako kódovací jednotku jsme pro zpravodajství a publicistiku stanovili jeden relevantní příspěvek¹⁸. Těch bylo v analyzovaných zpravodajských pořadech nalezeno 191 (ČT 142, ČRo

¹⁶ „Kvantitativní přístupy dokážou vypovídat o velkých celcích a přinášet zobecnitelné poznatky reprezentativní pro celé populace.“ (Sedláková, 2015, s. 50)

¹⁷ Odstavec 2: „Výsledkem díla zpracovaného zhotovitelem podle této smlouvy bude posouzení, zda ve sledovaných rozhlasových a televizních programech v předvolebním vysílání nedošlo k porušení ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, resp. zda předvolební vysílání jako celek, i v rámci jednotlivých pořadů, dodržovalo zásady objektivního a vyváženého informování.“

Odstavec 3: „Analýza zpracovaná zhotovitelem podle této smlouvy

a. poskytne informace o tom, jaký prostor byl ve vysílání poskytnut jednotlivým kandidujícím subjektům, resp. jejich zástupcům, a s jakými konotacemi,

b. poskytne informace o tom, jak bylo pracováno s informacemi a se zdroji, zda byla důsledně oddělována fakta a komentáře a jaká byla míra konfrontačnosti svědčící o možné ztrátě neutrality či dokonce podjatosti,

c. umožní komplexní vyhodnocení, zda program, resp. provozovatel vysílání, v rámci předvolebního vysílání poskytl objektivní, vyvážený a nestranný obraz všech kandidujících subjektů, resp. jejich představitelů...“

¹⁸ Relevantní příspěvek = tematicky ucelená a od ostatních jednotek zřetelně oddělená jednotka obsahu, v níž jsou zmíněny (třebas i jen okrajově) či jinak zřetelně označeny:

- některá/é z kandidujících stran či hnutí,

Radiožurnál 49), v publicistických 145 (ČT 78, ČRo Radiožurnál 37, ČRo Plus 30), všechny byly okódovány základní sadou 23 proměnných, resp. až 50 dodatečnými proměnnými). Při analyzování diskusních pořadů (77 předvolebních speciálů, z toho ČT 14, ČRo 63) byl kódovací jednotkou jeden celý pořad, v jehož rámci byla sbírána data pomocí přesně 100 (možných) proměnných.

Výzkum byl operacionalizován tak, že v obou kódovacích knihách zachycovaly klíčové proměnné prostor věnovaný jednotlivým pol. subjektům (stranám, koalicím) a jejich kandidátům, tedy prostor věnovaný jejich promluvám („strana/kandidát mluví“) a promluvám o nich („o straně se mluví“). Další proměnné pak pokrývaly ostatní oblasti, ve kterých zadavatel požadoval další výsledky analýzy, tedy konfrontačnost, názorovost, ztrátu neutrality, práci se zdroji (zejm. kdo se může vyjadřovat o jednotlivých stranách).

Při sběru dat nebyl použit žádný z postupů (metodologicky korektní) redukce základního souboru analyzovaných obsahů – nevytvářeli jsme žádný výběrový vzorek (který by měl ambice nést v sobě vlastnosti celku), ale analyzovali jsme všechny pořady dodané, resp. poptávané¹⁹ zadavatelem.

Sběr dat (v prostředí programu Microsoft Excel) pomocí tolika proměnných na tak velkém souboru přinesl mimořádné nároky na kódovací personál kvůli zajištění uspokojivé míry reliability. Pečlivý trénink jsme se rozhodli podpořit zdvojeným či spíše ztrojeným kódováním – většinu z příspěvků/pořadů kodovali nezávisle na sobě dva kódovači, třetí pak ručně porovnával sebraná data a zaznamenával finální hodnoty (v případě velkých odchylek obou kódovačů i vč. návratu ke kódovanému materiálu).

Výsledky analýzy budou prezentovány nejprve v běžné, deskriptivní podobě („excelovské grafy a tabulky“), která bude v základní podobě popisovat frekvenční zisky pro jednotlivé proměnné (a jejich hodnoty), příp. jejich vývoj v čase. Některé z výše uvedených proměnných byly v rámci naší operacionalizace uplatněny jen na některé typy obsahů (typicky témata či rámec voleb jen na zpravodajství a publicistiku nebo nevyužitý čas pro diskuse), jiné byly sice uplatněny na všechny typy, ale hodnoty za celek zde nemá příliš smyslu vyjadřovat (typicky přidělování pozornosti vyjádřené ve stopáži – vzhledem k rozdílnému formátu příspěvků ve zpravodajství a publicistice).

Následně byly nasazeny sofistikovanější statistické nástroje, což je postup stále běžnější ve srovnatelných zahraničních analýzách (viz závěrečný seznam literatury), ovšem v českém prostředí jde do jisté míry o novum (viz tamtéž). Tyto nástroje (nasazené v prostředí statistického programu IBM SPSS) umožnily robustnější posouzení prvotních závěrů získaných z úvodních popisných statistik – ty jsme tak rozšířili konkrétně o implementaci vícerozměrné regresní analýzy, analýzy rozptylu (ANOVA), korelační analýzy a testy Chí-kvadrátu kontingenční tabulky. Korelaci, analýzu rozptylu a regresi aplikujeme zejména při studiu závislostí mezi čistě kvantitativními proměnnými a při zjištění intenzity jejich závislostí. Test kontingenční tabulky pak využíváme pro zjištění vztahu mezi dvěma kategoriálními proměnnými. U každého z využitých nástrojů popisujeme statistickou významnost získaných odhadů, komentujeme intenzitu vypočtené závislosti a získané výsledky. Použitá hranice statistické významnosti činí 10 %.

Cílem nasazení těchto pokročilejších metod bylo primárně potvrdit/vyvrátit, zda a případně nakolik jsou zjištěné výsledky statisticky významné. Odkazujeme se na úvodní teoretickou rozpravu o možnosti naplňování očekávaných (často legislativně) normativních požadavků – na dualitu

---

- nebo některý/á politik/čka některé z kandidujících stran a hnutí (byť třeba tento/tato politik/čka v těchto volbách nekandiduje) nebo nezávislý/á kandidát/ka,
- nebo téma českých krajských a senátních voleb.

¹⁹ Ojediněle se lišilo, např. v souboru Události 16-09-28 byly dodány Události z 28. 7. 2016.

nedostižného ideálu (ale i tak normativu žurnalistické práce, o který stojí za to se pokoušet) a vzorového stavu, kterým lze výkon žurnalistické práce poměřovat. Jestliže nás zadání analýzy vede k tomuto poměrování, pak v zapojení sofistikovanějších statistických metod zkusíme najít odpověď na otázku, nakolik jsou zjištěná odchýlení (konkrétně tedy zvýhodňování a znevýhodňování kandidujících stran) ve sledovaném vzorku nahodilá a nakolik naopak trvalá a systémová.

Po kvantitativní části jsme nasadili analýzu kvalitativní. I když má pro naše účely (resp. účely RRTV) jisté limity (spíše kritická než normativní paradigmatická východiska, induktivní postup, malé množství dat na vstupu, subjektivita výzkumníka, malá reprezentativita/zobecnitelnost zjištěných „hypotéz“), ve finále jsme pro ni našli takové uplatnění, že se stala neopominutelnou součástí metodického mixu. Již v nabídce formulované v rámci vyhlášené veřejné soutěže (poptávané Charakteristice metodologie) jsme předjali, že bude následovat po „základní použité metodě, tedy kvantitativní obsahové analýze“ a že bude sloužit pro hlubší analytický ponor do takto identifikovaných „potenciálně problematických částí analyzovaného obsahu.“ V závěru předchází teoretické kapitoly již vyvstaly obrysy jejího nasměrování – tedy „mocenský bonus“ jako intervenující faktor pro platnost/závažnost zjištěných nad/podreprezentací. Jinými slovy – po kvantitativním zjištění přiděleného prostoru ve vztahu ke společenskému a politickému významu daného subjektu jsme statisticky ověřovali náhodnost/systémovost takto zjištěných favorizačních či defavorizačních tendencí. Kvalitativní analýza na těchto potenciálně problematických částech obsahu (pořady s výskytem daného nadreprezentovaného aktéra) zkoumala míru působení **mocenského bonusu** – jak za pomoci analýzy témat a rámců, tak agence a rolí jednotlivých aktérů. Dále pak kvalitativní analýza pracovala s druhým potenciálně problematickým pojmem – „předmediálním stavem událostí“, tzn. interpretovala podnět zprávy/komentáře a význam zpravované události/tématu (klasické dělení hard news a soft news, resp. zpravodajské hodnoty stojící u vzniku obsahu). Všimla si ovšem dále i lingvistických a jiných prostředků, které mohly signalizovat kolizi s dalšími normativními očekáváními, které zadavatel v zadání uvedl.

Kvalitativní analýza probíhala v prostředí počítačového programu pro kvalitativní analýzu ATLAS/ti, kde hermeneutické jednotky odpovídaly jednotlivým žánrovým okruhům analyzovaného celku. Těm byly přiřazeny jako primární dokumenty ty příspěvky/pořady (jejich přepisy z fulltextového archivu NEWTON Media), které identifikovala pro hlubší analytický ponor kvantitativní analýza. V těchto příspěvcích pak byly ve fázích otevřeného a axiálního kódování vyhledávány relevantní citace (quotations), vzniklé kódy pak byly seskupovány pod superkódy, vztahující se ke klíčovým konceptům teoretické části (např. mocenský bonus či stav událostí). Detailnější výklad poskytuje první kapitola s výsledky analýzy (3.2.1. Promluvy subjektů – Zpravodajství ČT), v níž metodické aspekty popisujeme podrobněji než v dalších kapitolách, v nichž je použita stejná či obdobná metodika a liší se jen typ obsahů, na které je uplatněna.

V samotném závěru pak prezentujeme výsledky ještě jednoho (spíše zběžného) nasazení kvalitativních postupů – dílčí průběžné výsledky jsme podrobili jakési „metaanalýze“, jejímž výsledkem je nová typologie kandidujících subjektů, se kterou pak v závěru pracujeme.

Předkládaná analýza se snaží vycházet z obdobných analýz vypracovaných v minulých letech na našem pracovišti (CEMES, 2013), olomouckými kolegy (Sedláková, Lapčík & Burešová, 2017), brněnskými z agentury Focus (Gallíková, Rozsival, Dytrt & Geržová, 2017; FOCUS, 2014, 2015), ostravskými z agentury Media Tenor (Sedláček, Schwarzová & Herot, 2013), Ivanem Vodochodským

z agentury NEWTON Media (Vodochodský, 2017), dalšími analytiky (Vít, 2012; Nejedlý, 2013) nebo samotným analytickým odborem RRTV (např. RRTV, 2005a, 2015b). Přes nespornou kvalitu těchto analýz si nelze nevídnout, že často nechávají otázku celku vysílání na druhé koleji a za časté dominance kvalitativní metodiky soustředí finálně svou pozornost na několik konkrétních pořadů. Řečeno známou metodologickou metaforou: všímají si spíše několika stromů než celého lesa (viz Sedláková, 2015, s. 49²⁰), což ovšem může být dáno jiným zadáním analýz (které z výstupů nelze vyčíst). Kdybychom se i my vydali jen touto cestou, pak bychom našemu zadání (poptávajícímu v první řadě celek vysílání a prostor věnovaný jednotlivým politickým subjektům a odkazujícímu zejm. na § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb.) nedostáli úplně, resp. v dikci zmiňované metafory bychom „pro stromy neviděli les.“ I proto jsme museli zavést výše zmíněné postupy, které bychom rádi prezentovali jako obohacení české analytické praxe.

---

²⁰ „Tam, kde kvantitativní vědci vidí les tvořený množstvím navzájem si velmi podobných stromů, příznivci kvalitativního přístupu vidí jednotlivé významně odlišné stromy. Stoupenci kvantitativního paradigmatu jsou přesvědčeni, že relevantní údaje o lese můžeme zjistit nejen tak, že jej budeme zkoumat celý, ale i tehdy, když do výzkumu správně (rozumí se podle pravidel pravděpodobnosti) vybereme jen jeho část. Naopak pro zastánce kvalitativního paradigmatu je každý strom natolik specifický a odlišný od ostatních, že jej musíme zkoumat samostatně a detailně. Je jasné, že ve výzkumu nikdy nemůžeme obsáhnout všechny jedince, můžeme ale vypovídat o jednotlivých stromech a je velmi pravděpodobné, že v lese (mezi ostatními stromy, které jsme ještě neměli možnost zkoumat) jsou i další, pro něž jsou naše zjištění také platná. Surčitostí to ale říci nemůžeme. Převáděno zpět na rovinu metod zkoumání, kvantitativní šetření zkoumají větší celky prostřednictvím analýzy hromadných dat; kvalitativní se soustředí na jednotlivé jevy, jedince či případy a snaží se o nich vypovídat co nejpodrobněji.“ (Sedláková, 2015, s. 49)

3. Výsledky analýzy – Česká televize

3.1. Celek

Některé z výsledků budou nejprve prezentovány pro všechny typy analyzovaných obsahů (dále členěno na zpravodajství, publicistiku a diskuse) společně. Smyslem této úvodní části je – spíše než přicházet se zjištěními poptávanými základními výzkumnými otázkami – poskytnout čtenáři analýzy základní povšechný přehled o jejím záběru, o množině všech analyzovaných obsahů, o onom pomyslném celku vysílání České televize, resp. jeho zpravodajských, politicko-publicistických a předvolebně-diskusních pořadech.

Detailnější přehled přináší následující tabulka 1, z níž lze vyčíst rozsah veškerého rešeršovaného, zadavatelem poskytnutého materiálu, a následně rozsah obsahů podrobených vlastní hlubší analýze.

Tabulka 1: Stopáž rešeršovaných a analyzovaných pořadů ČT

		rešeršované minuty	pořadů/ příspěvků celkem	relevantních pořadů/ příspěvků	analyzované minuty
ČT1+ČT24	Události	1450	723	179	537
ČT24	Interview ČT24	600	20	13	390
ČT24	Události komentáře	1200	206	57	360
ČT24 (část. ČT1)	Otázky Václava Moravce	480	30	21	335
ČT24	Fokus Václava Moravce	120	1	1	120
ČT24	Politické spektrum	120	4	4	120
ČT24	90' ČT24	360	45	13	104
ČT24	Předvol. rozhovor s prezidentem	90	1	1	90
ČT24	168 hodin	160	24	11	80
ČT24	Reportéři ČT	160	11	4	61
ČT24	Krajské debaty	1560	13	13	1560
ČT1+ČT24	Superdebata	120	1	1	120
		6420 min.			3877 min.
		107 hod.			64,6 hod.

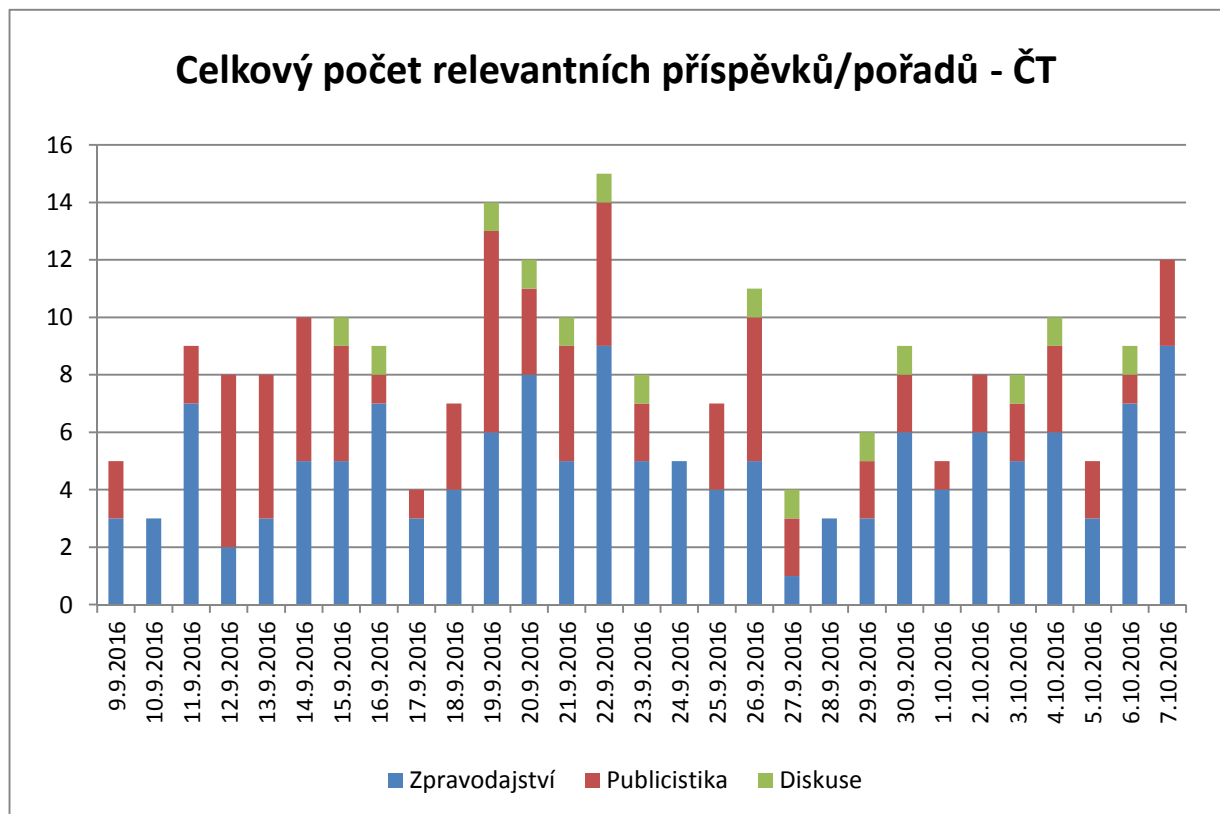
Následující graf 1 přináší první pohled na: 1) rozdělení/podíl jednotlivých typů pořadů či žánrů – zpravodajství²¹, publicistiky²² a diskusí²³, resp. 2) vývoj jejich počtu v čase. Vzájemný poměr

²¹ Události (program: ČT1 i ČT24, datum vysílání: denně v období 9. 9. 2016 – 7. 10. 2016, čas vysílání: 19:00-19:50).

²² Události, komentáře (program: ČT24, datum vysílání: všední dny v období 9. 9. 2016 – 7. 10. 2016, čas vysílání: 22:00–23:00); 90' ČT24 (program: ČT24, datum vysílání: 9. 9., 12. 9., 5. 10., 7. 10., čas vysílání: 20:00-21:30); Interview ČT24 (program: ČT24, datum vysílání: všední dny v období 9. 9. 2016 – 7. 10. 2016, čas vysílání: cca 18:25–18:55); Otázky Václava Moravce (program: ČT24, datum vysílání: 11. 9., 18. 9., 25. 9., 2. 10., čas vysílání: 12:00–14:00); Politické spektrum (program: ČT24, datum vysílání: 10. 9., 17. 9., 24. 9., 1. 10., čas vysílání: 14:30-15:00); 168 hodin (program: ČT1, datum vysílání: 11. 9., 18. 9., 25. 9., 2. 10., čas vysílání: cca 20:55–21:35); Reportéři ČT (program: ČT1, datum vysílání: 12. 9., 19. 9., 26. 9., 3. 10., čas vysílání: 21:30-22:10); Fokus Václava Moravce (program: ČT24, datum vysílání: 13. 9. 2016, čas vysílání: 20:00–22:00); předvolební

jejich výskytu ukazuje převahu počtu zpravodajských příspěvků (příspěvky z Událostí)²⁴ nad publicistickými, které jsou čtenější jen ve dnech 12., 19. 9. a 20. 9., kdy se o převahu publicistiky postaral zvýšený výskyt relevantních příspěvků v Událostech, komentářích.

Graf 1: Vývoj počtu relevantních příspěvků/pořadů ČT v čase (234 příspěvků/pořadů)

V celku vysílání ČT představuje počet předvolebních debat (13 + 1) menšinu. Z vývoje v čase lze vysledovat takt pracovních dnů vs. víkendů, vrchol pozornosti pak představuje týden 19.–23. 9., tedy relativně dlouho před začátkem voleb (pozornost vyjádřená počtem příspěvků tedy nestoupá).

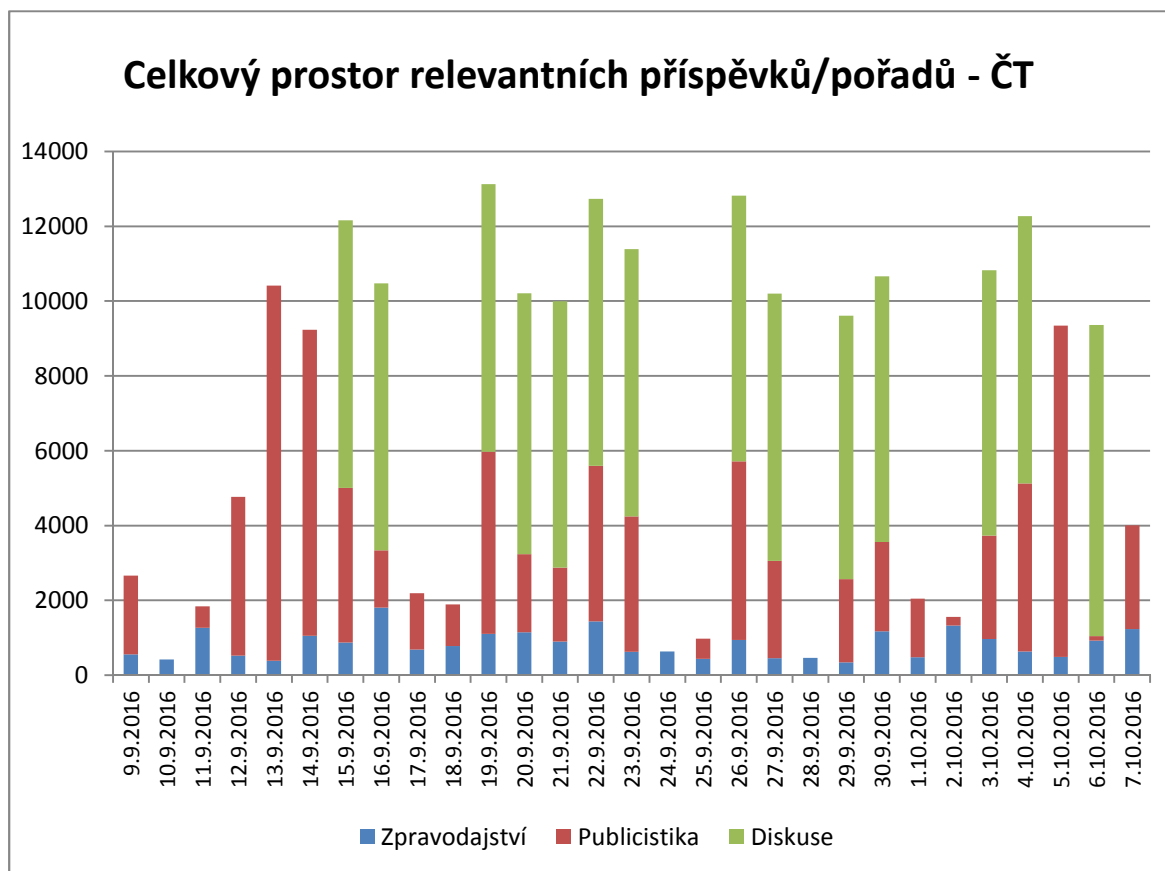
Oproti tomu přehled prostoru relevantních pořadů/příspěvků ukazuje na dominanci předvolebních debat v souhrnu vysílacího času (vždy ten den, kdy byly dvouhodinové krajské debaty a Superdebata zařazeny do programu).

rozhovor s prezidentem Milošem Zemanem (program: ČT24, datum vysílání: 14. 9. 2016, čas vysílání: 20:00–21:30).

²³ Série krajských debat (program: ČT24, datum vysílání: 15. 9., 16. 9., 19. 9., 20. 9., 21. 9., 22. 9., 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., 3. 10., 4. 10., čas vysílání: 20:00–22:00); Superdebata (program: ČT1 i ČT24, datum vysílání: 6. 10. 2016, čas vysílání: 20:00–22:00).

²⁴ Přestože jsme se po fázi ověřování kódovací knihy rozhodli pro slučování příspěvků do tematicky ucelených celků (např. začátek Událostí a vstup, reportáž, rozhovor atd. je jeden celek – na rozdíl od např. webu ČT, kde figurují odděleně). Toto slučování stojí za rozdílným počtem příspěvků navrhovaných k rešerši a počtem finálně kódovaných příspěvků – na hlavní výsledky analýzy to však samozřejmě nemá žádný podstatný vliv. Dále upozorňujeme, že jsme za příspěvky nepovažovali (a tedy do analýzy nezahrnuli) upoutávky na pořady (např. upoutávky na debaty), přestože byly odvysílány během zpravodajského bloku. V obou případech by zpravodajská dominance vyjádřená v tomto typu výstupu byla ještě zřetelnější.

Graf 2: Vývoj celkového prostoru (stopáž ve vteřinách) relevantních příspěvků/pořadů ČT v čase (234 příspěvků/pořadů)

Průměrná délka relevantního publicistického příspěvku, značně převyšující průměrnou délku příspěvku zpravodajského, stojí za druhým místem publicistiky (resp. za dominancí ve dnech bez předvolební debaty). I přes určující význam diskusní datové řady lze i z tohoto grafu vysledovat takt pracovních dní a víkendů (a státních svátků)²⁵. To jsou v podstatě jediná kolísání, s přibližujícím se termínem voleb pozornost, zde vyjádřená v čase, opět nijak nestoupá.

²⁵ Ve všední den všechny typy obsahů, v sobotu jen zpravodajství, v neděli zpravodajství a trocha publicistiky.

3.2. Prostor

Celkové přidělování pozornosti jednotlivým subjektům (stranám, koalicím a jejich kandidátům)

Jak je již možná zřejmé z citovaného zadání analýzy i její teoretické části, klíčovým sledovaným parametrem pro nás bude přidělování prostoru jednotlivým kandidujícím subjektům. Tento indikátor (ne)stranění lze chápat i jako přidělování pozornosti jednotlivým subjektům (tedy vlastně pomyslné divácké pozornosti²⁶) a odvozeně pak i jako dodávání/konstruování důležitosti těchto subjektů.

Jednotkami prostoru jsou pro nás, jak je to u analýz vysílacích médií obvyklé, jednotky časové (vteřiny), které zaznamenáváme jak pro jednotlivé kódovací jednotky analýzy (příspěvky či celé pořady), tak pro jejich části (promluvy). Pozornost věnujeme logicky především promluvám vázaným na jednotlivé subjekty (kandidující strany a její představitelé), přičemž typ této vazby může být dvojitý (promluva strany/představitel, nebo promluva o straně/představiteli). V této chvíli se nám tedy analýza rozděluje do dvou základních směrů:

1) Strany (nebo její představitelé či přímo kandidáti) mluví. Novinář si vybral před svůj mikrofon právě tuto stranu (jejího představitel, kandidáta). Na jejím/jeho hlase či názoru má proto záležet.

2) O straně (nebo jejím představiteli či kandidátovi) se mluví. Novinář (příp. jím přizvaný mluvčí) si vybral stranu jako téma²⁷ příspěvku/promluvy – má být důležité o této straně (jejím představiteli či kandidátovi) mluvit.

Zjištění první větve (analyticky lépe uchopitelné a s větším potenciálem) budou prezentována vzápětí v následující kapitole 3.2.1, výsledky z druhé větve budou uvedeny a interpretovány poté v kapitole 3.2.2. V obou případech toto dělení podkapitol respektuje dělení celku vysílání na zpravodajské, politiko-publicistické a předvolebně-diskusní pořady či žánry.

Krom zjevné využitelnosti pro další kroky či rozhodování zadavatele má toto rozlišení i praktické/metodické důvody – např. délka příspěvků je napříč zpravodajstvím a publicistikou nesouměřitelná. Pro diskuse jsme pak museli zavést vlastní kódovací knihu s jinak konstruovanou sadou zčásti i jiných proměnných.

---

²⁶ Stejně jako obchod s reklamou je taky obchodem s pozorností.

²⁷ Minimálně dílčí téma.

3.2.1. Promluvy subjektů

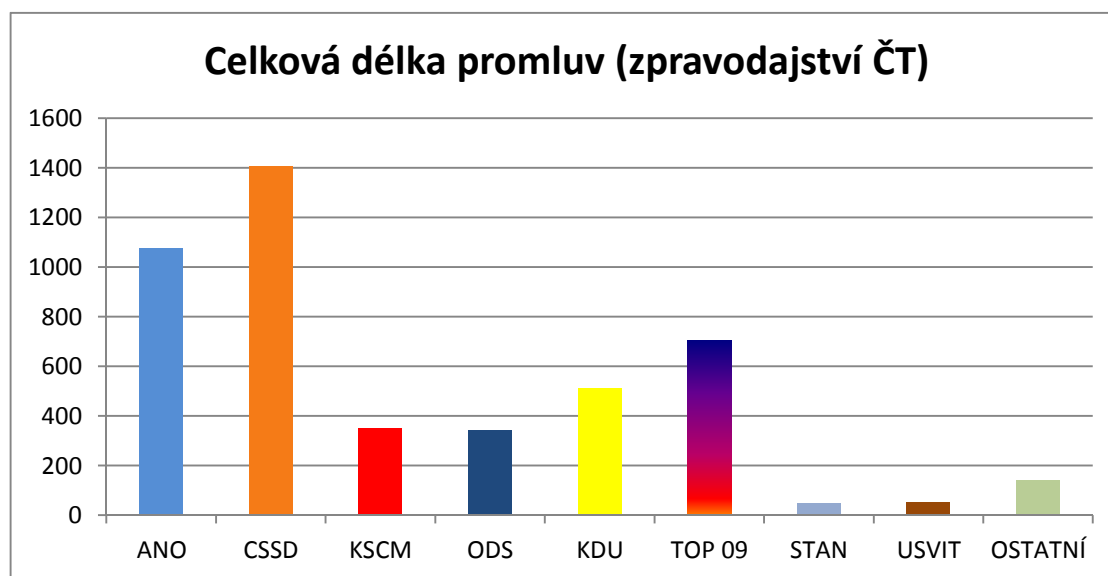
Zpravodajství ČT

Hned první z grafů v této podkapitole může do značné míry předznamenat trendy, se kterými se na následujících stranách budeme setkávat jak v zobrazovaných výsledcích, tak v jejich interpretacích.

Nejprve to budou velké zisky pro ČSSD, které vládní roli, výsledky minulých voleb, či zastoupení v politickém životě buď kopírují, nebo též velmi často zjevně převyšují – zde je a bude třeba při interpretacích zapojit mocenský bonus.

Následuje druhé hnutí ANO, což v prostém pořadí zde též odpovídá, byť v následujících výstupech budou výsledky často za očekávanou výší odvozenou od politické relevance zaostávat, zatímco v případě stran jako tématu (o stranách se mluví) bude téma ANO i dominovat. Zde se možná upozaduje možnost odvodit politickou či společenskou relevanci z aktuálních průzkumů veřejného mínění, jež se následně projevily ve výsledcích voleb, ve kterých bylo ANO mezi zobrazovanými stranami celkově nejúspěšnější.

Graf 3: Celková délka promluv jednotlivých subjektů ve zpravodajství ČT (ve vteř.; 142 příspěvků)

TOP 09 se v celkové délce promluv umístila na třetím místě – pro tuto chvíli možná překvapivě, s tokem analýzy už si čtenář zvykne, v jejím závěru se k TOP 09 bude vázat pointa. Zde je věnovaný prostor zjevně disproporční vůči všem parametrům, ke kterým lze politickou či společenskou relevanci vztahovat (obdobně u čtvrté KDU-ČSL, ovšem s výhradou mocenského bonusu).

Poté si můžeme všimnout dalších stran. Tam už by bylo vztahování k politické či společenské relevanci možná až příliš kvantitativně avanturistické – v případě tohoto grafu, později mu ještě budeme věnovat pozornost (zvláště patrné bude, nebudeme-li se bát míru politické a společenské relevance vyčíslit).

Pak lze zapojit hledisko vláda/koalice vs. opozice. Zde si všimneme nadreprezentace celku vládních stran, který lze opět umenšit či relativizovat mocenským bonusem.

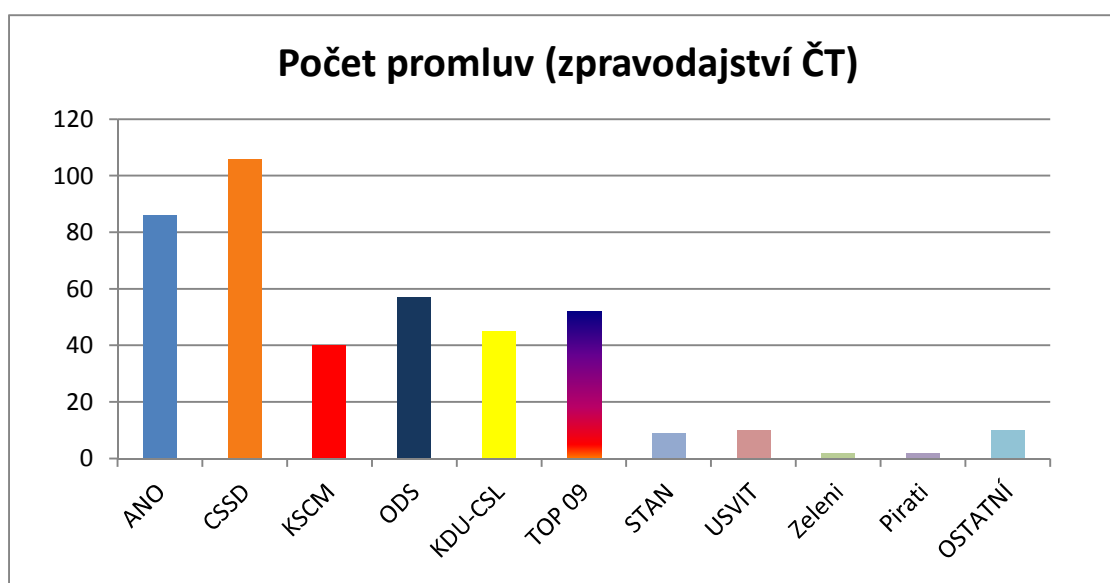

Jen na okraj zmiňme problémy se STAN, kandidující v posledních parlamentních volbách s TOP 09, ale v aktuálně analyzovaných volbách kandidující samostatně či s jinými subjekty. To dělá problémy jak při sběru dat, tak interpretaci – zejména při případném vztahování k relevanci. Obdobný případ představuje Úsvit a jeho změny od minulých voleb, rozklížení a vznik SPD.

A naopak je zřetelná hlavně (i proto to budeme opakovat velmi často) velmi výrazná podprezentace až neviditelnost malých, mimoparlamentních či regionálních subjektů.

Jak jsme již dříve uvedli, klíčovou veličinou délka promluv je nutno korigovat srovnáním s jejich počtem.

Graf 4: Celkový počet příspěvků s promluvami jednotlivých subjektů ve zpravodajství ČT (142 příspěvků)

Graf 4 „zviditelňuje“ ty strany, které novináři sice nechávají (pravidelně?) promlouvat, nicméně pro jejich promluvy jim (pravidelně?) vyhradí daleko méně času. Zde v případě zpravodajství ČT se to týká zejména ODS, ale stejný jev zviditelnil v grafu 4 i Piráty a Zelené (ocitnou se ve vysílání několikrát, ale jen s několikavteřinovými „štěky“).

Zjevnou souvislost mezi četností promluv a jejich délkami zde využijeme v přechodu mezi popisnou („excelovskou“) a sofistikovaněji statistickou („SPSS“) částí – ojedinele zařadíme mezifázi, která má čtenáři usnadnit tento přechod mezi odděleně prezentovanými frekvenčními zisky pro jednotlivé proměnné a komplexním statistickým zhodnocením toho, nakolik jsou zjištěné výsledky systémové či náhodné (jinými slovy – snad usnadní pochopení významu rozptylu hodnot pro tuto náhodnost/významnost).

Tabulka 2: Průměrné délky promluv ve zpravodajství ČT (ve vteřinách)

Report

	ANO, délka promluv	ČSSD, délka promluv	KSČM, délka promluv	ODS, délka promluv	KDU, délka promluv	TOP09, délka promluv
Mean	7,57	9,90	2,45	2,41	3,61	4,96
N	142	142	142	142	142	142
Std. Deviation	14,336	18,942	10,496	4,006	15,073	18,604

Když spočteme (ručně) průměrnou délku promluv (tentokrát, na rozdíl od předchozí tabulky, bez nulových případů), získáme tyto výsledky:

Tabulka 3: Průměrné délky promluv ve zpravodajství ČT (ve vteřinách)

	ANO	ČSSD	KSČM	ODS	KDU-ČSL	TOP 09	Ostatní
Délka promluv	1075	1406	348	342	513	704	238
Počet příspěvků s promluvami	64	74	30	43	30	36	21
Prům. délka 1 skut. promluvy	16,8	19	11,6	8	17,1	19,6	11,3

Skutečné statistické zhodnocení vztahu mezi počtem promluv a jejich délkami jsme provedli za pomoci regresní analýzy, kdy bylo testováno, do jaké míry se délka promluv lišila statisticky významně napříč jednotlivými politickými stranami. Celkový F-test modelu zamítl nulovou hypotézu o statistické nevýznamnosti modelu a prokázal, že model jako celek je statisticky významný. Modelem se podařilo vysvětlit přibližně 25 % variability vysvětlované proměnné. Statistická významnost jednotlivých proměnných byla vyhodnocena na základě výsledků t-testů pro jednotlivé proměnné. Regresní model prokázal, že největší délka promluv byla v průměru zaznamenána pro ČSSD (9,9), následována ANO (7,6), TOP 09 (5), KDU-ČSL (3,6), KSČM (2,4) a ODS (2,4). Statisticky významné rozdíly pro ostatní strany se nepodařilo prokázat. Regresní analýza tedy podpořila prvotní závěry deskriptivní statistiky, která může vykazovat jistou chybovost zejména při velkém rozptylu hodnot, a prokázala statisticky významné rozdíly v délce promluv jednotlivých politických stran. Ve stejném okamžiku ale také ukázala, že rozdíly v délce promluv ostatních stran nelze považovat za významné.

Tabulka 4, 5, 6: Promluvy ve zpravodajství ČT (regrese)

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,247 ^a	,061	,055	12,573	,061	9,953	12	1834	,000

a. Predictors: (Constant), Soukromníci, TOP09, KDU, KSČM, ČSSD, ANO, Zelení, STAN, SPD_SPO, Piráti, Úsvit, ODS

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	19360,788	14	1382,913	9,355	,000 ^b
	Residual	291814,407	1974	147,829		
	Total	311175,195	1988			

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF	
1 (Constant)	-,032	1,051		-,030	,976			
	ANO	7,634	1,482	,158	5,152	,000	,546	1,833
	ČSSD	9,879	1,484	,204	6,655	,000	,547	1,827
	KSČM	2,483	1,490	,051	1,667	,096	,544	1,840
	ODS	4,773	1,487	,099	3,210	,001	,542	1,845
	KDU-ČSL	3,644	1,490	,075	2,447	,015	,544	1,840
	TOP09	4,990	1,490	,103	3,350	,001	,544	1,840
	STAN	,370	1,490	,008	,248	,804	,544	1,840
	SPD_SPO	,067	1,490	,001	,045	,964	,544	1,840
	Úsvit	,391	1,490	,008	,262	,793	,544	1,840
	Piráti	,215	1,490	,004	,144	,885	,544	1,840
	Zelení	,032	1,490	,001	,021	,983	,544	1,840
	Soukromník	,032	1,490	,001	,021	,983	,544	1,840
	i							

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV, Reference: Svobodní

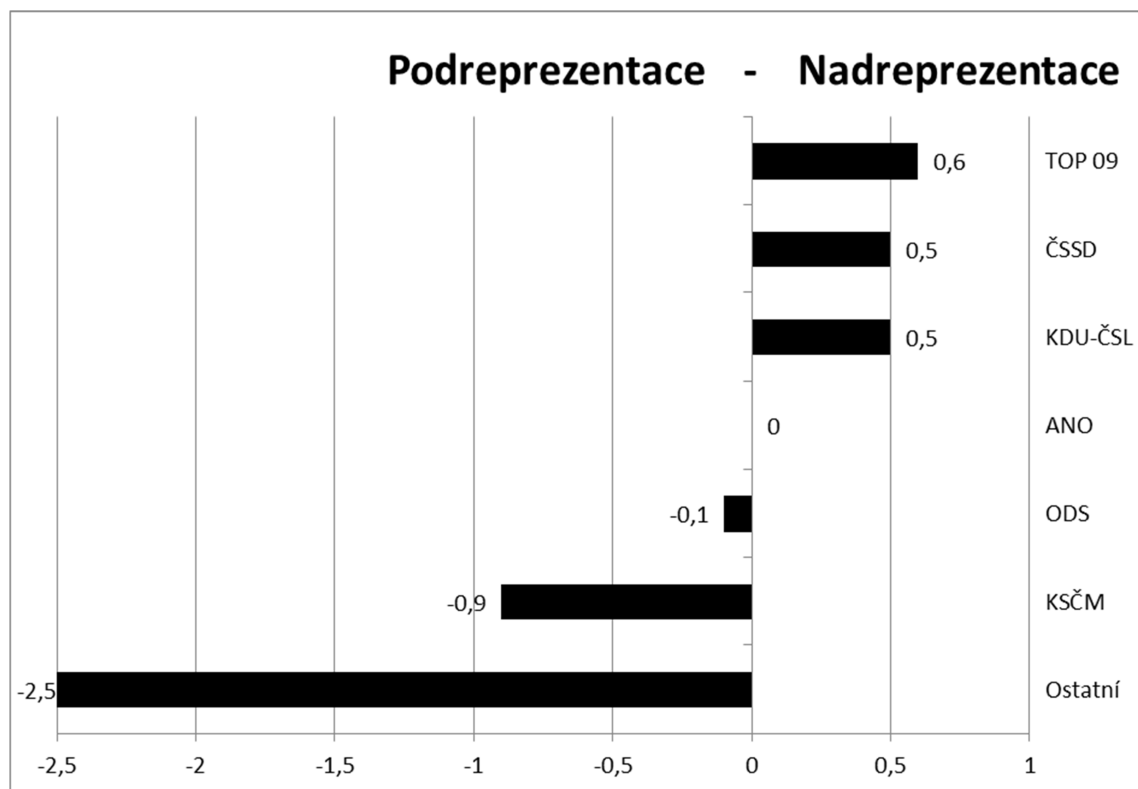
V následujícím grafu 5 konečně aktivujeme požadavek odstupňované rovnosti šancí. Zatímco předchozí grafy jen uváděly zjištěné hodnoty (celkové součty promluv, resp. jejich délek pro jednotlivé strany) a uvažování o nich (o jejich „správných“ hodnotách) probíhalo v intuitivně vedených interpretacích, nyní je představa o „správné“ hodnotě (odvíjející se od významu/postavení strany v politickém a společenském životě) zahrnuta mezi samotná východiska.

Tento graf lze tedy nazvat normativním, je černobílý nejen pro snazší odlišení od ostatních prostých (a současně pestrých) frekvenčně-popisných grafů. Černobílé jsou samy normy – na stranické pestrosti zde nesejde, sledujeme jen zvýhodňování a znevýhodňování, jen nadreprezentaci a podreprezentaci.

Graf tedy srovnává (vyjadřuje výsledky srovnání) zjištěných výsledků s očekáváními odvozenými od požadavku „odstupňované rovnosti“. Pro její vyčíslení jsme zavedli faktor relevance,

který zprůměroval volební výsledek dané strany v posledních (parlamentních) volbách 2013 a průměr preferencí v aktuálních (červen 2016) volebních modelech agentur STEM, CVVM a Median. Jeho výsledné hodnoty dosáhly pro jednotlivé strany této výše: ANO 22,2 %, ČSSD 20,6 %, KSČM 15,1 %, TOP 09 9,4 %, ODS 7,7 %, KDU-ČSL 7,3 %, SPD-SPO 3,4 %, PIRÁTI 3,2 %, ZELENÍ 2,8 %, ÚSVIT 2,8 %, Ostatní 5,5 %. Další možné parametry měření (hodnoty pro zprůměrování) tak, jak je uváděly výše citované prameny – zejm. délka existence strany, počet jejích členů atp. – sice (protentokrát) nezapojujeme přímo do výpočtů, ale alespoň na ně odkazujeme při jejich interpretacích.

Graf 5: Nad- a podreprezentace stran s promluvami ve zpravodajství ČT (142 příspěvků)

V grafu 5 tedy hodnoty osy X vyjadřují, že skutečně věnovaný prostor TOP 09 byl o 60 % vyšší, než by odpovídalo významu strany, u ČSSD a KDU-ČSL byl vyšší o 50 %. U ANO jsme shledali míru reprezentace (celkovou délku promluv zástupců strany), která (náhodou) přesně odpovídá významu strany. U ODS jsme délku jejich promluv ve vysílání našli o 10 % nižší, než by odpovídalo významu strany, u KSČM dokonce o 90 %. Součet promluv všech ostatních stran s vlastním výpočtem relevance a alespoň nějakými promluvami ve zpravodajství ČT (tedy SZ, ČPS, SPD-SPO a Úsvitu) byly o celých 250 % nižší (kratší), než by odpovídalo celkovému významu těchto stran.

Vždy je samozřejmě důležité, ne-li nejdůležitější, zamýšlet se nad tím, co v grafech není. Zde se jedná o všechny ostatní existující (a kandidující) politická uskupení, jejichž podreprezentaci graf vyjádřit neumí – když je zjištění/výsledek frekvenčních zisků čistá nula, je těžké vyjádřit poměr k ideálnímu stavu.

Tyto možná až přespříliš technicistní výsledky (opět ovšem upozorňujeme, že jde spíš o interpretační pomůcku než samostatný nový výstup) určují směr navazující kvalitativní analytické části.

Cíli navazující kvalitativní etapy bylo:

- 1) zjistit, kde (v jakých pořadech) se ony nadreprezentace (u všech v tomto grafu zobrazených subjektů statisticky významné) vzaly,
- 2) zda jde o problematickou tendenci napříč všemi obsahy, nebo zda lze některé konkrétní příspěvky označit za problematičtější.

Klíčovými indikátory zde byly zejména:

- výskyt dalších aktérů (se zřetelem na aktéry stranické) v tomtéž příspěvku/programu, jejich role a vzájemný vztah ke sledovanému stranickému mluvčímu (a jejich vzájemná pozice na ose koalice – opozice),
- výskyt dalších aktérů přímo v obsahu promluvy stranického mluvčího, jejich role a vztah vůči nim,
- věcnost/faktičnost promluv, politicko-komunikační relevance promluvy i celého příspěvku (míra vazby na společenské hodnoty a normy a/nebo distribuci společných zdrojů),
- přítomnost a míra mocenského bonusu (nakolik promluvy souvisejí s výkonem funkce vládní či v samosprávě a nakolik se stranickou příslušností mluvčího),
- stav událostí (podnět příspěvku, událost a její zpravodajské hodnoty),
- příp. též volba lexikálních prostředků, sémantický potenciál, metaforika a metonymičnost, stavba textu.

Na vstupu kvalitativní analýzy (přiřazení jako primární dokument do hermeneutické jednotky) byly všechny příspěvky ze zpravodajství ČT, ve kterých promluvil zástupce TOP 09 nebo KDU-ČSL nebo ČSSD (přepisy těchto příspěvků v mediálním archivu NEWTON Media).

Prvním krokem bylo stanovení typologie příspěvků (a vyřazení příspěvků pro účely kvalitativní analýzy zjevně nerelevantních) – odvozené od podob a výskytu základních jednotek analýzy, promluv jako quotations.

Druhým krokem bylo otevřené a selektivní kódování, seskupování vzniklých kódů pod superkódy (supercodes) vycházející z výše uvedených indikátorů (například kódy „ex-“ nebo „kostlivec ve skříni“ pro superkód mocenský bonus) a v závěrečné fázi pak identifikování problematičnosti, ať už v rovině promluv (quotations) nebo celých příspěvků (primary docs).

Jako první typ příspěvku jsme stanovili příspěvek s krátkou promluvou, resp. typičtěji s krátkými promluvami. Zatímco jediná promluva jediného stranického mluvčího (příp. i jako jediného zástupce opozice) na celý příspěvek by automaticky zavdávala podnět k zařazení celého příspěvku mezi potenciálně problematické (zde např. *„Ty výdaje, které nás dráždí, ty velké výdaje na provoz státu. Ta rozežranost státu, to se utrácí. A ty výdaje, které vláda rozpočtovala na investice, neutrácí, protože není vůbec schopná vyhlásit ty veřejné zakázky.“* Kalousek v: Výdaje rozpočtu, 21. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 2, 19:00, Události), pravá kvalitativní analýza se rozehrála u příspěvků s více promluvami (předtočenými či živými) od více stranických mluvčích.

Typicky jsme registrovali střet vláda x opozice, takže převládající valence promluv TOP 09 byla negativní („*Vláda sice hojně utrácí na provozu, zejména na platech státních úředníků, ale nedaří se jí investovat.*“ Kalousek v: Česko by na konci letošního roku mohlo mít vyrovnaný rozpočet, 10. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 1, 19:00, Události), byť i se vstřícnou pozitivitou se u specifických případů (v obecném diskurzu z oblasti společenského konsenzu na hodnotách, normách a pravidlech – např. důchodci by neměli žít v chudobě) bylo možno setkat („*Je to věcí vyjednávání vládní koalice a balancování toho rozpočtu. Pokud se v rozpočtu najdou nějaká úsporná opatření, budeme zcela určitě pro.*“ Heger v: Ještě vyšší růst důchodů, 18. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 2, 19:00, Události).

U promluv TOP 09²⁸ jsme registrovali nízkou míru faktičnosti a malou argumentační, politicko-komunikační relevanci, a to jak u převládajících negativních („*Si myslím, že je určité riziko, že to vzdělávání opravdu půjde kvalitativně dolů.*“ Heger v: Změna vzdělávání sester, 9. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 1, 19:00, Události; „*Příjmy jsou způsobeny dobrým ekonomickým vývojem, který se vládě přihodil.*“ Kalousek v: Státní rozpočet, 3. 10. 2016, ČT 1, přísp. č. 2, 19:00, Události; „*Tahle vláda je u moci tři roky a tři roky říká, že chce pracovat, že chce dokonce makat, lépe než ti minulí. Bohužel zejména v oblasti dopravní infrastruktury je to opačně. Dělá mnohem hůře.*“ Kalousek v: 100 kilometrů nových silnic a dálnic, 29. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 19:00, Události), tak u méně častých pozitivních vyjádření („*Technické obory a technické předměty je něco, co by mělo být do značné míry podporováno.*“ Kalousek v: Mezinárodní strojírenský veletrh v Brně, 3. 10. 2016, ČT 1, přísp. č. 7, 19:00, Události).

Dále jsme si všímali událostního stavu a podnětů pro vznik zprávy. Byl-li např. opakovaně citován M. Plíšek jako předkladatel zákonů či pozměňovacích návrhů (krátká promluva v: Čekání na posudky, 1. 10. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 19:00, Události), pak je spíše než výskyt promluvy Plíška či jiného mluvčího analytická pozornost směřována k ostatním příspěvkům – zda tedy ČT věnuje obdobnou pozornost i jiným předkladatelům a jiným zákonům a novelám.

Krátké promluvy ostatně povětšinou nepojímáme samostatně a nehodnotíme tak výhradně míru jejich problematičnosti – tam je problém při zpětné vztažení k výsledkům kvantitativní části – a jejich usouvzažnění s významem strany/faktorem relevance naznačuje, že souhrnně (ve všech typech těchto pořadů) je TOP 09 častějším mluvčím (a s delšími promluvami), než by odpovídalo významu této strany.

Druhým typem jsou příspěvky s delšími promluvami – často živě vysílané rozhovory. U tohoto typu je již více možností pro kvalitativní uchopení obsahu příspěvků, a to promluv jak stranických, tak novinářských. Pro příklad rozhovoru s jedním mluvčím (tj. samotný zástupce TOP 09, potenciálně problematické) viz např. zmiňovaného předkladatele Plíška – v rozhovoru se ho moderátorka ptá: „*Výhrady a pochybnosti, které panují kolem zákona, jsou poměrně jasné. Není nic složitého firmu přepsat, ani to nemusí být na příbuzné, a přesto si v ní skrytě ponechat vliv. Bude tedy skutečně zákon fungovat?*“ (Spory kvůli zákonu o střetu zájmů, 14. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 3, 19:00, Události) Z otázky není patrné, proč je dotazován právě zástupce opoziční strany a právě TOP 09, není v ní zahrnuta žádná informace o pozici osloveného poslance či jeho strany vůči zákonu. Samotná otázka „*Bude tedy zákon skutečně fungovat?*“ staví dotazovaného do pozice právního experta, který má formulovat svůj expertní odhad. M. Plíšek tuto roli přijme a odpověď začne obecným poučením, včetně nabádavého

²⁸ Připomeňme, že předchozí kvantitativní část rozhodla o zaměření této kvalitativní části zejména na obsahy s promluvami TOP 09, KDU-ČSL a ČSSD. Výčet příkladů tak začínáme u nejvíce nadreprezentované TOP 09, potenciálně problematické příklady ČSSD a KDU-ČSL následují dále.

oslovení „víte“: „...Víte, právo je minimem morálky a skutečně zákon nemůže upravovat všechno, a každé záležitosti s tímto, s tímto spojené...“ V této expertní roli je dotazován i dále a jeho odpovědi nejsou žádným způsobem podrobovány kritickému přístupu, a to ani v případě, kdy se pouští do volné interpretace zákona („...V případě, že určité vydavatelství, které patří členovi vlády, vydává internetová média, takže se samozřejmě může tento zákon vztahovat i na internetová média, protože samozřejmě je jasné, že internetová média hrají čím dál větší roli...“).

Politická strana zazní v rozhovoru jen na začátku při oslovení, je přítomna v obraze, ale není připomenuta ani ve chvíli, kdy se moderátorka zmíní o zakladatelské osobnosti TOP 09 (...ANO mluví o zákonu jako o „lex Babiš“. Proč jste to samé nenavrhl v době, kdy byl ministrem Karel Schwarzenberg a zároveň taky podnikal a pobíral dotace, pokud se nepletu, na lesy...“). Fakt, že poslanec na otázku dosti přímočaře odmítne odpovědět („...Já se nechci v tuto chvíli vracet do minulosti...“), nechá moderátorka bez reakce (veškeré ukázky pocházejí z: Spory kvůli zákonu o střetu zájmů, 14. 9. 2016, ČT 1, příspěv. č. 3, 19:00, Události).

V příspěvku o nákladech na léčení a politice financování zdravotnictví (Náklady na léčení, 2. 10. 2016, ČT 1, 19:00, Události) zazní stručná stanoviska zástupců koalice (ministr zdravotnictví Němeček, předseda KDU-ČSL Bělobrádek) i opozice (předseda ODS Fiala, předseda poslaneckého klubu KSČM Kováčik) se stručným, jednovětvým vyjádřením k tématu, načež má předseda TOP 09 Kalousek možnost vystoupit v rozhovoru s moderátorem. Jím je vyzván, aby vystoupení ostatních zhodnotil, přičemž mu moderátor jako rámec hodnocení nabídne kritérium pravdivosti („... A kdo má podle vás pravdu v tom, co jsem před chvílí citoval, tedy pan ministr Němeček, který chce dál zvyšovat státní dotace do systému, anebo pan vicepremiér Babiš, který říká, že v systému je peněz dost? Nemá pravdu ani jeden?“). Za touto otázkou lze rekonstruovat představu, že zástupce opozice je nadán nadhledem, který mu umožňuje objektivně (z hlediska „pravdivosti“) posoudit postoje jednotlivých politiků k danému tématu. Ve skutečnosti je aktérem debaty o tématu a jeho postoj je ostatním postojům roven (dlužno podotknout, že M. Kalousek navzdory otázce zůstává v roli opozičního politika a v celém rozhovoru, tedy i v odpovědi na tuto otázku, ke své roli odkazuje obraty typu „*nám jde*“, „*podle nás*“, „*my chceme*“ apod., naproti tomu odkaz na „*opoziční identitu*“ dotazovaného nezazní v otázkách moderátora ani jednou a ono nevysvětlené „*podle vás*“ v citované otázce směřuje víc k osobě M. Kalouska než k jeho postavení v aktuálním rozdělení politické moci). (Náklady na léčení, 2. 10. 2016, ČT 1, příspěv. č. 1, 19:00, Události)

Předložený příklad ilustruje konstrukci postavení opozičního politika jako nadřazeného a schopného ze své pozice hodnotit pravdivost postojů, které jsou předmětem politického vyjednávání, přisuzuje mu tedy **rolí politického komentátora**, nikoliv nositele názoru opozice nebo konkrétního subjektu, který se v opozici nachází.

Uvedené dva příklady dokládají, že kvalitativní část zde nevyvrací, ale naopak potvrzuje závěry kvantitativní části. Zástupci nadreprezentované TOP 09, u nichž nelze (nebo jen zčásti) tento jev vysvětlit „*mocenským bonusem*“, dostávají ve zpravodajství a publicistice prostor nejen jako představitelé opoziční strany, ale jsou oslovováni způsobem, který je posouvá do postavení autorit, jež by v logice sledovaných pořadů náleželo odborníkům na danou problematiku, popřípadě samotným novinářům (komentátorům).

Jako **celé problematické příspěvky** (ovšem vždy relativně – ve vztahu k ostatním celým příspěvkům) je dále možno interpretovat zejména:

- Náklady na léčení (2. 10. 2016, ČT 1, přísp. č. 1, 19:00, Události), kdy je jediným hostem v živém vstupu M. Kalousek, jehož vazba k pojednávanému tématu zdravotnictví je nejasná a moderátorem zdůvodněna jen slovy „*TOP 09 dlouhodobě říká, že spoluúčast pacientů je u nás nízká.*“ Nejasný/nulový mocenský bonus, US (podnět) nízké intenzity („čerstvá data ÚZIS, která ČT získala“).
- Stejná minimální mzda pro zdravé i handicapované (24. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 12, 19:00, Události), kde je TOP 09 jediným zástupcem opozice, stává se jejím mluvčím s nejasnou vazbou na téma (v této souvislosti nízký MB) a nekonkrétní promluvou ze sféry sdíleného konsenzu („*Handicapovaní by měli mít úplně stejná pravidla, pokud pracují jako normální lidé, zdraví lidé.*“).
- Zvyšování důchodů (25. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 1, 19:00, Události), v němž se M. Adamová (s nejasnou vazbou/nízkým MB: „*místopředsedkyně strany, poslankyně*“) stala dominantní mluvčí nejen opozice, ale všech do pořadu přizvaných.
- Sto kilometrů nových silnic a dálnic (29. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 19:00, Události), kde je M. Kalousek jediným zástupcem opozice (s nejasným/nízkým mocenským bonusem).
- Výdaje rozpočtu, 21. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 2, 19:00, Události), kde M. Kalousek jako jediný zástupce opozice, nicméně s vysokým MB (bývalý ministr financí).

Specifické problematické rysy pak obsahuje příspěvek:

- Kauza exministryně Parkanové u soudu (12. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 7, 19:00, Události) s vysokým MB (jde o bývalou ministryni) a US (událost, tedy její trestní stíhání, lze jen těžko ve zpravodajství opominout). Příspěvek svým podnětem/tématem rozhodně TOP 09 nefavorizuje, jako favorizující lze však interpretovat skladbu hostů/mluvčích – v příspěvku zazní krom redaktorských promluv dále jen promluva samotné Parkanové a promluva jejího obhájce.

V případě ČSSD a KDU-ČSL předpokládá jejich účast ve vládní koalici aplikaci mocenského bonusu ve své nejčistší podobě. Nadreprezentace v úrovni celkového prostoru je tak zčásti vysvětlitelná/odůvodnitelná funkcí ve státní správě (např. ministryně), ale i v samosprávě: např. účast primátora ve zpravodajství je vysvětlitelná mocenským bonusem v případě jeho obžalování v aktuální kauze údajně předražených zakázek (Soudní jednání v terénu, 5. 10. 2016, ČT 1, 19:00, Události), obdobně účast radního pro dopravu z Prahy 8 ve chvíli, kdy v tomto obvodu začínají platit placené parkovací zóny (Rozšíření pražských parkovacích zón, 1. 10. 2016, přísp. č. 19, ČT 1, Události).

Dále jsme konstatovali spíše vyváženou než vychýlenou účast mluvčích ČSSD a KDU-ČSL v příspěvcích o více stranických mluvčích, jako na potenciálně problematický tak upozorňujeme na příspěvek Zkušenost s místními referendy (30. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 20, 19:00, Události), do něhož mohl být namísto starosty ČSSD pozván starosta z jakékoliv jiné strany či nezávislý.

Dále namísto neprávem prisouzeného/nadsazeného mocenského bonusu (jako v případě TOP 09) sledujeme spíše jeho „zneužívání“, když např. v příspěvku Sto kilometrů nových silnic a dálnic (29. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 19:00, Události) B. Sobotka využívá svého mocenského (premiérského) bonusu nikoliv k promluvám za vládu či svůj úřad, ale stranicky, navíc nikoliv na ose koaliční–opoziční strana, nýbrž vůči svému koaličnímu partnerovi („*My jsme udělali dohodu s Evropskou unií, teď je potřeba, aby ministři životního prostředí, dopravy zrychlili práci, abychom příští rok mohli zahájit ty klíčové dálnice, u kterých jsme se dohodli, že nemusíme dělat novou EIU...*“).

Rovněž v případě KDU-ČSL mocenský bonus vysvětluje a odůvodňuje převládající většinu nadreprezentací. Snad jen v případě příspěvku o daňových změnách pro podnikatele se nabízí otázka, zda má být tím jediným pozvaným hostem právě ministr zemědělství (Změny pro živnostníky, 19. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 19:00, Události).

Zajímavý je ale výskyt D. Hermana, opakovaně zvaného jako jediného mluvčího do příspěvků, přestože sama moderátorka v nich uvede celou řadu jiných vhodných – v prvním příspěvku slovy „...odhalení se zúčastnila Seifertova dcera a zástupci kulturních institucí...“ (Jaroslav Seifert má nový pomník v Praze, 19. 9. 2016, přísp. č. 25, ČT 1, 19:00, Události), v druhém pak: „Vyrobili ji studenti kamenické školy v Hořicích a přivezli zástupci České katolické církve.“ (Papež František požehnal během mimořádné audience sochu svatě Anežky, 10. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 7, 19:00, Události).

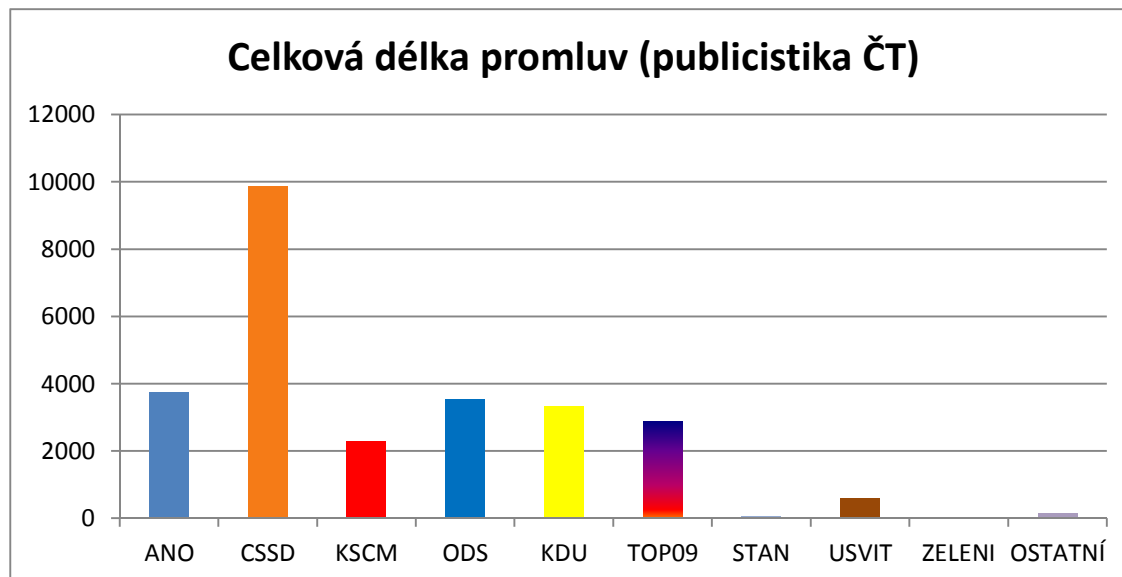
Mocenský bonus sice vysvětlil nadreprezentaci ČSSD a KDU-ČSL, zároveň ovšem logicky otevřel otázku, proč se ČT se stejnou mírou pozornosti nevěnuje i výkonu vládních funkcí představiteli hnutí ANO. Dílčí omluvou/vysvětlením mohou být dva parametry, od nichž se odvíjí význam stran (a s ním spojená míra reprezentace) v německé analytické praxi, na které opakovaně odkazuje i Nejvyšší správní soud ČR – totiž délka existence politických stran a počet jejich členů, úplné vysvětlení to asi ale neposkytuje.

Co se týče zbývajících nevládních stran, tak právě na jejich úkor lze chápat zvýhodňování TOP 09 jako jediné nadreprezetované opoziční strany. Poškozenými se mohou cítit zejména strany s nezanedbatelnými hodnotami u většiny výše zmiňovaných parametrů relevance/významnosti (zisky v minulých volbách, aktuální preference, délka existence uskupení, počet jeho členů), tedy zejména (bez nároku na pořadí a úplnost) Strana zelených, Česká pirátská strana a Strana svobodných občanů.

Publicistika ČT

Vzhledem k menšímu počtu relevantních příspěvků (a tedy menšímu počtu stranických promluv) a současně jejich větší průměrné délce (s vysokým rozptylem) zde má pro publicistiku ČT smysl uvádět jen celkový prostor vyhrazený jednotlivým kandidujícím subjektům pro jejich promluvy.

Graf 6: Celková délka promluv jednotlivých subjektů v publicistice ČT (ve vteř.; 78 příspěvků)

Publicistické pořady vykazují ještě větší tendenci k zařazování promluv zástupců ČSSD. Mocenský bonus zde můžeme zčásti zapojit, ale současně si (opět) musíme všimnout toho, že druhé nejvíce slyšitelné straně (ANO) zůstal upřen. Publicistika ČT vykazuje dobré výsledky v distribuci přístupu promluv vládní koalice a opozice – ovšem s tím, že delší celek promluv mají (i jednotlivě) etablované pravicové opoziční strany (ODS a TOP 09) než KSČM. Promluvy Úsvitu jsou velmi sporadické, stopově zazní STAN (opět výhrada ohledně TOP 09) a Zelení, ve stopovém souhrnu všechny ostatní neparlamentní strany.

Takto vyčíslené a povrchně interpretované výsledky součtů délek promluv jednotlivých stran v publicistice ČT jsme dále testovali za pomoci regresní analýzy. Do jaké míry se délka promluv lišila statisticky významně napříč jednotlivými politickými stranami? Celkový F-test modelu zamítl nulovou hypotézu o statistické nevýznamnosti modelu a prokázal, že model jako celek je statisticky významný. Modelem se podařilo vysvětlit přibližně 29 % variability vysvětlované proměnné. Statistická významnost jednotlivých proměnných byla vyhodnocena na základě výsledků t-testů pro jednotlivé proměnné. Regresní model prokázal, že největší délka promluv byla v průměru zaznamenána pro ČSSD (126,5), následována ANO (47,9), KDU-ČSL (42,7), ODS (41,1), TOP 09 (36,8) a KSČM (29,4). Statisticky významné rozdíly pro ostatní strany se nepodařilo prokázat. Regresní analýza tedy podpořila prvotní závěry deskriptivní statistiky, která může vykazovat jistou chybovost zejména při velkém rozptylem hodnot, a prokázala tak statisticky významné rozdíly v délce promluv jednotlivých výše vyjmenovaných šesti politických stran. Ve stejném okamžiku ale také ukázala, že rozdíly v délce promluv ostatních stran nelze považovat za významné.

Tabulky 7, 8, 9: Promluvy v publicistice ČT (regrese)

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,285 ^a	,081	,070	117,220	,081	7,361	12	1001	,000

a. Predictors: (Constant), Soukromníci, ČSSD, ANO, KDU, ODS, KSCM, TOP09, STAN, SPD_SPO, Úsvit, Piráti, Zelení

ANOVA

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1253860,481	13	96450,806	7,555	,000 ^b
	Residual	13762608,936	1078	12766,799		
	Total	15016469,417	1091			

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV.

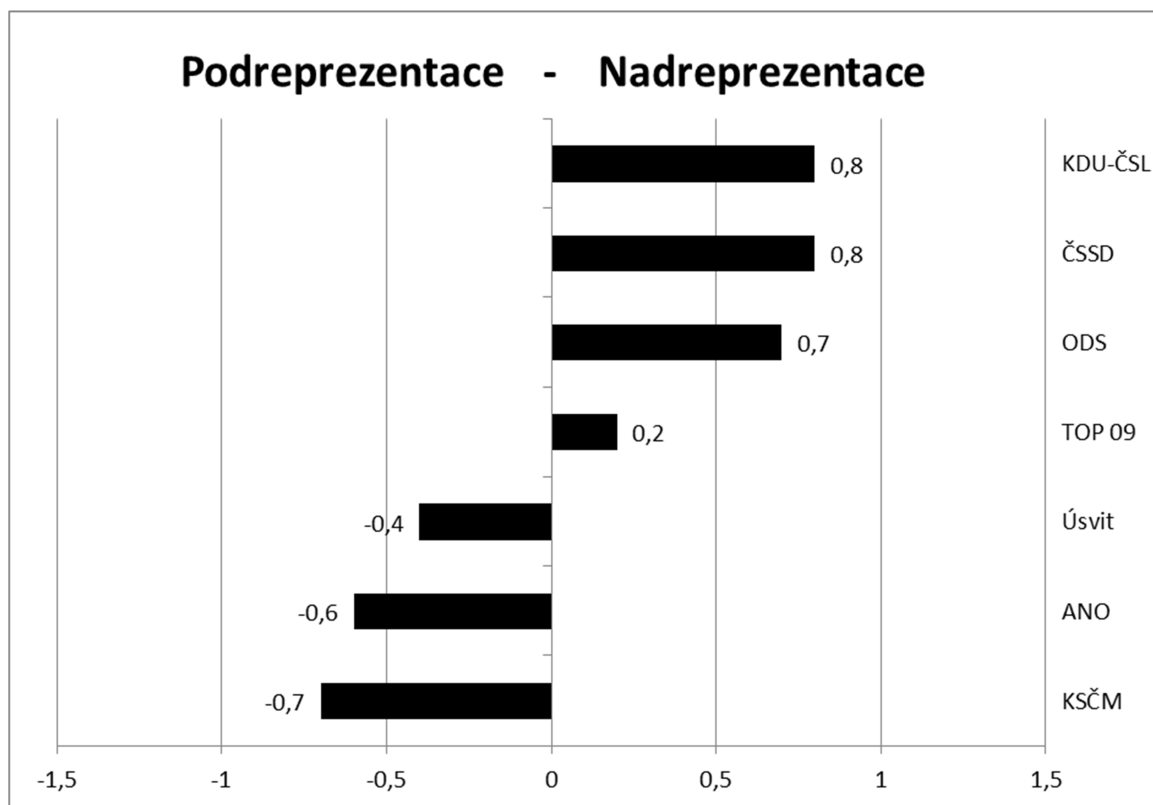
Coefficientsa

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	5,674E-12	13,273		,000	1,000	
	ANO	47,910	18,770	,105	2,552	,011	,542
	ČSSD	126,462	18,770	,277	6,737	,000	,542
	KSČM	29,423	18,770	,065	1,568	,117	,542
	ODS	41,103	18,770	,090	2,190	,029	,542
	KDU-ČSL	42,744	18,770	,094	2,277	,023	,542
	TOP09	36,782	18,770	,081	1,960	,050	,542
	STAN	,487	18,770	,001	,026	,979	,542
	SPD_SPO	-5,845E-12	18,770	,000	,000	1,000	,542
	Úsvit	7,462	18,770	,016	,398	,691	,542
	Piráti	-5,833E-12	18,770	,000	,000	1,000	,542
	Zelení	,423	18,770	,001	,023	,982	,542
	Soukromníci	-5,871E-12	18,770	,000	,000	1,000	,542

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV, Reference: Svobodní

Výsledky ověření statistické významnosti zisků jednotlivých stran, vztažené dále k faktoru jejich společenské a politické relevance (výsledky viz graf 7), určily pro navazující kvalitativní fázi příspěvky (přepisy těchto příspěvků v mediálním archivu Newton Media) z politicko-publicistických pořadů ČT, ve kterých promluvil zástupce KDU-ČSL nebo ČSSD nebo ODS.

Graf 7: Nad- a podreprezentace stran s promluvami v publicistice ČT (78 příspěvků)

Prvním krokem bylo opět stanovení typologie příspěvků. Typ „příspěvek z Událostí, komentářů“ byl nejčastější již v základním souboru pro kvantitativní analýzu (49 z celkových 78), přičemž kolísal jak stopáží, tak žánrem. Sjednocujícím prvkem bylo naopak „velké téma“, ať již zahraničněpolitické (EU: vnitřní dění EU, ČR-EU, EU-zbytek světa, Slovensko: vztahy ČR-SR, summit EU v Bratislavě, Sýrie, Ukrajina, Rusko-USA, migrační krize a Itálie, OSN a tamní projev prezidenta Zemana), nebo domácí – typicky zdravotnictví, sociální věci, rozpočet, státní správa (registr přestupků, DPH, reforma policie, zákon o střetu zájmů). Podnětem příspěvku bývá hard news (minimálně novela zákona) a hosty krom expertů typicky politici z „horních pater“, často v konfliktním aranžmá živého vysílání, což dále zmnožuje škálu možných (de)favorizačních nástrojů.

Například v publicistické části pořadu ČT 24 Události, komentáře se dne 27. 9. 2017 nad tématem Česká bezpečnost (v situaci hybridní války) jako hosté sešli František Bublan (ČSSD, bývalý ministr vnitra) a europoslanec Jiří Pospíšil (nestraníček za TOP 09). V rozhovoru s moderátorem zazní následující sekvence replik:

Moderátor: „*Ministerstvo vnitra připravuje systém školení pro úředníky, aby bylo možno zamezit, řekněme, tlakům ze strany států, i třeba propagandě. Je ta situace tak špatná?*“

František Bublan: „*No, špatná není, ale podobnou praxi dělá ministerstvo zahraničních věcí, školí všechny diplomaty, kteří vyjíždějí ven, a to nejenom do těch krizových destinací, ale na jakoukoli ambasádu, protože každý ten diplomat je vystaven určitému tlaku anebo se účastní různých recepcí a podobně, kde se stýká s těmi ostatními diplomaty a tam může dojít...*“

Moderátor: „*Já se omlouvám, pane senátore, ale tomuhle, tomu rozumím, to bych, to bych pochopil, že člověk, který vyjede někam do zahraničí, že tam to riziko je větší. Pokud ale to školení se má*

týkat i českých úředníků, a nejenom úředníků, kteří se seznamují třeba s utajenými skutečnostmi. Proto se ptám, jestli ta situace je opravdu nebezpečná?”

František Bublan: „*No, nebezpečná, jakože by se něco mělo stát, to není, ale všímáme si toho a je to vlastně obsahem různých zpráv...*“ (Další obsah odpovědi není pro analýzu podstatný.)

Moderátor slovy „*Já se omlouvám, (...), ale tomuhle, tomu nerozumím...*“ fakticky vyjadřuje nespokojenost s první odpovědí (omluva zde má význam hodnotící „jsem vámi nucen zeptat se znovu“) a otázku jen mírně reformulovanou opakuje znovu. Reformulaci (posun od „*vážná*“ k „*opravdu nebezpečná*“) lze v dané situaci přirovnat ke komunikační strategii učitele, který dává najevo trpělivost a současně se snaží přeformulováním otázky méně chápavému žákovi pomoci při zkoušení. (Následuje několik replik, v nichž se moderátor snaží získat konkrétnější odpověď, což rozhovor i nadále udržuje v režimu blízkému „zkoušení“.) Rozhovor poté pokračuje směrem k druhému hostovi:

Moderátor: „*Rozumím. Stejná otázka i na vás, je ta situace tak kritická, že máme dělat školení pro...*“

Jiří Pospíšil (skáče moderátorovi do řeči): „*Já si myslím, že ta situace je velmi vážná. Zpráva naší rozvědky Bezpečnostní informační služby, která je několik týdnů stará, jasně řekla, že vliv Ruska na našem území posiluje, že Rusko se snaží zde vést informační válku, že zde přibývá ruských diplomatů, kteří ovlivňují naše politiky a úředníky, a je tedy logické, že stát by měl úředníky školit a upozornit na riziko, že když přijde v uvozovkách ‚přátelský diplomat z Ruska‘, tak to vždycky přátelský diplomat nemusí být, když to zjednoduším. My trošku to riziko podceňujeme. Já například uvedu jednu tezi. V Evropském parlamentu na mé frakci v Evropské lidové straně se ta zpráva české rozvědky velmi probírala a vyvolala v Evropě velké otazníky. To znamená, v Evropě to možná vnímali citlivěji než my tady v Čechách, kdy premiér a jiní říkali: Taková zpráva je skoro shodná každý rok. Takže já jsem rád, že vláda a premiér reagují, doufám, že to není jediná reakce, protože ta zpráva BIS jasně říká, že zájmy Ruska v České republice sílí a sílí zde vliv, sílí zde snaha Ruska ovlivnit veřejné mínění, ovlivňovat politiky a úředníky.*“

Moderátor: „*Já bych k tomu jenom dodal, že my jsme tady ve studiu Událostí, komentářů tu zprávu podrobně probírali.*“

Jiří Pospíšil: „*Přesně tak. Vy jste byli jedny z mála médií, která to opravdu seriózně debatovaly.*“

Moderátor: „*Dobrá, ale tam jsem nechtěl úplně zabíhat...*“

Pospíšilovu odpověď zjevně považuje moderátor za „správnou“ a europoslanec za TOP 09 tento postoj oceňuje zřejmou pochvalou. Rozdíl v přístupu k hostům je zde jasně patrný: zatímco Bublanovi moderátor signalizuje nespokojenost s odpovědí a udržuje ho v postavení zkoušeného, s Pospíšilem souzní a jeho odpověď akceptuje bez dalšího kritického nahlédnutí. Europoslanci je tu tedy přisouzena **role postojově spřízněného partnera** (byť moderátor se tento dojem snaží formálně oslabit poznámkou: „*Dobrá, ale tam jsem nechtěl úplně zabíhat.*“), tedy někoho, kdo má v „ději“ roli podobnou úloze novináře (Česká bezpečnost, 27. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 7, 22:00, Události, komentáře).

Částečně odlišnou situaci jsme shledali u dalšího typu příspěvků, resp. celých pořadů, v nichž moderátor vede rozhovor jen s jedním hostem. Je asi zřejmé, že i přes ověřování statistickou významností se tento typ pořadů podepsal na výsledcích předchozí kvantitativní části – ve sledovaném vzorku to byly zejm. zisky u ČSSD, která měla hned tři zástupce v Interview ČT 24

(oproti jednomu z ANO a jednomu z ODS). Zde bylo potřeba sledovat, jaké pozice interviewovaní ve svých promluvách zaujímali, resp. jaké pozice je moderátoři nechali zaujmout. Zatímco ministryně Valachová (4. 10. 2016, ČT 24, 18:35, Interview ČT 24) a ministr Zaorálek (15. 9. 2016, ČT 24, 18:35, Interview ČT 24) víceméně neopustili roli předurčenou mocenským bonusem (výroky vázané na funkci ve státní správě), v rozhovoru s Michaelou Marksovou (14. 9. 2016, ČT 24, 18:35, Interview ČT 24) zaznává daleko více perspektiva stranické mluvčí.

Jen jednoho zástupce měl typ příspěvku „reportáž z Reportérů“, který se týkal podezřelých machinací okolo hřiště lokálního fotbalového klubu. Již v úvodu zazní, že „*dva regionální politici, bývalý starosta Prahy 11 Dalibor Mlejnský a zastupitel za ČSSD Petr Hrabal, stáli u jeho prodeje tajemné firmě.*“ Zatímco P. Hrabal promlouvá v příspěvku opakovaně (vč. uvedení stranické příslušnosti) a tato medializace v předvolební době straně rozhodně neprospívá, bývalý starosta se odmítne na reportáži podílet a jméno jeho (bývalé) strany (ODS) v příspěvku nezazní ani jednou.

Poslední typ příspěvků, Ostatní, reprezentují zejména dvojce (kvazi)komické Malostranské korekce z pořadu 168 hodin – příspěvky na téma „souvislost velikosti výstřihu ministryně s množstvím financí přidělených jejímu resortu“ (25. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 21:45, 168 hodin) nebo „zasunování (míněno přihlašovací karety před hlasováním) za pomoci krásné techničky“ (11. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 4, 21:45, 168 hodin) necháme s dovořením stranou (byť možno oba příspěvky usouvztažnit ke grafu genderového zastoupení v kapitole 4.4. Zdroje).

Nadrepräsentace KDU-ČSL a ODS v publicistice ČT je způsobena i tím, že jsou jejich představitelé velmi často zvaní jako jediní zástupci koalice (KDU-ČSL) nebo opozice (ODS) do diskusí (o dvou hostech). A to i v případech, kdy je jejich mocenský bonus relativně nízký. Zástupci KDU-ČSL jsou často zvaní do pořadů se zahraničněpolitickou tematikou, kde dochází k situacím, kdy namísto ministra zahraničí prezentuje stanovisko koalice exministr zahraničí za KDU-ČSL (bývalí vykonavatelé funkcí jsou ostatně oblíbenými hosty tvůrců publicistických pořadů ČT), jindy předseda parlamentního výboru KDU-ČSL nebo poslanec a místopředseda KDU-ČSL.

K zahraniční politice jsou často zvaní i představitelé KSČM, což možná není až tak překvapivé, když tato strana zastává u některých témat (válka/příměří v Sýrii, sestřelení letadla nad Ukrajinou) jiná stanoviska než zbytek (parlamentních) stran – překvapivější možná je, že ani tato tendence nedostane KSČM z pásma podrepräsentace.

Potenciálně problematické pořady (opět výhrada – samostatně nelze kritizovat, jen ve vztahu k ostatním):

- Spory Ruska a USA (4. 10. 2016, ČT 24, přísp. č. 3, 22:00, Události, komentáře), kde debatují zástupci KDU-ČSL a ČSSD, tedy 2 zástupci koalice a žádný opoziční politik.
- Česko-slovenské vztahy (26. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 1, 22:00, Události, komentáře), kde jsou hosty hned dva zástupci koaliční ČSSD, dva zástupci koaliční ANO 2011 a pak už jen slovenští hosté.
- Zákaz chovat zvířata pro kožešinu? (22. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 6, 22:00, Události, komentáře) s hosty z pouze opozičních stran (ODS, KSČM).

- Vládní bitva o rozpočet (12. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 1, 22:00, Události, komentáře), oproti ANO s mocenským bonusem (místopředseda rozpočtového výboru) je v debatě jen zástupce ODS bez bonusu („ekonomický expert ODS“).

K úvaze ještě ponecháváme dva krátké příspěvky z Událostí, komentářů (Daň z přidané hodnoty, 21. 9. 2016, ČT 24, 22:00, Události, komentáře; Zvýhodnění malých obcí, 20. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 5, 22:00, Události, komentáře), byť alespoň v tom druhém je mocenský bonus neoddiskutovatelný.

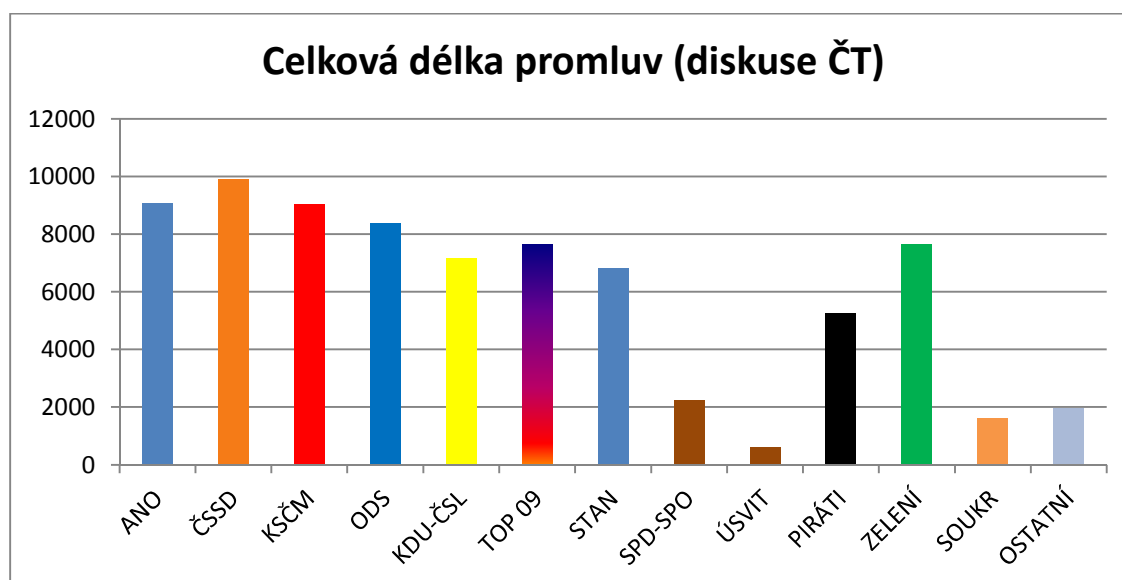
Opět se opakuje situace s D. Hermanem (KDU-ČSL) ze zpravodajství ČT, i v publicistice ČT je několikrát přítomen pouze v příspěvcích s jednoznačně pozitivní valencí (které jsou jinak vcelku řídké). Jako jediný stranický mluvčí („*Já vždycky obdivuji lidi, kteří dokázali vysokou profesionální úroveň skloubit i s vysokou morální úrovní, a to na paní Čáslavské právě září. To je krásný příklad, že to je možné a je to velký příklad i pro nás.*“) se objevuje v příspěvku Rozloučení s Věrou Čáslavskou (12. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 8, 22:00, Události, komentáře), přičemž vazba ministerstva kultury je k tomuto tématu nejasná. Alespoň vyšší míru mocenského bonusu shledáváme v příspěvku Areál afrického safari v Zoo ve Dvoře Králové je kulturní památkou (19. 9. 2016, ČT 24, přísp. č. 6, 22:00, Události, komentáře).

Diskuse ČT

Předvolební diskuse představují v celku analyzovaného vysílání specifický typ pořadu/žánru – zatímco ostatní pořady/žánry jsou v programu kontinuální (a normativní požadavky trvalejší), zde jde o momentální snahu naplnit aktuální (předvolební) očekávání. Sledujeme daleko větší tendenci provázet se s různými typy rovností tak, jak jsme o nich pojednali v teoretické části (vztahování se k celku všech kandidujících subjektů jak v pravidlech vysílání, tak někdy v obsazích vysílání samotného) – ať už s rovností minimálního přístupu (předtočené medailony), tak hlavně s odstupňovanou rovností (zdůrazňování pravidel přístupu do pořadů dle průzkumů aktuálních preferencí).

Zde nejprve prezentujeme výsledky proměnných, uplatněných dříve i na ostatní typy obsahů/pořadů.

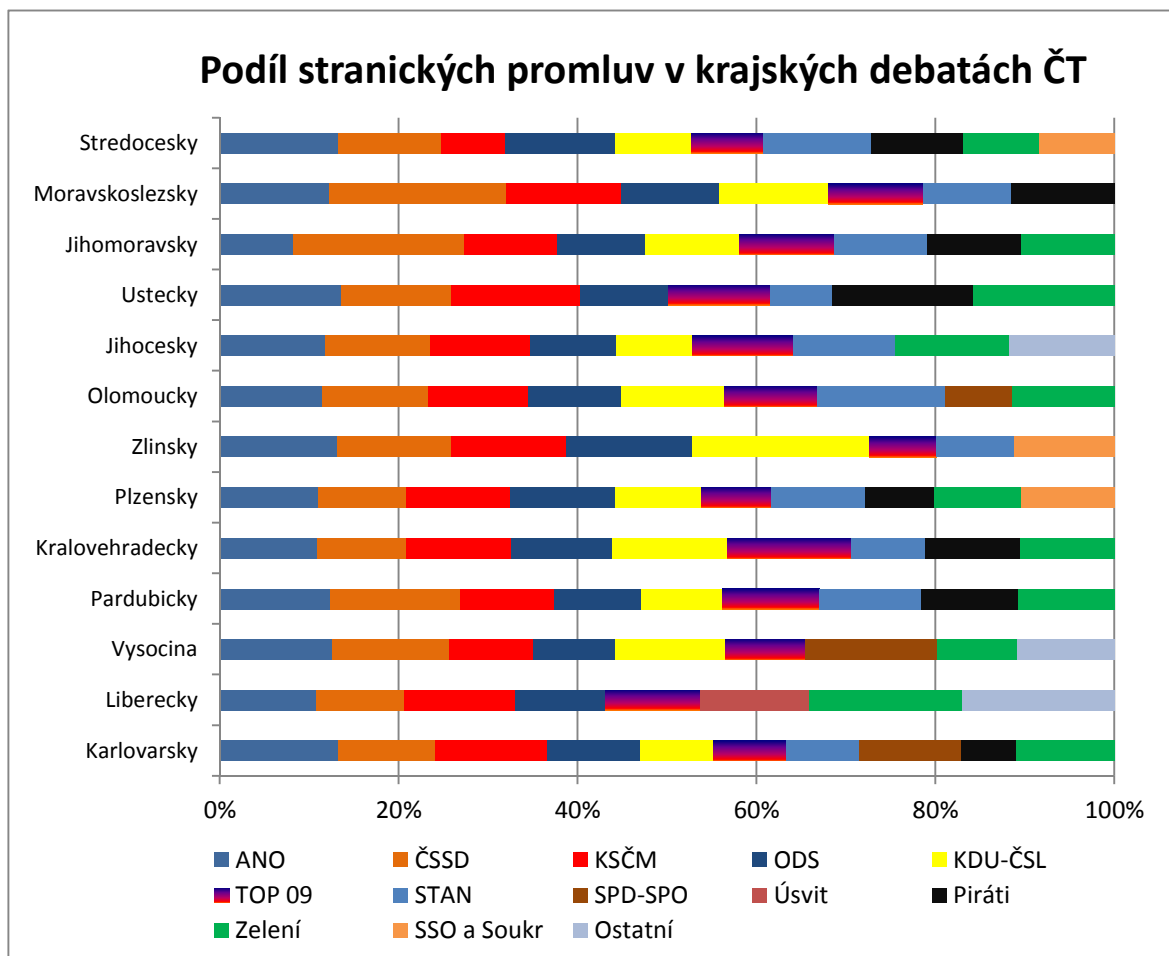
Graf 8: Celková délka promluv jednotlivých subjektů v předvolebních diskusích ČT (ve vteřinách; 14 pořadů)

Shodné proměnné přinášejí rozdílné výsledky, to svědčí o tom, že zde ČT přistupuje k otázce rovnosti v přidělování prostoru kandidujícím stranám v diskusích jinak než ve zpravodajství a publicistice. Nikterak dramatické vyšší zisky ČSSD a ANO lze spíše než zde takřka neutralizovanému mocenskému bonusu připsat schopnostem kandidátů těchto stran prosadit se v „rovných“ diskusích – podobnou schopnost tak nacházíme i u KSČM (dále TOP 09 a ODS), tedy stran, které se ČT rozhodla pozvat do všech 13 předvolebních debat. Zbývající z oné dříve „viditelné šestky“ – KDU-ČSL (a její krajské koalice – viz pozn. dále) – v jedné debatě (Liberecký kraj) chyběla. Důstojné místo/prostor vedle nich získala i Strana zelených (účast v 12 krajských debatách), STAN, ve zpravodajství a publicistice často odstíněný zástupcem koaliční TOP 09 (zde 11 krajských debat) a Piráti (8 debat). Dále byli do debat přizváni 3x kandidáti SPD-SPO, 3x kandidáti koalice Svobodných a Soukromníků, 1x zástupce Úsvitu a 3x kandidáti jiných stran (Změna pro Liberecký kraj, Změna pro Vysočinu a Jihočesko 2012).

Graf 9: Podíl celkové délky stranických promluv v krajských debatách ČT (ve vteřinách, 14 pořadů)

Tyto změny (oproti prostoru věnovanému jednotlivým stranám ve zpravodajství a publicistice) nejsou náhodné, ale výsledkem explicitně formulovaných pravidel pro předvolební vysílání (Česká televize, 2016), které si ČT vypracovala²⁹ a v nichž přesně specifikovala podmínky pro účast v krajských debatách (odvíjející se od výsledků aktuálních průzkumů tzv. volebního potenciálu) a Superdebatě (odvíjející se od výsledků minulých voleb).

I kdyby ČT nahradila „volební potenciál“ standardním volebním modelem, poukazované změny by vypadaly víceméně stejně – klíčové bylo, že se ČT rozhodla pozvat osm (či devět) nejpreferovanějších stran/koalic (v daném kraji), ne jen 6 dominantně viditelných ve zpravodajství a publicistice. Stejně jako to, že se tímto směrem (namísto vazby na výsledky minulých parlamentních voleb) později rozhodla změnit i pravidla přístupu do závěrečné Superdebaty. Pozitivně ve smyslu větší plurality (více rovnosti kandidujících stran) působil i fakt, že pozvaní kandidáti nezastupovali jen

²⁹ „Česká televize v návaznosti na doporučení akademiků, odborné veřejnosti i vlastní zkušenosti z voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013 zvolila jako klíč pro účast hostů v předvolebních debatách výzkum volebního potenciálu. Ten ukazuje, kolik procent hlasů by strana mohla získat, pokud by se k ní přiklonili všichni, kteří její volbu reálně zvažují a zároveň nevyklučují účast u voleb... (...) Hledisko volebního potenciálu navíc na rozdíl od volebního modelu popisuje realisticky volební situaci nestálých voličů, kteří ještě nejsou rozhodnuti pro konkrétní stranu, ale v daný moment jich zvažují více, volební potenciál zároveň také lépe zachycuje postavení krajsky specifických stran, jež nepůsobí na celostátní úrovni.“ (TZ ČT ze dne 5. 9. 2016)

stranu, k níž je zde přiřazujeme, ale velmi často i další strany z krajské koalice, kterou sledovaná strana v tom daném kraji uzavřela. Negativem na změnách pravidel přístupu do Superdebaty pak bylo to, že proběhly „za pochodu“³⁰, změnilly skladbu hostů – ve prospěch Pirátů a Zelených (kteří změnu pravidel svou stížností iniciovali, resp. podpořili) a v neprospěch Úsvitu a Soukromníků, což logicky zavdalo podezření o účelovosti této změny.

Ohledně aplikace předvolebních pravidel a dalších kandidujících stran, které i přesto nebyly v debatách ČT zastoupeny či byly zastoupeny jen minimálně (sloupec Ostatní), lze zmínit rovněž aktivované pravidlo minimální účasti³¹ (vč. nepříliš šťastné změny dramaturgie pořadu Politické spektrum, který je právě pro prezentaci „malých“ stran běžně určen)³².

Vzhledem k explicitnosti pravidel pro zvaní hostů do předvolebních debat České televize a jejich uspokojivého naplnění tak, jak je zobrazily frekvenční grafy, zde nemá příliš smyslu testovat náhodnost/významnost výsledků popisné statistiky.

---

³⁰ Znění Předvolebních pravidel ČT (III. Pravidla pro zvaní hostů do pořadů vysílaných v předvolebním období, 5. b) a c), účinné od 1. 9. 2016, změněné Dodatkem č. 1 s účinností od 14. 9. 2016.

³¹ Pravidla pro předvolební vysílání ČT uvádějí v III. 5. a): „V den konání krajské předvolební debaty budou na ČT 24 představeny (v souladu s principem odstupňované rovnosti – požadavkem minimální šance) kandidující subjekty... (...) Česká televize nabídne všem těmto kandidujícím subjektům možnost účasti v předtočené volební anketě...“ (Česká televize, 2016)

³² Pravidla (III. 5 e) o pořadu Politické spektrum: „V běžném formátu dostávají prostor politické strany a hnutí, které nejsou zastoupeny v Parlamentu České republiky. Vzhledem k rozsahu a maximálnímu záběru (!!! pozn. autora) předvolebních debat na ČT 24 budou 4 vydání pořadu bezprostředně před volbami věnovány debatám politologů o politickém uspořádání...“ (Česká televize, 2016)

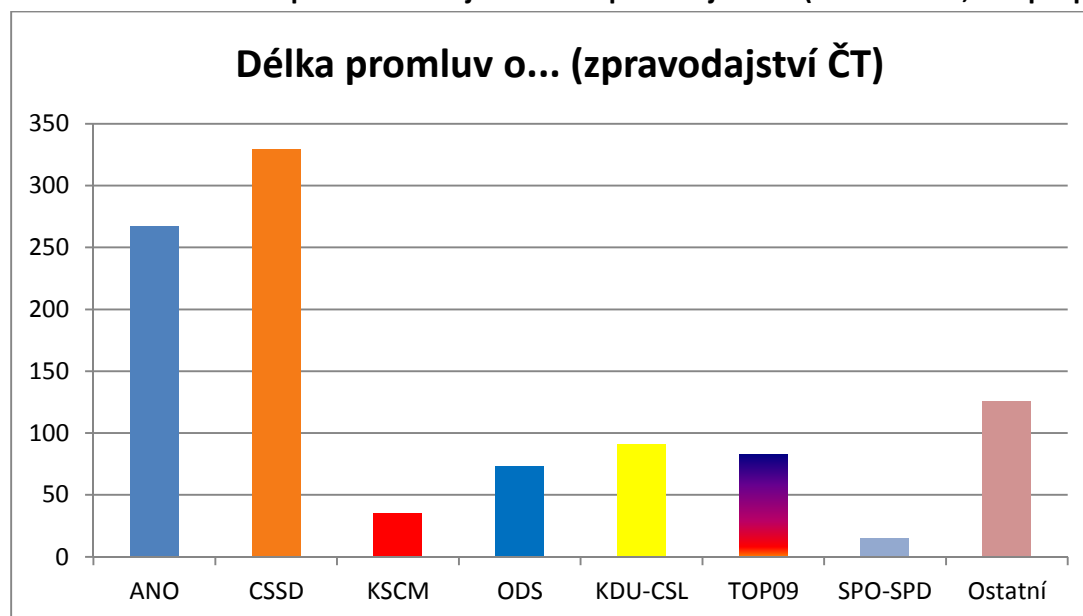
3.2.2. Promluvy o subjektech

Zpravodajství a publicistika ČT

Druhým způsobem, jakým lze pracovat s prostorem jako klíčovým indikátorem stranění, je sledovat počet a délku promluv, kdy se MLUVÍ O kandidujících subjektech (stranách, hnutích... a jejich kandidátech). Navazující zjišťování – tedy KDO a JAK o stranách mluví – pak patří do navazujících částí prezentace výsledků (Zdroje a Hodnocení).

Pro interpretaci zde asi nelze mechanicky aplikovat faktor relevance – intervenuje zde víc „stav událostí“, „mocenský bonus“ a taky valence. Když o sobě „strany mluví“, málokdy to činí v negativním smyslu (i když třeba v případech vnitrostranických bojů ano) – a naopak. Zatímco „o straně se mluví“ znamená jen, že mediální reprezentace zde vytváří/dodává důležitost, ale (ne)stranění ve smyslu pozitivita/negativita nelze automaticky odvozovat.

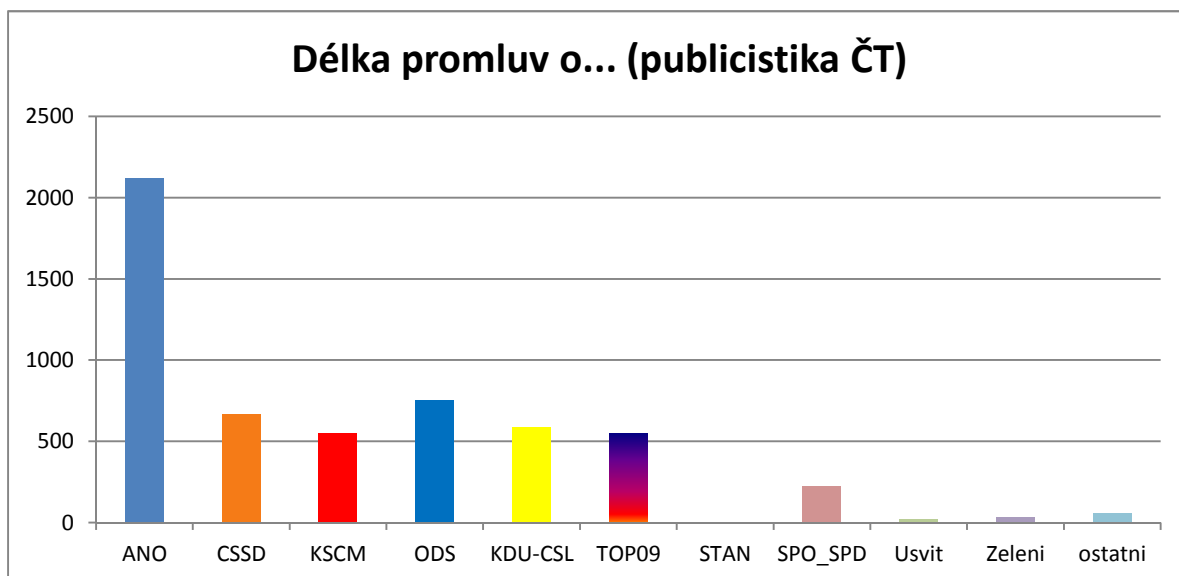
Graf 10: Celková délka promluv o subjektech ve zpravodajství ČT (ve vteřinách; 142 příspěvků)

Zde, ve srovnání s předchozím „strany mluví“, TOP 09 a ODS nevyčnívají, mají malé zisky (oproti ČSSD a hlavně ANO). To lze interpretovat v první řadě tak, že novináři tematizují (dělají téma z) ČSSD a zvláště ANO a nechávají o těchto stranách mluvit TOP 09 a ODS.

Naopak ovšem ne, což by při optice vláda-opozice „mohlo být v pořádku“, z hlediska čistě stranicko-kandidátského však nikoliv.

Graf 11: Celková délka promluv o subjektech v publicistice ČT (ve vteřinách; 78 příspěvků)

Zde se všemi předchozími výsledky zřetelně kontrastuje, že se ANO umístilo na prvním místě věnovaného prostoru – strana se tak pro publicistiku ČT stala dominantně tematizovanou stranou (o řád výš než ostatní strany). V brutální zkratce: strana ANO (resp. s ní asociovaný předseda) je dominantním tématem k hovoru (o stranách), do kterého však zástupci ANO svými promluvami nevstupují (či vstupují málo).

Obrázek 1: Andrej Babiš (ANO) jako téma (jedno z témat) pořadu Interview ČT24 (14. 9. 2016)

Toto zjištění lze interpretovat různými způsoby – jde skutečně o „stav událostí“, tj. že s ANO se děje něco, co je řádově důležitější/zajímavější než dění u ostatních stran? To by se ale mělo projevit i ve zpravodajství, tedy další prostor pro možné kvalitativní dohledání a interpretování (zejm.

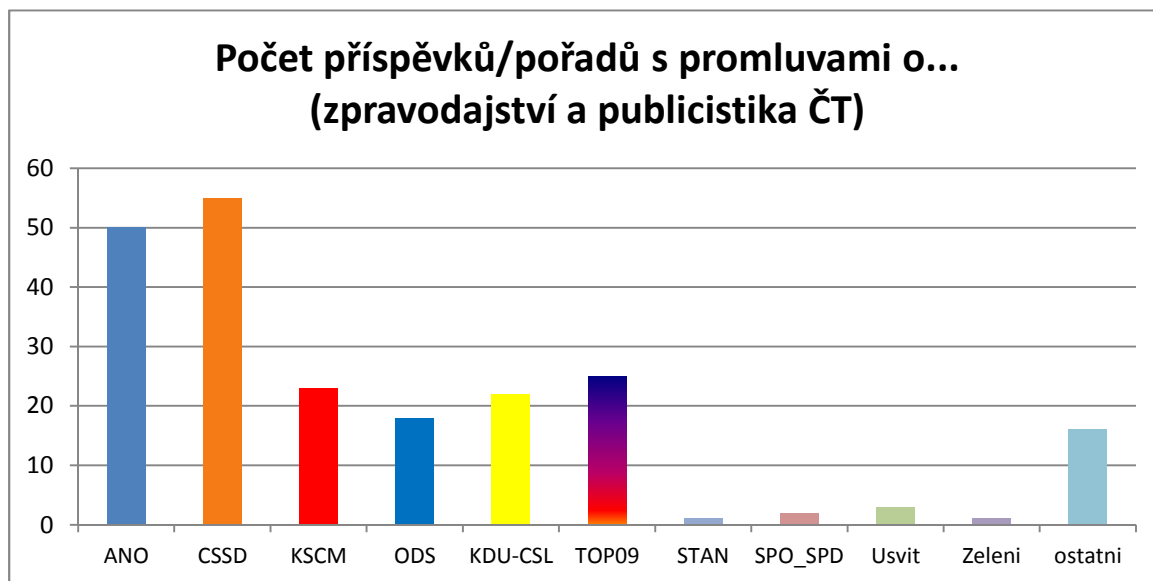
Interview ČT 24 ze dne 14. 9. 2016 s ministryní Marksovou³³ a 23. 9. 2016 s komentátorem Pečinkou, rozhovor s prezidentem republiky 14. 9. 2016, témata: přijatý zákon o střetu zájmů, finance pro resort od A. Babiše, mezilidské vztahy s A. Babišem).

Srovnání s grafem 12: hnutí ANO 2011 je tématem pro delší příspěvky s delšími promluvy (většinou ostatních stran než ANO, resp. jiné strany o ANO déle mluví než ANO samo). Oproti tomu ČSSD je objektem častějších, ale daleko kratších promluv. To může souviset s mocenským bonusem, na rozdíl od podobných tendencí u referování o KSČM.

Časté, nicméně relativně krátké, promluvy o KSČM s mocenským bonusem nesouvisí ani náhodou, spíše se při interpretaci můžeme opřít o to, co jsme dříve nazvali „stranou se specifickým statusem“ (Křeček & Vochocová, 2007). I když metodicky bylo složité se s ním vyrovnat (při sběru dat vazba mezi „komunistickým“ – např. dědictvím, historií – a kandidující „komunistickou“ stranou), stejně lze zvýšenou pozornost takto interpretovat.

Ke společnému prezentování výsledků pro zpravodajství a publicistiku ČT zde přistupujeme i proto, že oddělené výsledky již v popisných statistikách vyjádřily, na jak malém počtu případů jsou postaveny. I proto jsme se ani nepokoušeli o oddělené testování statistické významnosti zjištěných výsledků – to uděláme až nyní. Grafem zde nejprve vyjádříme pouze počet příspěvků pro oba žánry.

Graf 12: Celkový počet příspěvků s promluvy o subjektech ve zpravodajství a publicistice ČT (220 příspěvků)

Pokročilejšímu statistickému zpracování jsme tedy (z důvodu dostatečné velikosti datasetu) podrobili data pro zpravodajství a publicistiku současně, což sice formálně bylo zcela přípustné (pro oba typy žánrů/pořadů jsme používali shodnou kódovací knihu), ale rozdíly ve shromážděných datech (zejm. rozdílná délka příspěvků) způsobily tak velké rozptyly hodnot, že se nepodařilo

³³ Srovnej s pravidly ČT, která uvádějí např. k Interview ČT24 (III. 5. i): „V pořadu nebudou účinkovat, pokud možno, kandidáti do zastupitelstev krajů a do Senátu, ani jejich veřejně deklarovaní podporovatelé. Moderátorka bude korigovat účinkující v pořadu tak, aby se vyvarovali volební agitace...“ (Česká televize, 2016) Nebo k Událostem, komentářům (III. 5. d): „Kandidáti a jejich veřejně deklarovaní podporovatelé budou zváni do pořadu jen v případě, že jejich vyjádření je třeba k tématu, které bezprostředně souvisí s výkonem jejich současné veřejné funkce...“ (Česká televize, 2016)

prokázat (využita byla analýza rozptylu ANOVA ve verzi s robustní Brown-Forsythovou statistikou), že by rozdílné délky promluv o stranách byly statisticky významné.

Jinými slovy – popisná statistika zjistila rozdíly v celkovém počtu/délce vysílaných promluv o jednotlivých stranách, ve sledovaném vzorku byly (dokonce velmi významné) rozdíly indikující stranění, ale tyto rozdíly mohly být náhodné.

Tabulka 10, 11: Promluvy o subjektech ve zpravodajství a publicistice ČT (ANOVA)

Descriptives

Jak dlouho o straně mluví?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
ANO	50	47,72	145,119	20,523	6,48	88,96	1	915
ČSSD	55	18,13	40,424	5,451	7,20	29,06	1	300
KSČM	23	25,39	26,829	5,594	13,79	36,99	1	120
ODS	18	46,06	136,879	32,263	-22,01	114,12	1	583
KDU-ČSL	22	30,68	112,230	23,927	-19,08	80,44	1	532
TOP09	25	25,28	54,578	10,916	2,75	47,81	1	223
Total	193	31,62	97,338	7,007	17,80	45,44	1	915

Robust Tests of Equality of Means

Jak dlouho o straně mluví?

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Brown-Forsythe	,595	5	82,204	,704

a. Asymptotically F distributed.

3.3. Hodnocení

(VALENCE, KONOTACE, KONTEXT)

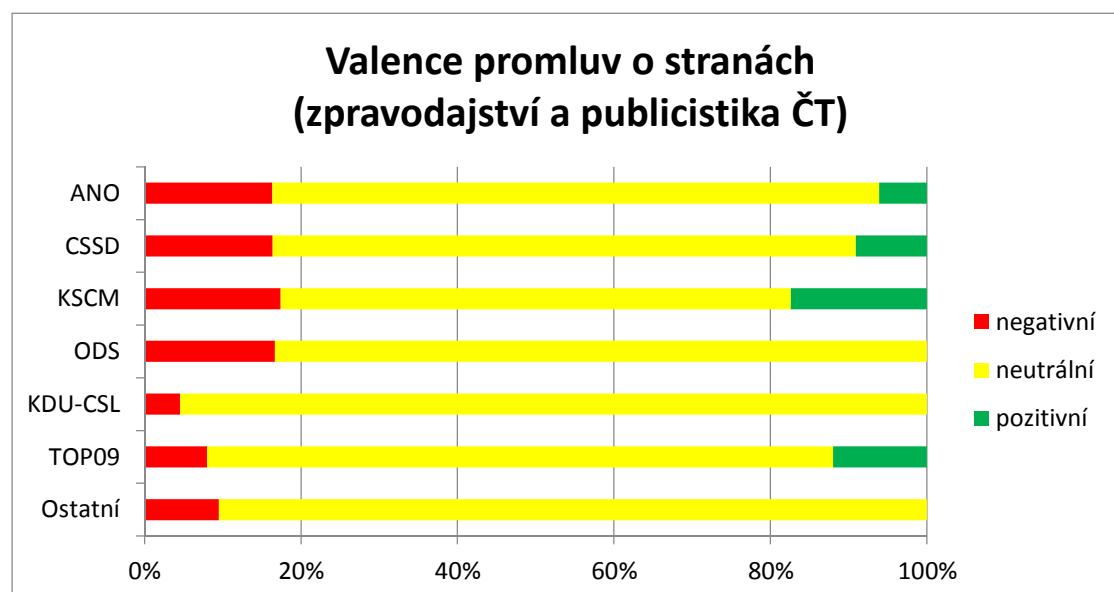
Poté, co jsme si všímali: 1) jak často a jak dlouho strany mluví a 2) jak často a jak dlouho se o stranách mluví, nyní přichází očekávatelný třetí (resp. třetí, čtvrtý a pátý) krok – přesouváme se tedy k té oblasti analýzy, která si všímá, JAK se o stranách mluví, jak jsou reprezentovány (v dalších krocích pak budeme analyzovat, KDO krom straníků/kandidátů o nich mluví či je má možnost hodnotit a jaká je role novináře/moderátora).

Kvantitativní analýzu valenční jsme zde realizovali ve standardní podobě, v jakých se objevuje v analytické praxi – byť pod různými názvy a s drobnými odchylkami (měření tónu/tonality, sentimentu, tenoru, v jistém smyslu i určité valenční měření konotací či kontextu), téměř vždy na jednoduché škále pozitivní – neutrální, ambivalentní – negativní.

Kodéři byli cvičeni nejen v identifikaci (spíše dílčích) explicitních hodnocení (vyjádření odsudku či sympatií), ale byli proškoleni i na související, komplexnější a obtížněji zachytitelné implicitní valence, odvíjející se od: 1) povahy události či jiné skutečnosti související se stranou/kandidátem, na kterou se autoři příspěvku rozhodli zaměřit, 2) rámce vtištěného při její reprezentaci a 3) příznakovosti použitého jazyka a dalších znaků/výrazových prostředků.

Zejména kvůli velkému objemu základního souboru analyzovaných obsahů a omezeným možnostem (časovým, resp. finančním) byly valence/konotace/sentiment kódovány pouze na úrovni celého příspěvku (tedy u jednoho každého mluvčího o jedné každé straně právě jedno hodnocení na příspěvek) namísto přidané úrovně každé explicitní hodnotící zmínky jako samostatné kódovací jednotky, což bylo alespoň zčásti kompenzováno tím, že každý příspěvek kódovali nezávisle na sobě dva kodéři (a v případě zjištěného nesouladu ještě třetí).

Graf 13: Valence promluv o subjektech ve zpravodajství a publicistice ČT (220 příspěvků, 192 hodnotících výroků o stranách)

Komentář ke grafu 13 musí v první řadě zdůraznit převládající neutrální (sem spadají i v souhrnu ambivalentní hodnocení jednoho mluvčího) tonalitu promluv o stranách, která se dá usouvztažnit s dominantním postavením novinářů jako zdrojů hodnocení (viz dále kapitolu Zdroje), naopak u výskytů jednoznačně pozitivních či negativních zmínek se velmi často jedná o případy, kdy stranický mluvčí hodnotí svoji stranu (ovšemže převážně pozitivně, ale i negativní hodnocení se najde) či stranu konkurenční (vice versa). Uvádět ilustrační příklady by asi bylo nadbytečné – jednak se k hodnotícím zmínkám dále vztahuje podkapitola Zdroje, jednak nepatří ke klíčovému částem analýzy. A i vzhledem ke svému malému počtu a distribuci v celku analyzovaného vysílání nepřinášejí, resp. možná ani nemohly přinést žádná závažnější zjištění.

V dalším kroku jsme proto rovnou testovali za pomoci testu Chí-kvadrátu kontingenční tabulky, jestli existuje souvislost mezi politickou stranou a tím, jak je strana hodnocena. Z důvodu omezeného počtu pozorování byl test aplikován pouze pro prvních šest největších politických stran. Již z tabulky níže je zřejmé, že drtivá většina případů byla hodnocena jako „ambivalentní, nelze určit“. Dále je možné pozorovat, že u každé ze stran je velmi nízký počet případů, kdy byly hodnoceny jak pozitivně, tak negativně. Tato skutečnost významně snižuje statistickou věrohodnost provedeného testu, kdy pro více než polovinu z variant nemáme k dispozici alespoň dostatečných pět pozorování.

Tabulky 12, 13, 14: Hodnocení stran ve zpravodajství a publicistice ČT (test Chí-kvadrátu kontingenční tabulky)

Zmíněná strana (o jaké straně se mluví?) * Jak stranu hodnotí? Crosstabulation

Count

		Jak stranu hodnotí?			Total
		pozitivní	negativní	ambivalentní, nelze určit	
Zmíněná strana (o jaké straně se mluví?)	ANO	3	8	38	49
	ČSSD	5	9	41	55
	KSČM	4	4	15	23
	ODS	0	3	15	18
	KDU-ČSL	0	1	21	22
	TOP09	3	2	20	25
Total		15	27	150	192

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,908 ^a	10	,365
Likelihood Ratio	13,826	10	,181
Linear-by-Linear Association	,824	1	,364
N of Valid Cases	192		

a. 10 cells (55,6 %) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Symmetric Measures

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Phi	,238	,365
Nominal Cramer's V	,169	,365
N of Valid Cases	192	

a. Not assuming the null hypothesis.

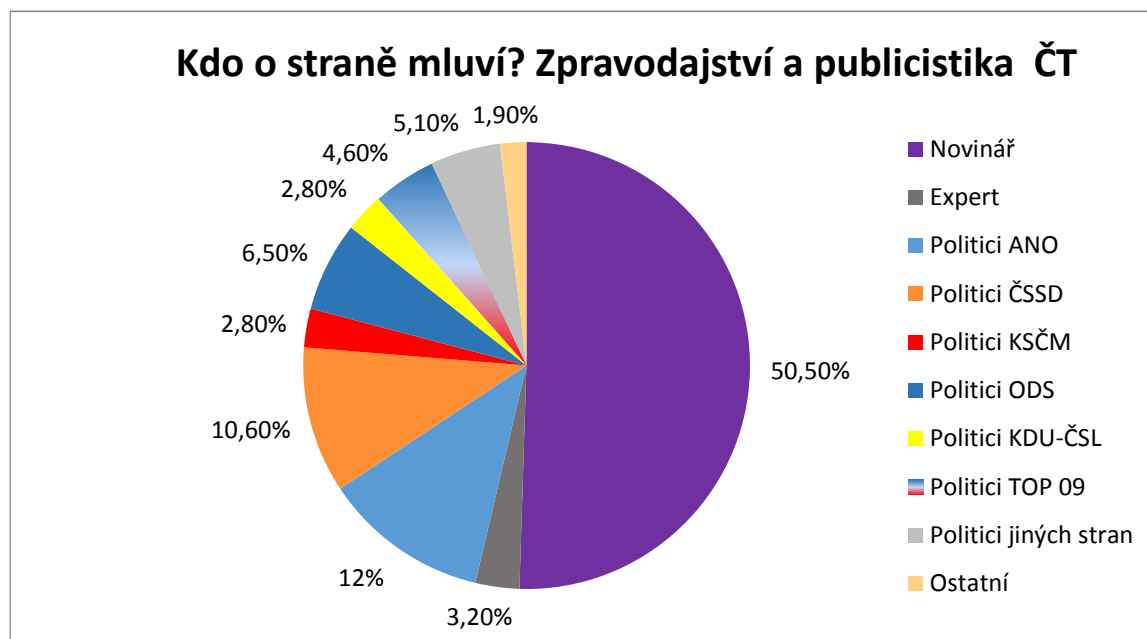
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Výsledky testu kontingenční tabulky ukazují, že se vliv mezi valencí a stranou, která vystupuje, nepodařilo prokázat. Nelze tedy říci, že by některé straně bylo „nadržováno“. Statistickou souvislost nenaznačuje ani koeficient měřící intenzitu závislosti v kontingenční tabulce – Cramerovo V, který rovněž vyšel statisticky nevýznamný.

3.4. Zdroje

Tato část výzkumu odpovídá na otázku, jak novinář pracuje se zdroji, resp. KOMU je umožněno vyjadřovat se (vč. hodnocení) o stranách a kandidátech, nkolik je zdrojem vyjádření či hodnocení novinář sám (příp. jiní novináři) a kdo jsou ty další pověstné „hlasy s přístupem“.

Graf 14: Poměr mluvčích o stranách ve zpravodajství a publicistice ČT (220 příspěvků)

Jak vidno, ve vysílání České televize (zpravodajství a publicistice) více než polovinu promluv/hodnocení o stranách obstarali sami novináři. Následovaly sice politické strany, ale nešlo o nijak závratná čísla (ANO 26x, ČSSD 23x, ODS 14x, TOP 09 10x). Když mluví o své straně, tak (až na ojedinělé výjimky) je to v celku jednoho příspěvku/pořadu neutrálně, ambivalentně či pozitivně, když o jiných, je to zpravidla neutrálně, ambivalentně či negativně... Ale vytvářet na tomto místě nějaké frekvenční přehledy by bylo sice možná efektní, ale nezodpovědné a zavádějící.

Dominanci novinářských (novináři zde míníme všechny autory příspěvků) promluv zde lze interpretovat spíše pozitivně – zpravodajství a publicistika v předvolebním období asi skutečně není tím pravým místem pro hodnocení kandidátů/stran kandidáty/straníky.

Při úvahách o zapojení dalších poptávaných kvalit žurnalistického výkonu „konfrontačnost“, „ztráta neutrality“, „podjatost“, lze tyto v případě zpravodajství a publicistiky uchopit dvěma způsoby – buď novinář umožní dopouštět se zmiňovaných jednání v jím připravovaném obsahu jiným osobám, nebo se jich dopouští sám.

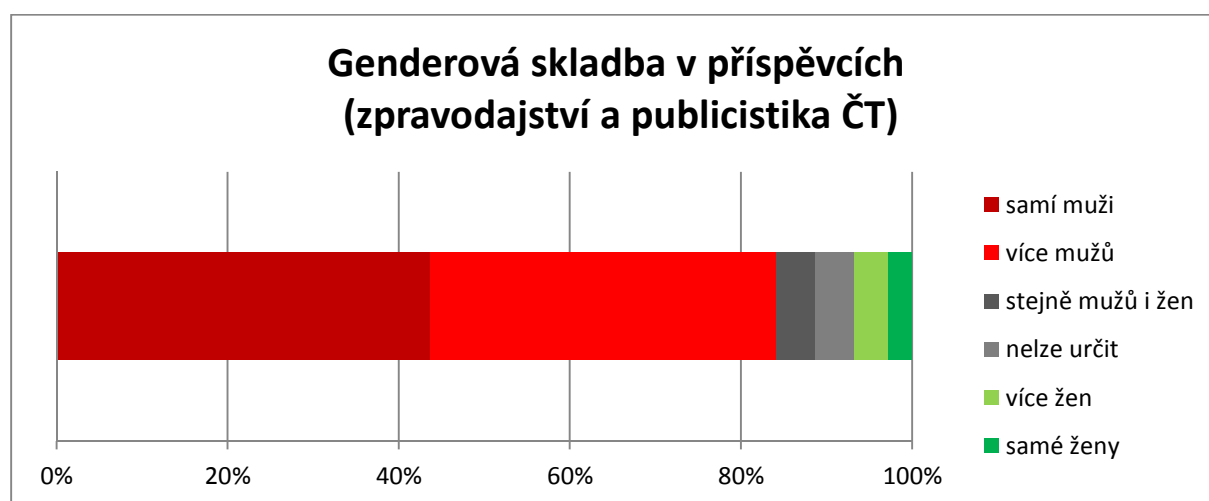
Ve zpravodajství a publicistice negativita (a z ní vyplývající konfrontačnost či ztráta neutrality) vyplývá (zejm. v případě zpravodajství) ze samotné povahy reprezentované události – a tak o tom nelze mluvit (leđa by se autoři příspěvků zaměřili např. na skandály jedné strany a opomíjeli skandály druhé, což však významněji nenastalo). Navíc pamatujeme – jde o velmi malá, statisticky nevýznamná čísla. O trochu větší frekvenční zisky shledáváme v publicistice, kde v případě této kategorie jde např. o to, koho si novinář pozve k mikrofonu – a tak naroste délka promluv straníků hodnotících jiné strany. Zde můžeme uvést čísla (např. v případě ČT: politici ČSSD 1195 vteřin, politici ANO 721 vteřin, politici jiných stran 790 vteřin, politici ODS 749 vteřin, politici KDU-ČSL 608 vteřin, politici TOP 09 296

vteřin, politici KSČM 131 vteřin). V počtu případů však stále nejde o čísla, která by umožnila statisticky podložená tvrzení o ztrátě neutrality či přímo podjatosti.

Tato nízká míra promluv jedné strany o druhé může být interpretována i jako kvalita novinářského (redaktorského, moderátorského) výkonu, kdy tito vybírají či směřují stranické promluvy k věci/tématu a nikoliv k „osobám“ konkurenčních aktérů (či své vlastní). Jako dobrý novinářský výkon lze interpretovat i nezaznamenání statisticky významného pozitivního či negativního postoje vůči některé z politických stran.

Jako drobný, zadavatelem nepoptávaný, bonus zde zobrazujeme grafy genderové skladby osob (kromě novináře/ky, reportéra/ky, moderátora/ky) ve všech analyzovaných zpravodajských a publicistických pořadech.

Graf 15: Genderová skladba (krom novinářstva) v příspěvcích/pořadech zpravodajství a publicistiky ČT (220 příspěvků/pořadů)

Pohled na graf 17 ukazující, že téměř polovina příspěvků byla „all-male“ a dalších více než 40 % s mužskou dominancí, působí na první pohled tristně, přímočaré interpretaci zde však brání vědomí, že možnosti výběru zdrojů/hostů ze strany médií jsou do určité míry limitovány např. samotnou genderovou skladbou reprezentovaných subjektů (obsazení funkcí v orgánech strany, vlády atp.). Navíc Česká televize ve většině analyzovaných pořadů obsazuje role redaktorů/redaktorek a moderátorů/moderátorek „vyváženě“ (ať už v rámci jednoho pořadu, nebo střídavě) a problematiku genderových nerovností sama zařazuje i do sledovaných obsahů.³⁴

³⁴ Muži mají v Česku výrazně vyšší platy než ženy (ČT 1, 11. 9. 2016, 19:00, přísp. č. 8, Události).

3.5. Moderátoři

Řadu parametrů, které indikují kvalitu novinářské (moderátorské, redaktorské, autorské) práce ve zpravodajství a publicistice České televize, jsme analyzovali a interpretovali v příslušných kapitolách výše, nyní se dále pozastavme u jednoho aspektu souvisejícího s vedením diskusí/rozhovorů.

Významnou součástí vedení dialogu je vyjádření nesouhlasu či nespokojenosti s tím, co zaznělo v odpovědi na otázku. Tento komunikační akt je velmi problematický pro zástupce médií (moderátory a redaktory), protože je na jedné straně nevyhnutelnou součástí vedení dialogu, na druhé straně je fakticky narušením principu nestrannosti a neutrality. Vyjádření distance se děje například tím, že promluva respondenta je moderátorem označena jako **politikův osobní postoj**, viz např. chování moderátora v rozhovoru na téma „Hrad se neomluví“ (23. 9. 2016, ČT 24, 22:00, Události, komentáře):

Marek Benda, místopředseda poslaneckého klubu strany (ODS): „...*Miloš Zeman se nechce omlouvat nikdy za nic, to známe, že jo.*“

Moderátor: „*Dobře. To je váš komentář. Ale to byla vlastně otázkou, kterou já jsem mířil na pana advokáta. To znamená, pokud tady...*“

V tomto případě se moderátor distancuje od faktu, že zazněl poměrně silný, paušalizující, a přitom nepodložený hodnotící soud.

Jinou komunikační situaci představuje dialog, v němž zazní odpověď, s jejímž obsahem moderátor z nějakého důvodu není spokojen. V takovém případě volí **námitku doprovázenou omluvou** (z pročitání podkladů lze usoudit, že je to dost častý jev, byť zjišťování jeho četnosti nebylo v rámci analýzy provedeno), viz pokračování rozhovoru z předcházející ukázky (23. 9. 2016, ČT 24, 22:00, Události, komentáře):

Moderátor: „*Váš poslanecký kolega Jan Chvojka, otázka na něj. Pojdme nejdřív možná k tomu, co prezidentská kancelář udělala, jak to vnímáte?*“

Jan Chvojka, místopředseda poslaneckého klubu strany (ČSSD): „*Tak ta věc má podle mě dvě roviny. Ta první je taková, že já neubírám právo paní Kaslové dát žalobu na ochranu osobnosti, pokud se cítí, že byla na své újmy nějakým způsobem porušena, že byla její újma, že byla porušena na svých právech. Druhá věc je taková, že jsem toho názoru jako Kancelář prezidenta republiky, že ta žaloba byla špatně. Ona podle mě neměla směřovat na Kancelář prezidenta. Podle mého názoru měla směřovat opravdu na pana prezidenta Zemana jako na fyzickou osobu. Byť je to prezident. Já jsem toho názoru, že on je odpovědný v těchto soukromoprávních věcech. Vy jste říkal, že pan kolega Nespala mluví velmi složitě, tak já to zkusím říct jednoduše. Kdybyste panu prezidentovi Zemanovi půjčil sto tisíc korun a on vám je nevrátil, tak taky nebudete žalovat nebo nemůžete žalovat kancelář prezidenta, ale budete žalovat jeho. A paní Kaslová měla žalovat...*“

Moderátor: „*Dobře. Já se omlouvám, já se omlouvám, ale na druhou stranu prostě tak ta žaloba byla podána, soud ji přijal, dvě instance ji nějakým způsobem rozhodly a vynesly rozsudek. Není přece jedno bavit se o tom, jestli to mělo být podáno tamtím směrem nebo tamtím směrem, prostě máme tu rozsudek, který je pravomocný a který někoho k něčemu ukládá, a to je ta otázka.*“

Tento postup zdvořilého odmítnutí zjemňuje skutečnost, že moderátor fakticky vyslovuje s proneseným prohlášením nespokojenost a nutí respondenta k pokusu o novou odpověď. Z dalšího vývoje rozhovoru plyne, že Chvojkova odpověď oddělující do sebe postup Kanceláře prezidenta ČR a ostatních aktérů nezapadá do myšlenkového schématu, do něž měl celou událost zasazenou moderátor, totiž do kontextu oslabování právní jistoty zpochybňováním rozsudků („*No, a ještě jedna věc, která tady koneckonců také zazněla, protože on to není příklad, kdy nebo případ, pardon, kdy jaksi jedna strana zpochybňuje ten rozsudek právě na základě toho, že si podává dovolání. Byla to sociální demokracie v případě kauzy Altner. Neotevřeli jste Pandořinu skříňku, není to něco, co v zásadě teď budou dělat další a další na základě takových rozhodnutí, které jste udělali i vy, sociální demokracie?*“ – Moderátor v: 23. 9. 2016, ČT 24, 22:00, Události, komentáře).

Moderátor tak při vedení zpravodajských i publicistických rozhovorů, stejně jako redaktor při sestavování zprávy, využívá možnosti rekontextualizovat vystoupení politiků tak, aby vyhovovala myšlenkovému a hodnotovému schématu, do něhož má událost či téma, o nichž se referuje, zasazené. Pro analýzu je však podstatné, že využívání těchto postupů nebylo v celku sledovaného vysílání systematicky indikováno jako favorizace či defavorizace některého z politických subjektů.

Kvantitativní analýza naznačila a kvalitativní analýza dohledala a interpretovala užití možných favorizačních prostředků/postupů. Připojeme příklad:

„Česko přitom patří mezi země s nejnižší spoluúčastí v Evropě. Dostupné srovnání je z roku 2013. Ukazuje, že třeba Slováci podobně jako Němci či Rakušané platí ze svého zhruba čtvrtinu nákladů na péči. Miroslav Kalousek, předseda TOP 09, je teď hostem Událostí. Zdravím vás a ptám se. TOP 09 dlouhodobě říká, že spoluúčast pacientů je u nás nízká.“ (Náklady na léčení, 2. 10. 2016, ČT 1, přísp. č. 1, 19:00, Události).

Novinářský výrok (v prvním příspěvku hlavní zpravodajské relace) obsahuje implicitní tvrzení, že běžná (v referenčně přijatelných či dokonce oceňovaných státech) je vyšší spoluúčast (tedy to, co prosazuje konkrétní politická strana, jejíž představitel je následně přizván do příspěvku).

Byly nalezeny i příklady „vyvažující“, tj. defavorizační:

„ANO mluví o zákonu jako o ‚lex Babiš.‘ Proč jste to samé nenavrhli v době, kdy byl ministrem Karel Schwarzenberg, a zároveň taky podnikal a pobíral dotace, pokud se nepletu na lesy.“ (M. Augustová v: Spory kvůli zákonu o střetu zájmů, 14. 9. 2016, ČT 1, přísp. č. 3, 19:00, Události)

Nebo:

„Ale počkejte. V tomhle se přece shodujete v té otázce doplatků na léky, jak o tom teď mluvíte. Politici z vaší strany podporují návrhy sociálnědemokratického ministra pana Němečka. Sám jste to teď říkal.“ (J. Železný v: Náklady na léčení, 2. 10. 2016, ČT 1, přísp. č. 1, 19:00, Události)

Předvolební debaty (a Superdebatu) České televize jsme se dále rozhodli zaměřit na otázku, nakolik moderátor obstál v dozoru nad rovným (zde absolutně) přístupem všech zúčastněných stran (tj. zda, popř. nakolik obstál v přidělování času kandidátům tak, aby žádný nebyl zvýhodněn či diskriminován). Popisné statistické výsledky zde obstaraly grafy uveřejněné výše v kapitole 3.2.1. Promluvy subjektů, podkapitole Diskuse ČT.

Na těchto datech jsme dále korelačním koeficientem testovali míru oboustranné závislosti mezi délkou promluv a počtem promluv jednotlivých zástupců politických stran. Výsledky potvrdily slabou intenzitu statistické oboustranné závislosti mezi délkou promluv a počtem promluv. Korelační koeficient vyšel -0,12. Koeficient lze interpretovat tak, že čím déle zástupci dané politické strany hovořili, tím méněkrát měli prostor promluvit, a naopak. Míra závislosti je ale velmi slabá.

Tabulka 15: Promluvy subjektů v diskusích ČT (korelace)

Correlations

		DELKA_PROMLUV	POCET_PROMLUV
DELKA_PROMLUV	Pearson Correlation	1	-,124**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	1064	1064
POCET_PROMLUV	Pearson Correlation	-,124**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	1064	1064

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ve stejný okamžik ovšem analýza neprokázala statisticky významné rozdíly mezi délkami nebo počtem promluv, obdobnými výsledky skončilo i testování významnosti výsledků u dalších proměnných, které jsme zavedli pro měření kvality novinářského výkonu – např. přerušování kandidátů a vstupování do jejich řeči (na úrovni promluv) nebo celkové (na úrovni pořadu/debaty) hodnocení valenční pozice.

Závěrem této kapitoly lze tedy konstatovat, že moderátoři předvolebních diskusí České televize tak celkově obstáli ve své roli a neumožnili kandidátům některé ze stran významnou výhodu vůči ostatním, spočívající v uzurpování vysílacího času na úkor ostatních kandidátů/stran. Stejně tak nebyla zaznamenána systematická ztráta neutrality či přímo stranění.

4. Výsledky analýzy – Český rozhlas

4.1. Celek

I v části věnované výsledkům analýzy Českého rozhlasu budou některé z výsledků prezentovány nejprve pro všechny analyzované obsahy společně (dále členěno na zpravodajství, publicistiku a diskuse). Smyslem této úvodní části je – spíše než přicházet s odpověďmi na základní výzkumné otázky – poskytnout čtenáři analýzy základní povšechný přehled o celku vysílání Českého rozhlasu na vstupu analýzy. Detailnější přehled o jeho skladbě přináší následující tabulka 16, z níž lze vyčíst rozsah veškerého rešeršovaného, zadavatelem poptávaného a poskytnutého materiálu vybraného z tvorby Českého rozhlasu, a následně rozsah obsahů podrobených vlastní hlubší analýze.

Tabulka 16: Stopáž rešeršovaných a analyzovaných pořadů ČRo

		rešeršované minuty	pořadů/ příspěvků celkem	relevantních pořadů/ příspěvků	analyzované minuty
ČRo1	Hlavní zprávy + publicistika 12:00-12:30	870	409	51	111
ČRo1	Hlavní zprávy + publicistika 18:00-18:30	690	383	62	73
ČRoPlus	Názory a argumenty	1017	161	51	436
ČRo1	Dvacet minut Radiožurnálu	400	20	11	220
ČRo regiony	Předvolební diskuse	3528	63	63	3528
		6505 min.			4368 min.
		108,4 hod.			72,8 hod.

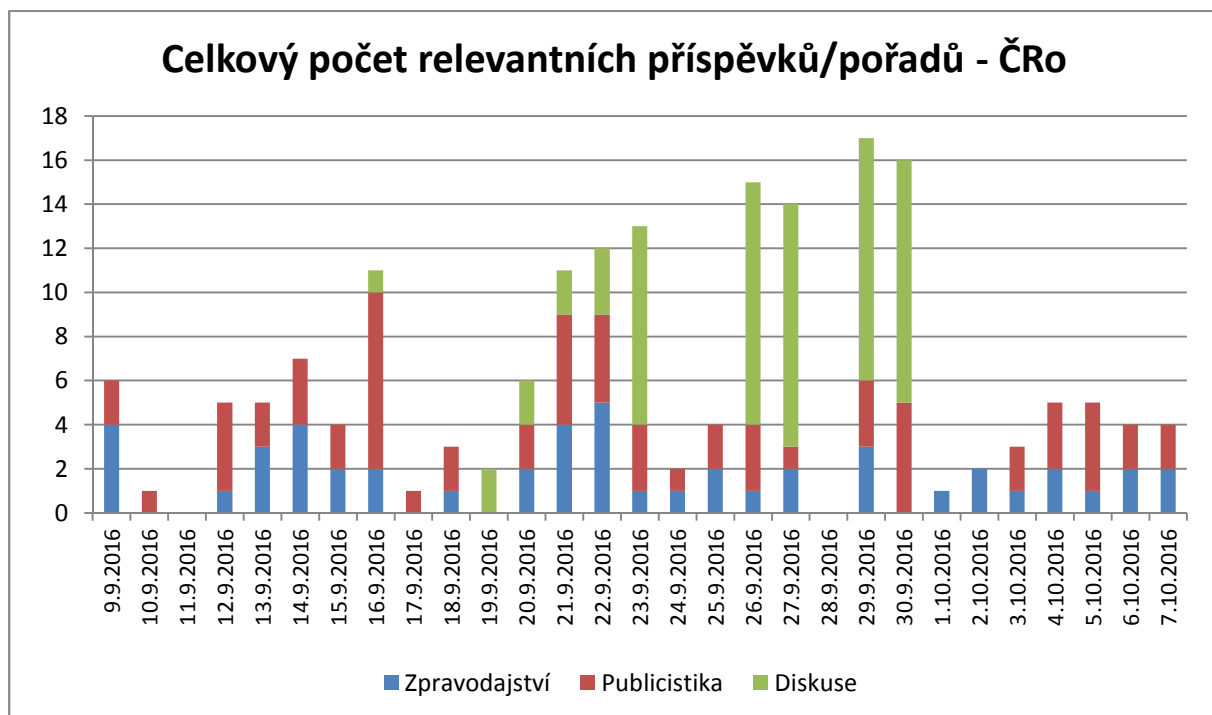
Graf 16 přináší první pohled na 1) rozdělení/podíl jednotlivých typů pořadů/žánrů – zpravodajství³⁵, publicistiky³⁶ a diskusí³⁷, resp. 2) vývoj jejich počtu v čase. Za velkými výkyvy mezi jednotlivými dny stojí velký počet kanálů (vč. regionálních, často simultánních vysílání), zařazených zadavatelem do celku analyzovaného vysílání Českého rozhlasu.

³⁵ Hlavní zprávy 12:00–12:10 (program: ČRo Radiožurnál, datum vysílání: denně od 9. 9. do 7. 10., čas vysílání: 12:00–12:10); Hlavní zprávy 18:00–18:10 (program: ČRo Radiožurnál, datum vysílání: denně od 9. 9. do 7. 10., čas vysílání: 18:00–18:10).

³⁶ Publicistika v: „Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře“ (program: ČRo Radiožurnál, datum vysílání: 9. 9., 12. 9., 13. 9., 14. 9., 15. 9., 16. 9., 19. 9., 20. 9., 21. 9., 22. 9., 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., 3. 10., 4. 10., 5. 10., 6. 10., 7. 10., čas vysílání: 12:10–12:30); Publicistika 18:10–18:30 v: „Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře“ (program: ČRo Radiožurnál, datum vysílání: 9. 9., 12. 9., 13. 9., 14. 9., 15. 9., 16. 9., 19. 9., 20. 9., 21. 9., 22. 9., 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., 3. 10., 4. 10., 5. 10., 6. 10., 7. 10., čas vysílání: 18:10–18:30); Dvacet minut Radiožurnálu (program: ČRo Radiožurnál, datum vysílání: 9. 9., 12. 9., 16. 9., 21. 9., 22. 9., 23. 9., 26. 9., 30. 9., 5. 10., 6. 10., čas vysílání: 17:05–17:25); Názory a argumenty (program: ČRo Plus, datum vysílání: denně od 9. 9. do 7. 10., čas vysílání: pondělí–pátek v 18:33–19:00, víkendy a svátky v 18:10–19:00).

³⁷ Předvolební diskuse (program: regionální stanice ČRo, datum vysílání: ČRo Brno – 16. 9., 19. 9., 20. 9., 21. 9., 22. 9., 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo České Budějovice – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Hradec Králové – 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Karlovy Vary – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Olomouc – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Ostrava – 22. 9., 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Pardubice – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Plzeň – 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Praha a Střední Čechy – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Vysočina – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Sever – Ústecký kraj – 23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., ČRo Sever – Liberecký kraj – 26. 9., 27. 9., 29. 9., 30. 9., čas vysílání: 18:04–19:00).

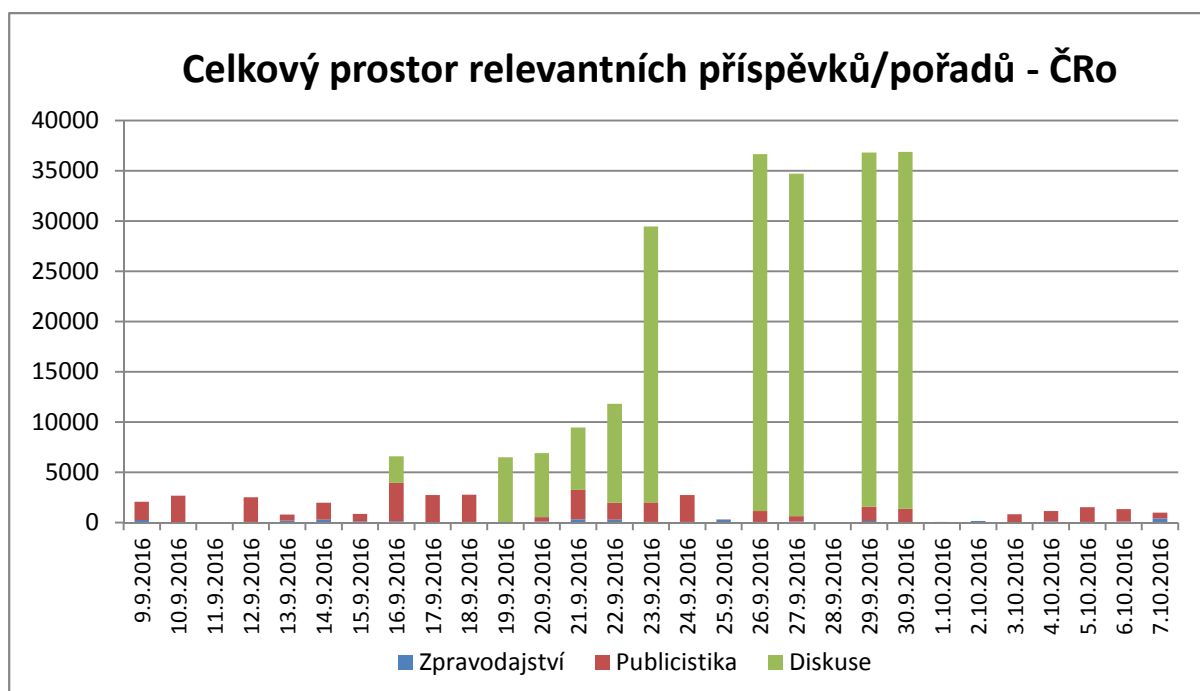
Graf 16: Vývoj počtu relevantních příspěvků/pořadů ČRo v čase (179 příspěvků/pořadů)

Rozdílné zaměření programů/kanálů (diskuse, publicistika, či zpravodajství) se projevuje ve větší vyrovnanosti počtu zpravodajských a publicistických příspěvků. A v grafu 17 je vidět, jak velký prostor zaujímaly ve vysílání Českého rozhlasu předvolební debaty – z celkového času analyzovaných obsahů obou (!) médií zaujímaly více než třetinu. V pěti dnech s nejvyššími hodnotami (23. 9., 26. 9., 27. 9., 29. 9. a 30. 9.) Český rozhlas odvysílal hned několik převážně čtyřicetiminutových debat denně.

A naopak – z grafu je zřejmé, jak malý prostor v analyzovaném vysílání ČRo zaujímají zpravodajské pořady (resp. zpravodajské příspěvky o volbách).

Graf 17: Vývoj celkového prostoru (stopáž ve vteřinách) relevantních příspěvků ČRo v čase (179 příspěvků/pořadů)

4.2. Prostor

Celkové přidělování pozornosti jednotlivým subjektům (kandidátům, stranám, koalicím)

S opětovným odkazem na zadání analýzy i její teoretickou část i zde konstatujeme, že klíčovým sledovaným parametrem pro nás bylo přidělování prostoru pro jednotlivé kandidující subjekty. Tento indikátor (ne)stranění lze chápat i jako přidělování pozornosti (nejprve novinářské a následně posluchačské) jednotlivým subjektům a odvozeně pak i jako dodávání/konstruování důležitosti těchto subjektů.

Jednotkami prostoru pro nás byly, jak je to u analýz vysílacích médií obvyklé, jednotky časové (vteřiny), které jsme zaznamenávali jak pro jednotlivé kódovací jednotky analýzy (příspěvky či celé pořady), tak pro jejich části (promluvy). Pozornost byla věnována logicky především promluvám vázaným na jednotlivé subjekty (kandidující strany a její představitele), přičemž typ této vazby může být dvojitý (promluva strany/představitele, nebo promluva o straně/představiteli). V této chvíli se nám tedy analýza opět rozděluje do dvou základních směrů:

- 1) Strany (nebo její představitelé či přímo kandidáti) mluví. Novinář si vybral před svůj mikrofon právě tuto stranu (jejího představitele, kandidáta). Na jejím/jeho hlase či názoru má proto záležet.
- 2) O straně (nebo jejím představiteli či kandidátovi) se mluví. Novinář (příp. jím přizvaný mluvčí) si vybral stranu jako téma³⁸ příspěvku či promluvy – má být důležité o této straně (jejím představiteli či kandidátovi) mluvit.

Zjištění první větve (analyticky lépe uchopitelné a s větším potenciálem) budou prezentována vzápětí v následující kapitole 4.2.1, výsledky z druhé větve budou uvedeny a interpretovány poté v kapitole 4.2.2.

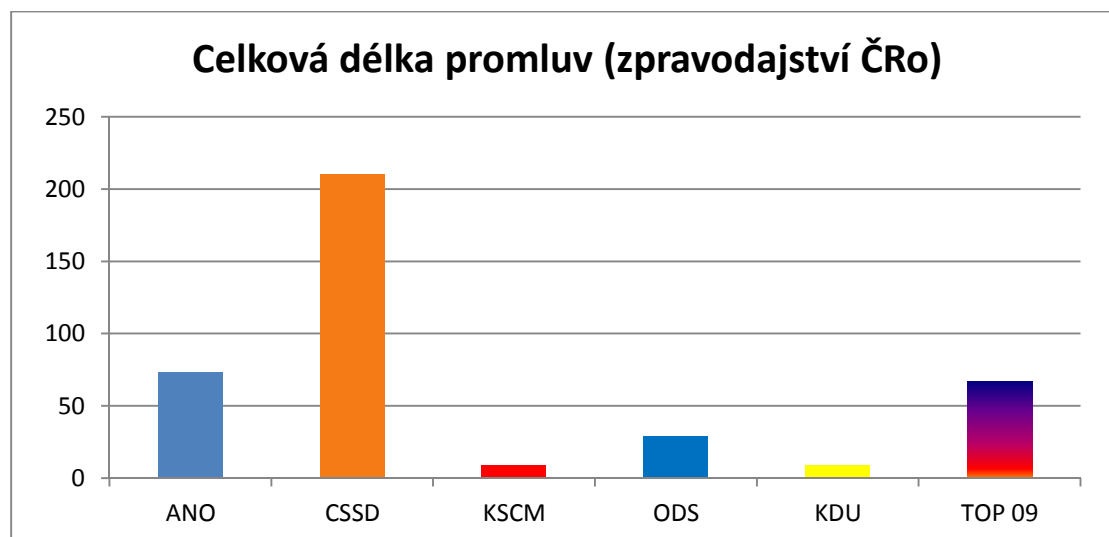
³⁸ Minimálně dílčí téma.

4.2.1. Promluvy subjektů

Zpravodajství ČRo

Ve zpravodajství ČRo převládají promluvy ČSSD, jejich celkový prostor převyšuje více než trojnásobně celkový prostor/délku promluv druhé strany, ANO. U ní tedy konstatujeme značnou podprezentaci, naopak u TOP 09, jen o několik málo jednotek na třetím místě, konstatujeme značnou nadprezentaci. Zpravodajství ČRo je relativně velmi krátké (viz úvodní přehledy celku vysílání ČRo), takže je možné ještě zaznamenat méně než minutovou celkovou délku promluv zástupců ODS, několik vteřin pro KSČM a KDU-ČSL a neviditelnost, resp. neslyšitelnost všech ostatních stran.

Graf 18: Celková délka promluv jednotlivých subjektů ve zpravodajství ČRo (ve vteřinách; 49 příspěvků)

Pro příliš malý počet nedává příliš smyslu vyjadřovat zjištění o prostoru věnovaném promluvám jednotlivých stran dle počtu těchto promluv (resp. příspěvků s promluvami), pojdme proto rovnou na regresní analýzu, pomocí které jsme testovali, do jaké míry se délka promluv lišila statisticky významně napříč jednotlivými politickými stranami. Celkový F-test modelu zamítl nulovou hypotézu o statistické nevýznamnosti modelu a prokázal, že model jako celek je statisticky významný. Modelem se podařilo vysvětlit přibližně 49 % variability vysvětlované proměnné. Statistická významnost jednotlivých proměnných byla vyhodnocena na základě výsledků t-testů pro jednotlivé proměnné. Regresní model prokázal, že největší signifikantní délka promluv byla v průměru zaznamenána pro ČSSD (4,3) a ANO (1,5), statisticky významné rozdíly pro ostatní strany se nepodařilo prokázat. Regresní analýza tedy podpořila prvotní závěry deskriptivní statistiky, která může vykazovat jistou chybovost zejména při velkém rozptylu hodnot, a prokázala tak statisticky významné rozdíly v délce promluv dominantních politických stran. Ve stejném okamžiku ale také ukázala, že rozdíly v délce promluv ostatních stran nelze považovat za významné.

Tabulka 17, 18, 19: Promluvy ve zpravodajství ČT (regrese)

ANOVA^a

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,492 ^a	,242	,228	2,092	,242	16,635	12	624	,000

a. Predictors: (Constant), Soukromníci, Piráti, Úsvit, SPD_SPO, STAN, TOP09, KDU, ODS, KSCM, ČSSD, ANO, Zelení

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	891,086	13	68,545	16,872	,000 ^b
Residual	2730,163	672	4,063		
Total	3621,249	685			

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV

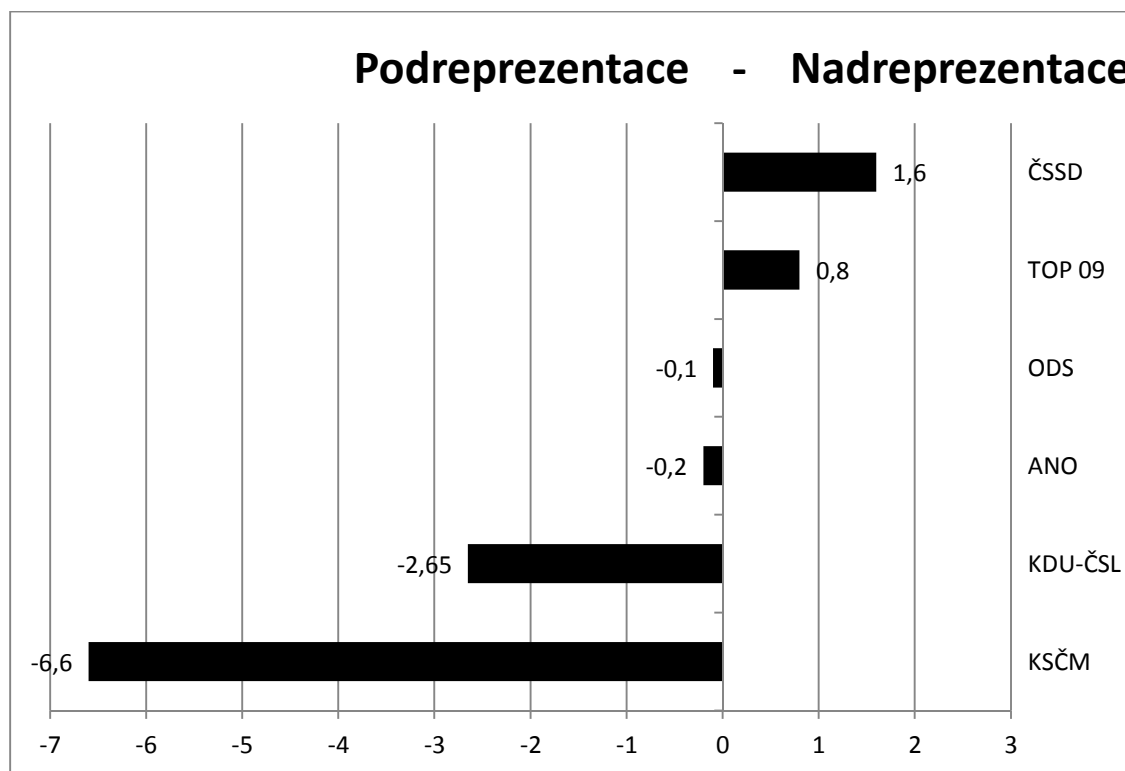
Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1 (Constant)	1,418E-13	,299		,000	1,000		
ANO	1,490	,423	,167	3,525	,000	,542	1,846
ČSSD	4,286	,423	,480	10,142	,000	,542	1,846
KSČM	,184	,423	,021	,435	,664	,542	1,846
ODS	,592	,423	,066	1,400	,162	,542	1,846
KDU-ČSL	,184	,423	,021	,435	,664	,542	1,846
TOP09	1,367	,423	,153	3,236	,001	,542	1,846
STAN	-1,518E-13	,423	,000	,000	1,000	,542	1,846
SPD_SPO	-1,487E-13	,423	,000	,000	1,000	,542	1,846
Úsvit	-1,452E-13	,423	,000	,000	1,000	,542	1,846
Piráti	-1,422E-13	,423	,000	,000	1,000	,542	1,846
Zelení	-1,394E-13	,423	,000	,000	1,000	,542	1,846
Soukromníci	-1,363E-13	,423	,000	,000	1,000	,542	1,846

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV, Reference: Svobodní

I když jsme se v grafu 19 pokusili zobrazit nad- a podreprezentace všech šesti „slyšitelných“ stran ve zpravodajství ČRo, úvodní čísla kvantitativní části a navazující statistika naznačily, že do následující kvalitativní části má smysl zařazovat hlavně příspěvky s promluvami ČSSD (a též TOP 09 s hraniční signifikantní délkou promluv 1,4 a 80% nadreprezentací).

Graf 19: Nad- a podprezentace stran s promluvami ve zpravodajství ČT (49 příspěvků)

I v případě analýzy vysílání Českého rozhlasu jsme pracovali v prostředí ATLAS/ti, v němž probíhaly základní fáze kvalitativního kódování, vyřazování a typologie příspěvků, seskupování pod superkódy a finální identifikace problematických příspěvků.

Vzhledem k jen několikaminutové stopáži obou analyzovaných pořadů asi nepřekvapí i krátká délka jednotlivých příspěvků, v němž často kromě redaktora vystupuje jen jeden stranický mluvčí s jednou promluvou – často však bývá konfrontován s jinými (nestranickými) aktéry: v jednom příspěvku je ministr zdravotnictví spolu s prezidentem ČLK (US: sjezd ČLK), v jiném (US: ministr zdravotnictví představuje návrh zákona) s řadovou sestrou a prezidentkou České asociace sester, v příspěvcích o hrozící stávce praktických lékařů opakovaně proti předsedovi Sdružení praktických lékařů ČR. I když je pozornost tématu zdravotnictví ve zpravodajství ČRo signifikantně vysoká, lze ve výrocích osob s mocenským bonusem shledat spíše snahu mluvit z titulu funkce vládní (než stranické): „Vím, že tady byla dlouhodobá zanedbanost, ale myslím si, že tato vláda se rozhodně nemá za co stydět. Když vezmeme jenom navýšení plateb za státní pojištěnce 3 roky po sobě, příští rok to už bude dohromady kumulativně o 10 miliard.“ (S. Němeček v: Stát podle České lékařské komory dává do zdravotnictví málo peněz, 22. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 2, 18:00, Hlavní zprávy).

Obdobnou pozici shledáváme i u premiérových výroků: „Jejich činnost se odehrává v podstatné části v utajení. A tento prvek musí být zachován. Tuto skutečnost návrh zákona plně respektuje.“ (Všechny zpravodajské služby budou spadat pod kontrolu sněmovny, 9. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 2, 12:00, Hlavní zprávy) V případě promluv tematizujících zahraniční vztahy (ve vysílání zpravodajství ČRo jen v souvislosti s migrační krizí a kontrolou evropských vnějších hranic) se setkáváme i s národním referenčním rámcem:

Moderátorka: „Česko na evropském summitu v Bratislavě nepodpoří maďarské a polské plány na změny evropských smluv. Před začátkem schůzky to řekl premiér Bohuslav Sobotka z ČSSD...“

Sobotka: „Mimo jiné se hlásíme také k té otázce posílení bezpečnosti, k větší kontrole vnějších hranic Evropské unie, k zachování politiky soudržnosti volného trhu schengenského prostoru.“ (ČR na summitu EU nepodpoří maďarské a polské plány na změny evropských smluv, 16. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 1, 12:00, Hlavní zprávy).

Na druhou stranu – u premiérových výroků (resp. výběru premiéra jako mluvčího k danému vládnímu tématu) se lze vždy ptát, zda a proč nemohl být mluvčím příslušný ministr (zvláště když je ze strany ve zpravodajství ČRo podprezentované): „Všechny ty tři státní rozpočty, které prozatím připravila naše vládní koalice, tak směřovaly k podpoře hospodářského růstu a směřovaly k podpoře zaměstnanosti. Současně se také zaměřujeme na postupné snižování rozpočtového schodku, ale takovým tempem, aby to neohrozilo dobré fungování státu, financování veřejných služeb a také podporu hospodářského růstu.“ (Sobotka v: Vláda schválila návrh státního rozpočtu na příští rok, 21. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 1, 18:00, Hlavní zprávy).

Ve zpravodajství ČRo se setkáváme i s řadou „regionálních“ témat či událostí (vázaných na zpravodajskou hodnotu negativity) typu požár nebo komplikace v dopravě, u nichž se opět setkáváme s mluvčími z obou nadprezentovaných stran, jejichž přítomnost je ovšem opět vysvětlitelná mocenským (tentokrát regionálním) bonusem: starosta O. Kolář za TOP 09 na Praze 6 a pražský radní pro dopravu za ČSSD P. Dolínek (Tunel Blanka funguje v Praze rok, 9. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 7, 12:00, Hlavní zprávy) nebo starosta P. Blažík za ČSSD (Požár skladů molitanových matrací v Brně-Černovicích, 14. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 4, 12:00, Hlavní zprávy).

Negativita ostatně funguje jako zpravodajská hodnota i u osob s nadregionálním bonusem – nebýt Š. Stupčuk poslancem, jeho řízení v opilosti nikoho (v médiích) nezajímá. Zde medializace ČSSD rozhodně neprospívá, ovšem jako favorizační lze interpretovat zpracování tohoto tématu. K jednomu poslanci ČSSD se vyjadřuje druhý poslanec ČSSD a obsah jeho výroků lze interpretovat jako mírnění negativního dopadu na mediální obraz strany. A to dokonce opakovaně, i když se výroky v Hlavních zprávách ve 12:00 a Hlavních zprávách v 18:00 (ČRo Radiožurnál, 13. 9. 2016) obsahově značně liší (ostatně i samotný fakt opakování zprávy je vzhledem k celku pozoruhodný):

Zprávy ve 12:00:

Stupčuk: „Já jsem od počátku tvrdil, že jsem byl vlastníkem vozidla, pouze jsem s ohledem tedy jaksi na ten procesní průběh se vyjadřoval toliko tedy k těm vyšetřujícím orgánům.“

Birke: „Já si myslím, že to nemá zapotřebí kolega, dělat tyhle ty vejrťky.“

Zprávy v 18:00:

Stupčuk: „Mohu potvrdit, že jsem před jízdou požil alkohol, ano.“

Birke: „Vždycky je lepší se k tomu postavit čelem od samého začátku, ty věci pojmenovat, říct, jak to bylo.“

Nadprezentace obou zmiňovaných stran je způsobena i tím, že autoři příspěvků opakovaně nechávají zaznít v jednom příspěvku právě představitele ČSSD jako strany koaliční a TOP 09 jako zástupce opozice, přestože volba není nezbytná a jejich stanoviska nijak nereprezentují dva póly rozporné škály koalice-opozice. Jako příklad je možné uvést zprávu o počtu odposlechů, které

v předcházejícím roce uskutečnili kriminalisté v ČR, odvysílanou dne 20. 9. 2016 ČRo Radiožurnálem v hlavní zpravodajské relaci v 18:00. Zpráva měla následující stavbu:

Moderátor: *„Kriminalisté loni nasadili téměř 7 tisíc odposlechů. To je o 550 méně než předchozí rok. Vyplývá to z policejní analýzy, kterou dnes projednávali poslanci z Komise pro kontrolu použití odposlechů. Nejvíc telefonů sledovala Národní protidrogová centrála.“*

Redaktorka: *„Předseda komise Daniel Korte z TOP 09 tvrdí, že policie odposlechy nadužívá.“*

Daniel Korte, poslanec /TOP 09/: *„Obávám se, že zvláště u některých vyšetřovatelů ve spolupráci se státním zástupcem, ve spolupráci s vybranými soudci, se to prostě nadužívá, tak tam ten odposlech dáme a ono z toho něco vylovíme.“*

Redaktorka: *„Poslanec Václav Klučka z ČSSD ale říká, že komise za posledních 5 let nepřišla na to, že by detektivové při nasazování odposlechů pochybili.“*

Václav Klučka, poslanec /ČSSD/: *„Já si myslím, že pochybení, ty byly pouze takový malý, administrativní. To nebylo nic, co by znevažovalo práci těch orgánů trestných řízení.“*

Redaktorka: *„Nejčastěji policie monitorovala telefon lidí, kteří obchodovali s drogami...“*

Moderátor tedy v úvodu uvedl všechna podstatná fakta: existenci analýzy, nižší počet odposlechů oproti předcházejícímu roku, podíl Národní protidrogové centrály. Redaktorka přidává „fakt“, resp. tvrzení D. Korteho, že policie odposlechy nadužívá. Následuje záznam prohlášení Korteho, které redaktorčino tvrzení dokládá. Pak redaktorka přidává „protifakt“, že podle poslance Klučka detektivové v posledních pěti letech nepochybili – to je opět podpořeno záznamem Klučkova vystoupení. Redaktorka zprávu uzavírá připomenutím, že nejvíc byly monitorovány telefony v souvislosti s prodejem drog. Vzhledem k tomu, že všechny údaje zazněly v úvodním vstupu moderátora, je třeba se ptát, jakého významu nabývá zařazení autentických prohlášení obou politiků do zprávy. Důvod je zřejmý: jedná se o prohlášení, která si (zdánlivě) protirečí (Korte: policie odposlechy nadužívá, Klučka: komise nepřišla na to, že by detektivové pochybili). Slovesa „nadužít“ a „pochybit“ ale nejsou protikladnými, pochybit lze i jinak než nadužíváním a nadužívání samo o sobě nemusí být pochybení (zvláště pokud není ve zprávě definováno měřítko nadužívání). Zpráva tak formálně vyhovuje požadavku nestrannosti, tedy „vyslyšet obě strany“, ale zastírá fakt, že se nejedná o dvě protikladná stanoviska k témuž.

Jako další problematické (opět relativně – ve vztahu ke všem dalším) interpretujeme zejména:

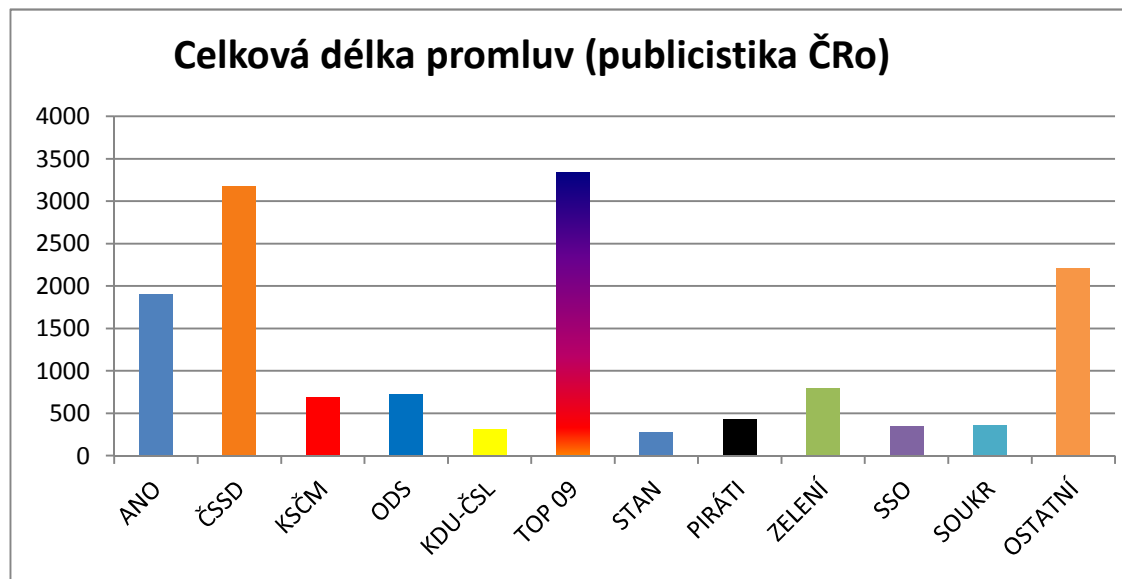
- Pro osobní bankrot už možná nebude potřeba splatit 30 % všech dluhů (22. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 6, 12:00, Hlavní zprávy), v němž je M. Plíšek (TOP 09) jediným zástupcem opozice s nejasnou vazbou k tématu a obecnou promluvou: *„Dlužníci mají hradit své závazky, může to vést skutečně k tomu, že se budou dlužníci věřitelům doslova smát.“*
- Milionu daňových poplatníků se zřejmě zjednoduší daňové přiznání (6. 10. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 5, 12:00, Hlavní zprávy), kde je M. Kalousek jediným zástupcem opozice, resp. jediným politikem (byť MB bývalého ministra financí je zřejmý). Redaktorka navíc předjímá výpověď jeho parafrázovanými slovy a stejně tak uzavírá celý příspěvek.

- Referendum ke kvótám v Maďarsku (2. 10. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 3, 18:00, Hlavní zprávy), kde K. Schwarzenberg jako jediný politik promlouvá naživo (byť MB je opět zřejmý) a jeho promluva uzavírá celý příspěvek: *„Já myslím, že to referendum je příliš teatrální, že to spíš slouží vnitropolitickým účelům premiéra Orbána.“*
- Stát ke konci září hospodařil s přebytkem více než 82 miliardy korun (3. 10. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 4, 18:00, Hlavní zprávy), kde je M. Kalousek jediným představitelem opozice.
- Maďarské referendum o odmítnutí uprchlických kvót (2. 10. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 2, 18:00, Hlavní zprávy), kde promlouvá jen L. Zaorálek (byť je MB zřejmý a zahraničněpolitická promluva v souladu se stanoviskem domácí opozice)
- Zeman: Ekonomické migranty deportujeme (2. 10. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 2, 18:00, Hlavní zprávy), kde promlouvá jen L. Zaorálek, byť je MB zřejmý a ministr zahraničí jen koriguje prezidentův zahraničněpolitický výrok, opět v obecném souladu: *„Nemůžeme říkat Řekům, kam koho mají dávat na ostrovy a řada těch ostrovů je dnes přetížených. My samozřejmě nebudeme doporučovat nikomu, aby si dal na ostrovy migranty.“*
- Důchody by se od ledna mohly zvednout o tři sta korun (18. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 1, 18:00, Hlavní zprávy), příspěvek obsahuje jen promluvy zástupců ANO a ČSSD (byť navzájem polemizující) a žádného opozičního představitele.

Publicistika ČRo

V publicistice ČRo poprvé nacházíme TOP 09 dokonce na prvním místě, tedy na místě strany s nejdelším celkem promluv. Tento fakt lze těžko interpretovat jinak než stranění/zvýhodňování TOP 09 ze strany tvůrců publicistických obsahů ČRo. Ten se pak projevil i ve větším prostoru pro promluvy opozičních stran (přes dvě a půl hodiny) oproti stranám vládním (jen půldruhé hodiny).

Graf 20: Celková délka promluv jednotlivých subjektů v publicistice ČRo (ve vteřinách; 67 příspěvků)

Oproti zmíněnému významnému (negativnímu) výstřelku ve prospěch TOP 09 lze tato čísla interpretovat i pozitivně – třeba jako přiměřeně (v rámci normy) odstupňovaný prostor mezi první a druhou vládní stranou, ale hlavně s přihlédnutím k tomu, že v opozičním táboře tentokrát registrujeme i významné zapojení stran menších (Piráti, Zelení, Soukromníci, Svobodní) či „nejmenších“, zahrnutých do skupiny Ostatní (Občané městu, město občanům, Klub angažovaných nestraníků, SNK-Evropští demokraté, Strana demokratického socialismu, Česká strana národně socialistická, Hnutí Severočeši). Této vysoké (zatím nejvyšší) míry plurality bylo dosaženo, přestože zástupci Úsvitu a SPO-SPD nedostali šanci se v publicistických pořadech ČRo vyjádřit.

Opět jsme za pomoci regresní analýzy testovali, do jaké míry se délka promluv liší statisticky významně napříč jednotlivými politickými stranami. Celkový F-test modelu opět zamítnul nulovou hypotézu o statistické nevýznamnosti modelu a prokázal, že model jako celek je statisticky významný. Modelem se podařilo vysvětlit přibližně 20 % variability vysvětlované proměnné. Statistická významnost jednotlivých proměnných byla vyhodnocena na základě výsledků t-testů pro jednotlivé proměnné. I zde regresní analýza potvrdila předběžné, popisně-statistické závěry, neboť model prokázal největší délku promluv u TOP 09 (49,9), ČSSD (47,4) a ANO (28,5). Statisticky významné rozdíly pro ostatní strany se opět nepodařilo prokázat.

Tabulka 20, 21, 22: Promluvy v publicistice ČRo (regrese)

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,196 ^a	,038	,025	81,919	,038	2,854	12	858	,001

a. Predictors: (Constant), Soukromníci, SPD_SPO, STAN, TOP09, KDU, ANO, ČSSD, ODS, KSČM, Úsvit, Piráti, Zelení

ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	251734,496	13	19364,192	2,525	,002 ^b
Residual	7087117,940	924	7670,041		
Total	7338852,436	937			

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV

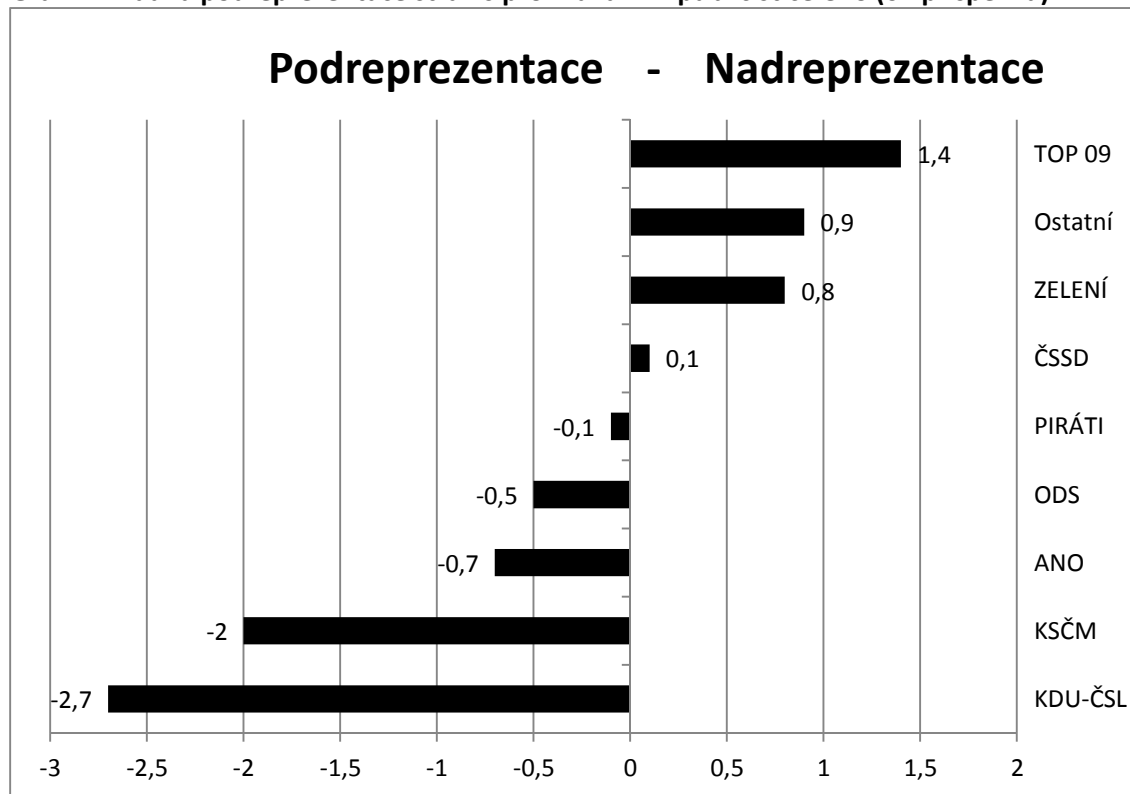
Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1 (Constant)	5,194	10,008		,519	,604		
ANO	23,328	14,153	,075	1,648	,100	,542	1,846
ČSSD	42,239	14,153	,136	2,984	,003	,542	1,846
KSČM	5,075	14,153	,016	,359	,720	,542	1,846
ODS	5,567	14,153	,018	,393	,694	,542	1,846
KDU-ČSL	-,522	14,153	-,002	-,037	,971	,542	1,846
TOP09	44,701	14,153	,144	3,158	,002	,542	1,846
STAN	-1,104	14,153	-,004	-,078	,938	,542	1,846
SPD_SPO	-5,194	14,153	-,017	-,367	,714	,542	1,846
Úsvit	-5,194	14,153	-,017	-,367	,714	,542	1,846
Piráti	1,313	14,153	,004	,093	,926	,542	1,846
Zelení	6,701	14,153	,022	,473	,636	,542	1,846
Soukromníci	,239	14,153	,001	,017	,987	,542	1,846

a. Dependent Variable: DELKA_PROMLUV, Reference: Svobodní

V následujícím grafu průběžná čísla z popisné statistiky opět zohledníme s faktorem relevance u všech stran, u kterých jsme nějaká zaznamenali (resp. u osmi stran a zbývající sečteme pod Ostatní).

Graf 21: Nad- a podprezentace stran s promluvami v publicistice ČRo (67 příspěvků)

Identifikaci potenciálně problematických příspěvků či pořadů tak zde bude tentokrát předcházet vyhledávání těch pořadů či příspěvků, které zajistily vysoké frekvenční zisky i těm stranám, u nichž jsou v celku statisticky nevýznamné (jinými slovy: jde o jednorázovou, nahodilou možnost dlouze promluvit), tedy u Zelených a Ostatních.

Vysoká čísla zajistil Straně zelených rozhovor s náměstkyní pražské primátorky P. Kolínskou (Odvolání ředitele Institutu plánování a rozvoje, 21. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 1, 17:06, Dvacítka Radiožurnálu), ostatním stranám pak pořad stanice ČRo Plus Názory a argumenty, resp. jeho „sobotní verze debaty stran parlamentních a neparlamentních“, kde ve sledovaném období (10. 9., 17. 9., 24. 9., 1. 10.) dostali ojedinělou možnost promlouvat zástupci uskupení KAN, ČPS, Občané městu, město občanům, SSO, SDS, KSČM, ČSNS, SSo, SPO. Opakovaně se debat ve sledovaném období zúčastnili zástupci SNK-ED, ČSSD a TOP 09.

Právě TOP 09 (opět) zůstává jedinou statisticky významně nadprezentovanou politickou stranou, za což vděčí například příspěvkům/přadům:

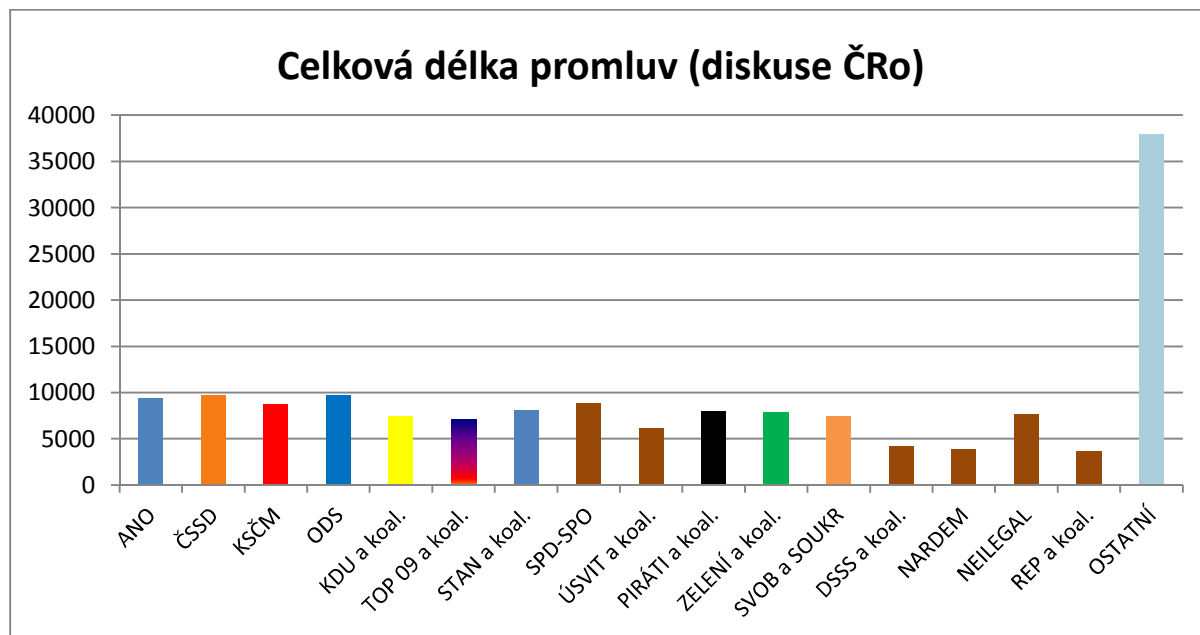
- Hned dvojnásobná účast bývalého ministra financí M. Kalouska v debatách o státním rozpočtu (sám s redaktorem 12. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, 17:06, Dvacítka Radiožurnálu; ještě se zástupcem ANO 21. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, 12:08, Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře/publicistika).
- Zvýšení minimální mzdy (5. 10. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 2, 18:10, Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře/publicistika), zde je do diskuse s ministryní práce a soc. věcí M. Marksovou přizvána jen M. Adamová (nízký MB, resp. vztah k tématu: „místopředsedkyně TOP 09 a členka výboru pro sociální politiku“).

- Obdobně též v příspěvku Rozloučení se Šimonem Peresem (29. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 1, 12:08, Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře/publicistika), v němž diskutují jen zástupci ČSSD (J. Foldyna) a TOP 09 (H. Langšádlová).
- Řešení dopravní situace v Praze 6 (9. 9. 2016, ČRo Radiožurnál, přísp. č. 1, 17:06, Dvacítka Radiožurnálu), zde je účast TOP09 vysvětlitelná velkým MB příslušného starosty O. Koláře, nicméně sama událost/téma je (v této šíři/stopáži na této stanici) s otazníkem.

Diskuse ČRo

Kromě specifického postavení předvolebních diskusí mezi ostatními analyzovanými pořady, o němž jsme se zmiňovali dříve, lze v případě ČRo poukázat na dvě další specifika – kromě mimořádného rozsahu (více než třetina délky veškerého analyzovaného materiálu) je to i zjištění, že představují ojedinělou realizaci (pokus o realizaci) přístupu dle absolutní rovnosti.

Graf 22: Celková délka promluv jednotlivých subjektů v předvolebních diskusích ČRo (ve vteřinách; 63 pořadů)

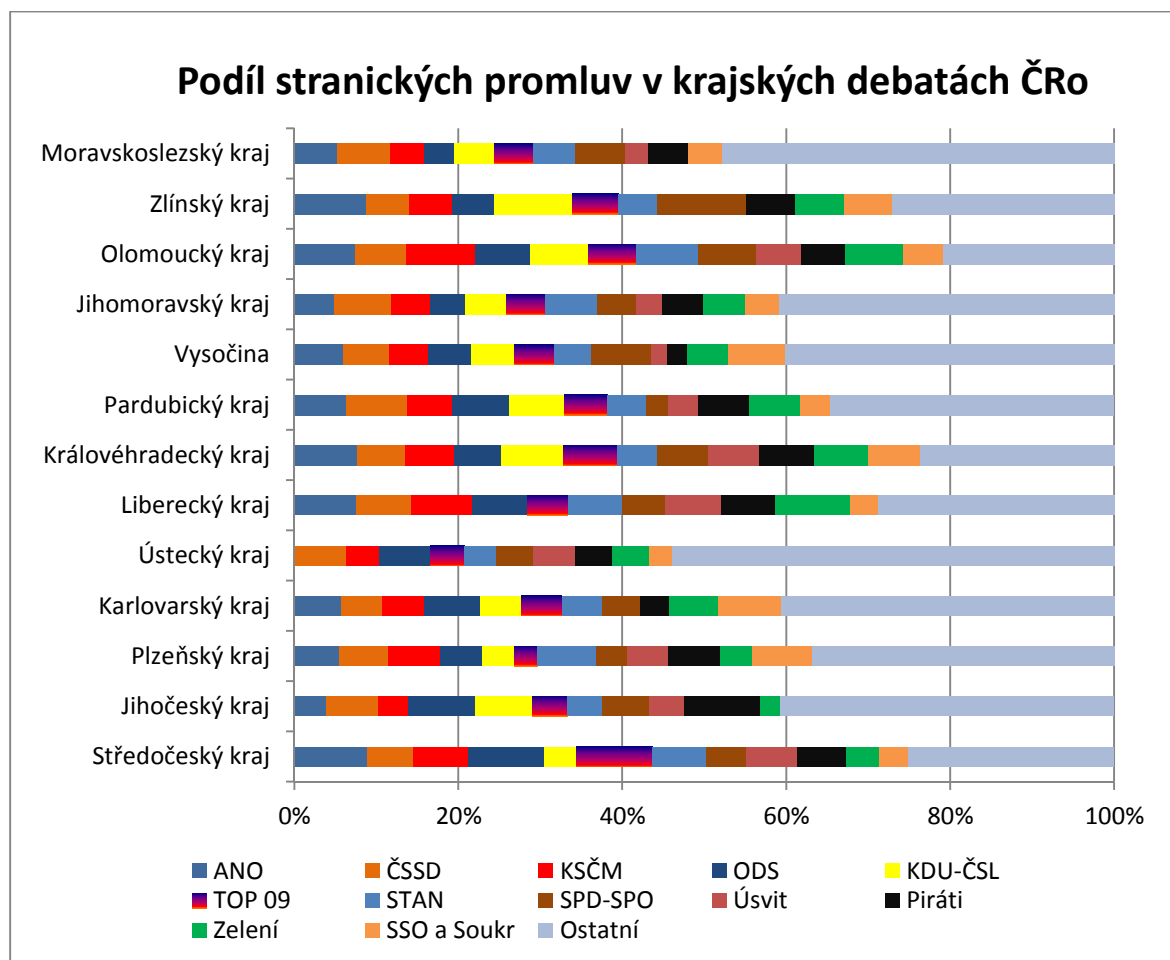
Deskriptivní statistika zde poukazuje jak na relativně shodnou distribuci promluv napříč samostatně sledovanými politickými stranami, tak i na velký prostor pro promluvy stran (a jejich koalic)³⁹, které jsme při sběru dat shrnovali do kolonky Ostatní. Z tohoto důvodu (i důvodu dříve uvedeného, totiž že pozvání do debaty podléhalo speciálnímu vnitřnímu předpisu) nemá příliš smyslu dlouze se pozastavovat u statistického testování významnosti – model sice potvrdil statisticky významně nižší prostor (celkovou délku promluv) v případě Národní demokracie, DSSS a Republikánů (v porovnání s největším prostorem pro ČSSD, ANO a ODS), vysvětlení tohoto jevu se však nachází jinde než na odpovědnostní straně Českého rozhlasu.

- 1) Ne všechny sledované strany kandidovaly ve všech regionech (viz graf 23).
- 2) Zástupci těchto stran (plus zástupci dalších stran, pro které nemáme samostatný sloupec, a tak jsou zahrnuty mezi Ostatní) do debat občas nepřišli, přestože byli pozváni. Přehled takto nevyužitého času (jde o konstrukci – tj. průměrnou délku promluv jednoho kandidáta v případě, že by dorazili všichni⁴⁰) přináší tabulka 23.

³⁹ Sem patří metodická poznámka o koalicích dvou samostatně kódovaných stran (např. Zelení a Piráti).

⁴⁰ To komplikuje fakt, že příslušná redakce sama, typicky když nepřišli dva kandidáti, zkrátila dobu debaty.

Graf 23: Podíl celkové délky stranických promluv v krajských debatách ČRo (63 pořadů)

V kontextu celé analýzy se jedná o ojedinělý reverzní úkaz – nabídka (prostoru ze strany

Tabulka 23: Nevyužitá pozvání do diskusí ČRo (63 pořadů celkem)

	Počet nevyužitých pozvání	Celkem nevyužitý čas
Volte Pravý Blok... Cibulka.net	8	4544
Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a HOZK	5	2840
Dělnická strana sociální spravedlnosti	4	2272
Sdružení pro republiku - Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska	4	2272
Romská demokratická strana	3	1704
Úsvit s Blokem proti islamizaci	2,5 ⁴¹	1420
ANO 2011	1	568
Československá strana socialistická	1	568
Moravané	1	568
Národní demokracie	1	568
Národní socialisté LEV21	1	568
Strana svobodných občanů	1	568

⁴¹ Kandidátka dorazila do studia v průběhu debaty.

média) zde občas převyšuje poptávku (některých malých stran), namísto případného stranického stěžování si na diskriminaci ze strany médií zde kritika může mířit opačným směrem.

I přes limity naší analýzy⁴² a moderátorské chyby (viz dále kapitolu 4.3.5. Moderátoři) můžeme v dílčím závěru konstatovat mimořádně podařenou aplikaci absolutně rovného přístupu v předvolebních krajských debatách Českého rozhlasu.

---

⁴² Strany tvoří rozdílné koalice napříč kraji, pokusy pracovat s uceleným seznamem všech koalic nedopadaly dobře v testech reliability. Pracovali jsme tedy se základním seznamem samostatných subjektů a v případě krajských koalic jsme délku promluv zástupce koalice připisovali všem stranám zúčastněným v koalici.

4.2.1. Promluvy o subjektech

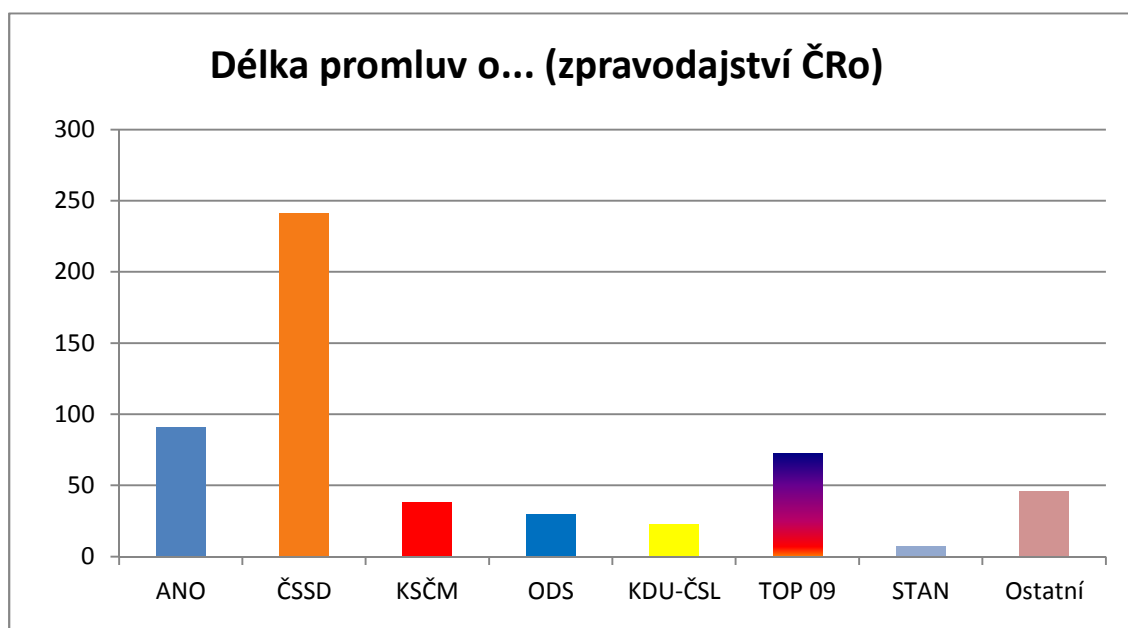
Zpravodajství a publicistika ČRo

Druhým způsobem, jakým lze pracovat s prostorem jako klíčovým indikátorem stranění, je sledovat počet a délku promluv, kdy se MLUVÍ O kandidujících subjektech (stranách, hnutích a jejich kandidátech). Navazující zjišťování – tedy KDO a JAK o stranách mluví – pak patří do navazujících částí prezentace výsledků (Zdroje a Hodnocení).

Pro interpretaci zde asi nelze automaticky přikládat faktor relevance – intervenuje sem víc „stav událostí“, „mocenský bonus“ a taky valence. Když „strany mluví“, málokdy se o sobě vyjadřují negativně (i když třeba v případech vnitrostranických bojů ano), zatímco „o straně se mluví“ znamená jen, že mediální reprezentace zde vytváří či dodává důležitost, ale (ne)stranění ve smyslu pozitivita-negativita nelze automaticky odvozovat.

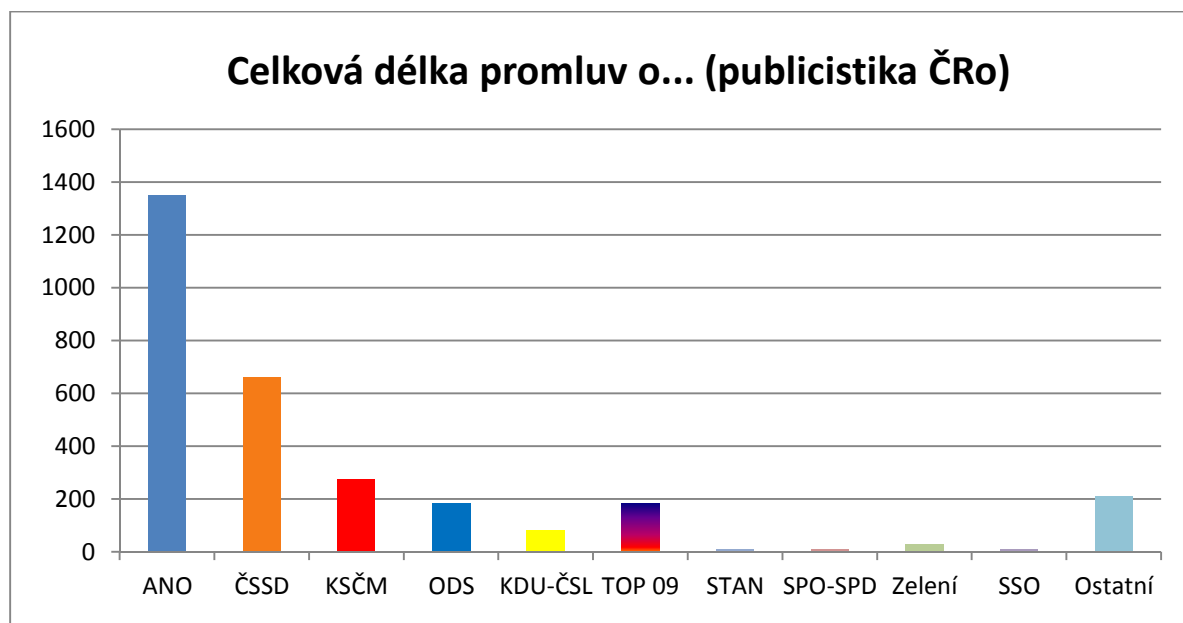
I v případě zpravodajství Českého rozhlasu jsou výsledky prvního měření věnovaného prostoru (strany mluví) kopírovány v zásadě totožnými výsledky druhého (o straně se mluví) – pořadí ČSSD, ANO, TOP 09.

Graf 24: Celková délka promluv o subjektech ve zpravodajství ČRo (ve vteřinách; 49 příspěvků)

Protože počet jednotlivých případů (počet příspěvků či pořadů se zmínkou o...) je ve zpravodajství relativně malý, vyčíslíme je až dohromady s publicistikou ČRo dále.

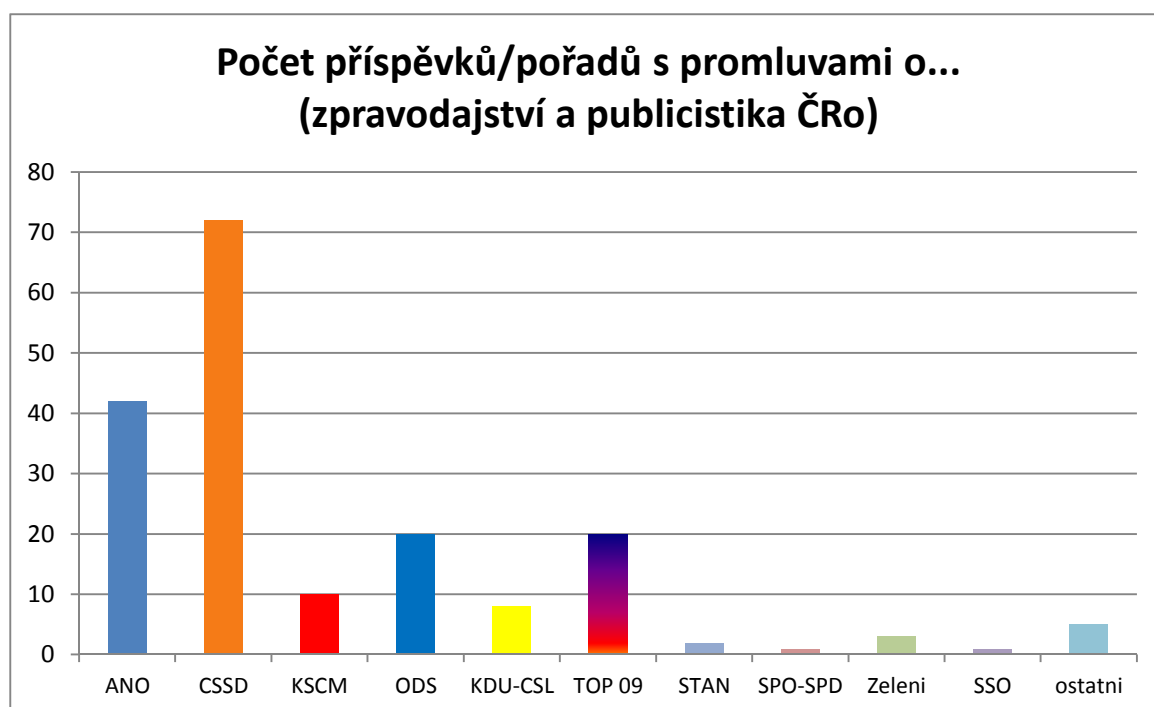
Graf 25: Celková délka promluv o subjektech v publicistice ČRo (ve vteřinách; 67 pořadů)

V případě publicistiky Českého rozhlasu opět nastává zásadní změna – pozornost ANO jako tématu promluv opět dramaticky (zde dvojnásobně) převyšuje pozornost věnovanou druhé straně (ČSSD). Dále zde naopak zdůrazněme KSČM jako třetí nejdéle tematizovanou stranu. I výsledky „pouhé“ deskriptivní statistiky můžeme číst (srovnávat počet promluv s jejich dříve uvedenými délkami) tak, že TOP 09 je tématem spíše pro zpravodajství než pro publicistiku, u KSČM je tomu naopak (ODS se nachází někde mezi nimi). O ČSSD se mluví hlavně ve zpravodajství, častá publicistická pozornost je doprovázena kratší délkou promluv s tématem této strany.

Hlavním zjištěním je však ANO jako dominantní téma (samozřejmě souvisí s osobou předsedy a druhotně též s přijatým zákonem o střetu zájmů, se kterým bývá spojován on i „jeho“ strana) dlouhých promluv v (dlouhých) publicistických pořadech.

Graf 26: Celkový počet příspěvků s promluvami o subjektech ve zpravodajství a publicistice ČRo (116 příspěvků)

Předběžný závěr o ANO jako dominantně tematizované straně potvrdil i test statistické významnosti, ve kterém šlo o to, zda prostor, v němž se o stranách mluvilo, byl v průměru stejný pro všechny strany. Pro statistické testování jsme využili analýzu rozptylu (ANOVA) ve verzi s robustní Brown-Forsythovou statistikou, která je odolnější v případě, kdy očekáváme, že se o stranách mluvilo nerovnoměrně. Podařilo se statisticky významně prokázat, že o jednotlivých politických stranách bylo hovořeno rozdílně, nejvíce o ANO a KSČM. Právě upozornění na statistickou významnost promluv o KSČM je (vzhledem k popisné statistice) důležitá.

Tabulka 24, 25: Promluvy o subjektech ve zpravodajství a publicistice ČRo (ANOVA)

Descriptives

Jak dlouho se o straně mluví?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
ANO	42	34,29	58,174	8,977	16,16	52,41	3	258
ČSSD	72	12,50	26,809	3,159	6,20	18,80	0	215
KSČM	10	31,10	73,618	23,280	-21,56	83,76	3	240
ODS	20	10,70	9,263	2,071	6,36	15,04	1	32
KDU-ČSL	8	13,00	17,221	6,089	-1,40	27,40	1	55
TOP09	20	12,80	15,150	3,388	5,71	19,89	4	73
Total	172	18,75	39,245	2,992	12,84	24,66	0	258

Robust Tests of Equality of Means

Jak dlouho se o straně mluví?

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Brown-Forsythe	1,938	5	24,317	,125

a. Asymptotically F distributed.

Dílčí závěr (nález) tedy ve smyslu zadání analýzy nelze formulovat jednoznačně kriticky. Na jednu stranu sledovaný parametr „o straně se mluví“ indikuje dodávání důležitosti (např. incident/skandál jednoho se stane zprávou/tématem a incident/skandál druhého ne), ale valenční vazbu z předchozích oddílů Promluvy stran (o sobě mluvím převážně pozitivně, o ostatních převážně negativně) zde předpokládat nelze – takže ve výsledku lze zvýšenou pozornost nějaké straně těžko vydávat za z(ne)výhodňování. Pozornost navíc těsně souvisí se stavem událostí (zde zákon o střetu zájmů) a specifickým postavením, které mají média veřejné služby v otázkách politického a podnikatelského paralelismu (tj. vlastnění médií politickými stranami či podnikateli s politickými ambicemi). Tato zjištění nám nicméně pomohou ve fázi závěrečné kvalitativní metaanalýzy.

4.3. Hodnocení

(VALENCE, KONOTACE, KONTEXT)

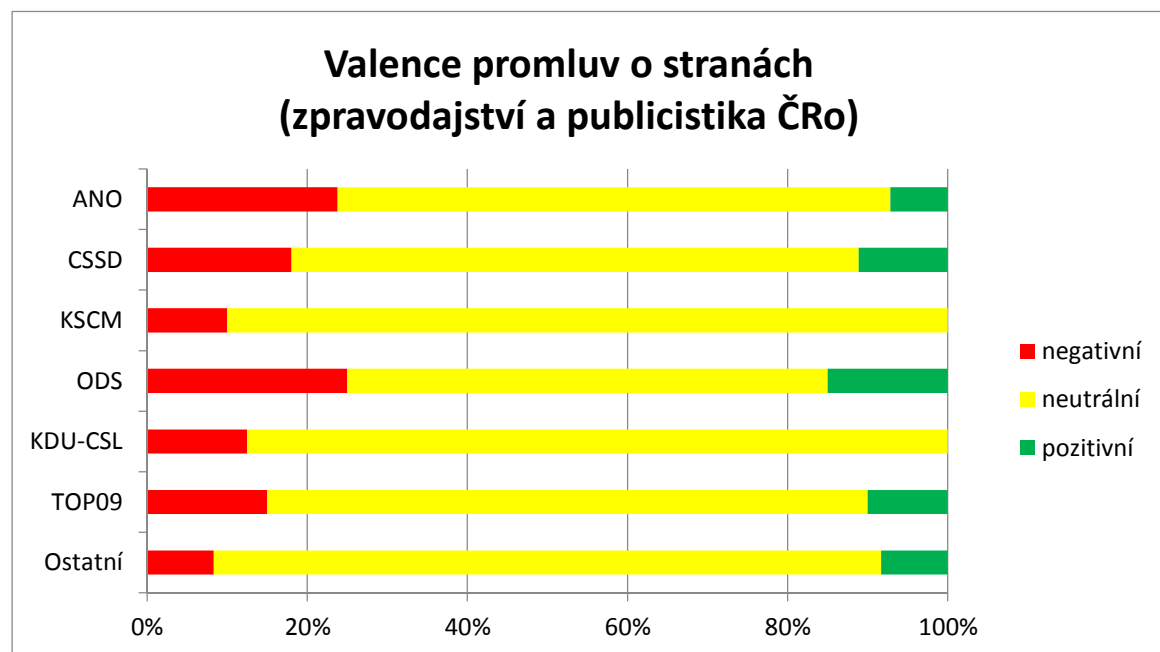
Poté, co jsme si všímali, 1) jak často a jak dlouho strany mluví a 2) jak často a jak dlouho **se** o stranách mluví, nyní přichází očekávatelný třetí (resp. třetí, čtvrtý a pátý) krok – přesouváme se tedy k té oblasti analýzy, která si všímá, JAK se o stranách mluví/jak jsou reprezentovány (v dalších krocích pak budeme analyzovat, KDO krom straníků/kandidátů o nich mluví/má možnost je hodnotit a jaká je role novináře/moderátora).

Kvantitativní analýzu valenční jsme zde realizovali ve standardní podobě, v jakých se objevuje v analytické praxi – byť pod různými názvy a s drobnými odchylkami (měření tónu/tonality, sentimentu, tenoru, v jistém smyslu i určité valenční měření konotací či kontextu), téměř vždy na jednoduché škále pozitivní – neutrální/ambivalentní – negativní.

Kodéři byli cvičeni nejen v identifikaci (spíše dílčích) explicitních hodnocení (vyjádření odsudku či sympatií), ale byli proškoleni i na související, komplexnější a obtížněji zachytitelné implicitní valence odvíjející se od: 1) povahy události či jiné skutečnosti související se stranou/kandidátem, na kterou se autoři příspěvku rozhodli zaměřit, 2) rámce vtištěného při její reprezentaci a 3) příznakovosti použitého jazyka a dalších znaků/výrazových prostředků.

Zejména kvůli velkému objemu základního souboru analyzovaných obsahů a omezeným možnostem (časovým, resp. finančním) byly valence/konotace/sentiment kódovány pouze na úrovni celého příspěvku (tedy u jednoho každého mluvčího o jedné každé straně právě jedno hodnocení na příspěvek) namísto přidané úrovně každé explicitní hodnotící zmínky jako samostatné kódovací jednotky, což bylo alespoň zčásti kompenzováno tím, že každý příspěvek kódovali nezávisle na sobě dva kodéři (a v případě zjištěného nesouladu ještě třetí).

Graf 27: Valence promluv o subjektech ve zpravodajství a publicistice ČR (116 příspěvků, 172 hodnotících výroků o stranách)

U grafu 27 konstatujeme (nepřekvapivě) převládající neutrální, resp. ambivalentní směr hodnocení výroků o subjektech – vzhledem k dominantnímu postavení novinářů coby autorů hodnotících výroků, resp. těch, kteří do značné míry určují skladbu dalších hodnotitelů, lze výsledky hodnotit jako známku novinářské (redaktorské, moderátorské) nestrannosti. Právě straničtí mluvčí stojí za drtivou většinou pozitivních (zejména mluví-li o své straně) i negativních (zejména mluví-li o jiných stranách) hodnotících promluv. Uvádět ilustrační příklady by asi bylo nadbytečné – jednak se k hodnotícím zmínkám dále vztahuje podkapitola Zdroje, jednak nepatří ke klíčovým částem analýzy a i vzhledem ke svému malému počtu a distribuci v celku analyzovaného vysílání nepřinášejí, resp. možná ani nemohly přinést žádná závažnější zjištění.

Otestujeme proto rovnou za pomoci testu Chí-kvadrátu kontingenční tabulky možnou souvislost mezi politickou stranou a tím, jak je strana hodnocena. Z důvodu omezeného počtu pozorování byl test aplikován pouze pro prvních šest největších politických stran. Již z grafu výše je zřejmé, že drtivá většina případů byla hodnocena jako „ambivalentní, nelze určit“. Dále je možné pozorovat, že pro každou ze stran byl nalezen velmi nízký počet případů, kdy byly hodnoceny jak pozitivně, tak negativně. Tato skutečnost významně snižuje statistickou věrohodnost provedeného testu, kdy pro více než polovinu z variant nebylo k dispozici alespoň dostatečných pět pozorování. Výsledky testu kontingenční tabulky ukazují, že se vliv mezi valencí a stranou, která je hodnocena, nepodařilo prokázat. Statistickou souvislost nenaznačuje ani koeficient měřící intenzitu závislosti v kontingenční tabulce – Cramerovo V, který rovněž vyšel statisticky nevýznamný.

Tabulka 26, 27, 28: Hodnocení stran ve zpravodajství a publicistice ČR (test Chí-kvadrátu kontingenční tabulky)

Zmíněná strana (o jaké straně se mluví?) * Jak stranu hodnotí? Crosstabulation

Count

		Jak stranu hodnotí?			Total
		pozitivní	negativní	ambivalentní, nelze určit	
Zmíněná strana (o jaké straně se mluví?)	ANO	3	10	29	42
	ČSSD	8	13	51	72
	KSČM	0	1	9	10
	ODS	3	5	12	20
	KDU-ČSL	0	1	7	8
	TOP09	2	3	15	20
Total		16	33	123	172

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,733 ^a	10	,837
Likelihood Ratio	7,338	10	,693
Linear-by-Linear Association	,098	1	,754
N of Valid Cases	172		

a. 9 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,74.

Symmetric Measures

	Value	Approx. Sig.
Nominal Phi	,183	,837
by Cramer's	,129	,837
Nominal V		
N of Valid Cases	172	

a. Not assuming the null hypothesis.

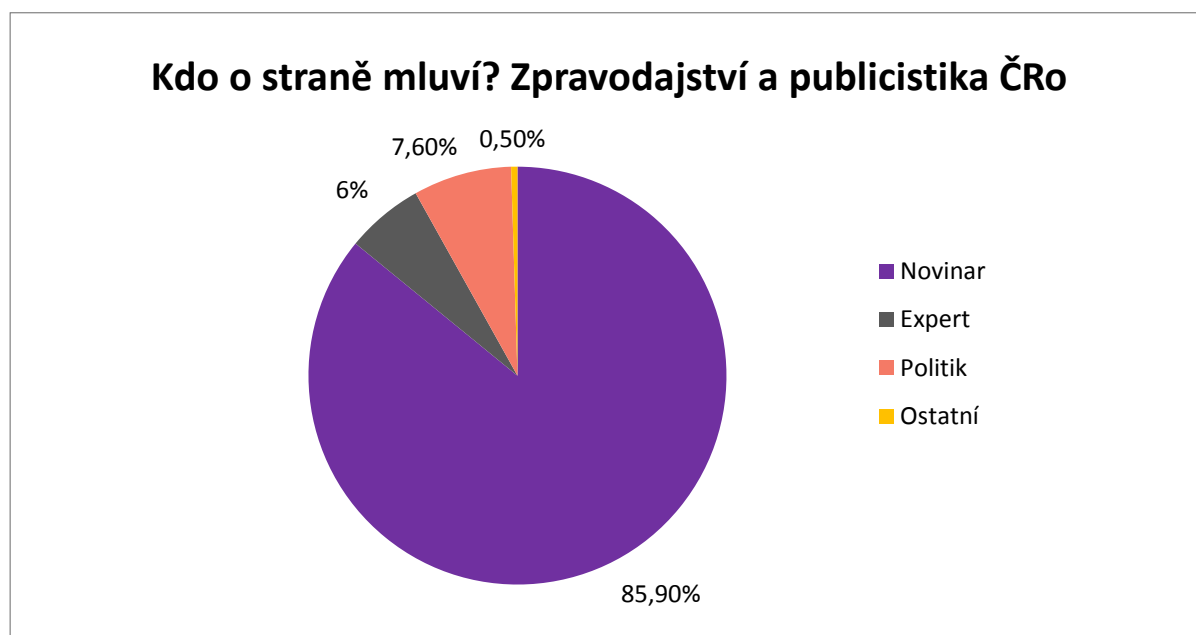
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

4.4. Zdroje

Tato část výzkumu odpovídá na otázku, jak novinář pracuje se zdroji, resp. KOMU je umožněno vyjadřovat se (vč. hodnocení) o stranách a kandidátech, nakolik je zdrojem vyjádření/hodnocení novinář sám (příp. jiní novináři) a kdo jsou ty další pověstné „hlasy s přístupem“?

V případě zdrojů Českého rozhlasu, které zobrazuje graf 28, činí novinářská vyjádření/hodnocení dokonce více než 85 %. U stranických promluv o stranách (jen 7,6 % všech promluv) se neprokázala významná distribuce, zavdávající podnět k dalšímu analyzování možného stranění/zvýchodňování.

Graf 28: Poměr mluvčích o stranách ve zpravodajství a publicistice ČRo (116 příspěvků)

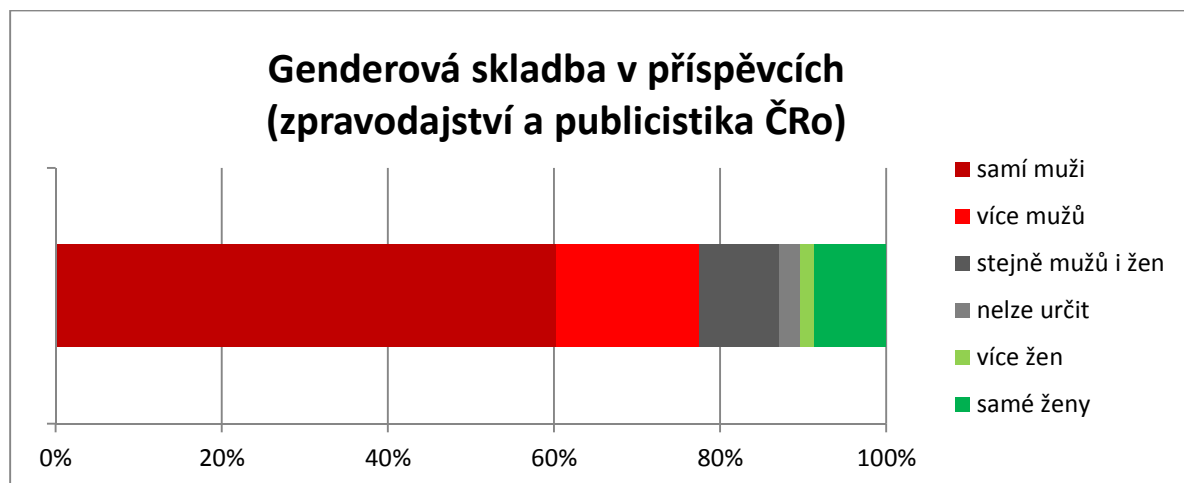

Dominanci novinářských (novináři zde míníme všechny autory příspěvků, jejich moderátory a redaktory) promluv zde lze interpretovat spíše pozitivně – zpravodajství a publicistika v předvolebním období asi skutečně nejsou tím pravým místem pro hodnocení kandidátů/stran kandidáty/straníky.

Při úvahách o zapojení dalších poptávaných kvalit žurnalistického výkonu – „konfrontačnost“, „ztráta neutrality“, „podjatost“ – lze i v případě zpravodajství a publicistiky Českého rozhlasu konstatovat, že novináři ve své roli obstáli, neboť v jimi připravovaných obsazích neumožnili významné rozvinutí těchto tendencí ze strany přizvaných (stranických, ale i jiných) mluvčích, ani se jich statisticky významně nedopustili sami.

Opět nabízíme drobný, zadavatelem nepoptávaný, bonus o genderové skladbě zpovídaných zdrojů (tedy všech mluvčí/ch krom redaktorů/redaktorek, moderátorů/moderátorek a autorů/autorek pořadů).

Graf 29: Genderová skladba (krom novinářstva) v příspěvcích zpravodajství a publicistiky ČRo (116 příspěvků/pořadů)

Z grafu 29 je patrné, že jen 9,5 % příspěvků ve sledovaném zpravodajském a publicistickém vysílání Českého rozhlasu je genderově vyvážených, skladba zdrojů/hostů favorizujících ženy se v Českém rozhlasu objevuje v 10,3 % všech příspěvků. Přímoučarou interpretaci o maskulinní dominanci (vč. 60 % „all-male“ příspěvků či pořadů) i zde znemožňuje vědomí, že možnosti výběru zdrojů/hostů ze strany médií jsou do určité míry limitovány (např. samotnou genderovou skladbou reprezentovaných subjektů, obsazení funkcí v orgánech strany, vlády atp.).

4.5. Moderátoři

Řadu parametrů, které indikují kvalitu novinářské (moderátorské, redaktorské, autorské) práce ve zpravodajství a publicistice Českého rozhlasu, jsme analyzovali a interpretovali v kapitolách 4.2–4.4 výše. V případě předvolebních diskusí jsme se dále zaměřili na to, jak (resp. nakolik) moderátor obstál v dozoru nad rovným (zde absolutně) přístupem všech zúčastněných stran (tj. zda, popř. nakolik obstál v přidělování času kandidátům tak, aby žádný nebyl zvýhodněn či diskriminován).

Popisné statistické výsledky ukázaly již grafy uveřejněné výše v kapitole Promluvy subjektů (Diskuse ČRo). Na datech jsme dále korelačním koeficientem testovali míru oboustranné závislosti mezi délkou promluv a počtem promluv jednotlivých zástupců politických stran. Výsledky potvrzují slabou intenzitu statistické oboustranné závislosti mezi délkou promluv a počtem promluv – korelační koeficient činí – 0,05.

Tabulka 29: Promluvy subjektů v diskusích ČRo (korelace)

Correlations

		DELKA_PROMLUV	POCET_PROMLUV
DELKA_PROMLUV	Pearson	1	-,047**
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	4712	4712
POCET_PROMLUV	Pearson	-,047**	1
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	4712	4712

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

I při sběru dat pro kvantitativní analýzu kodéři zaznamenali drobná moderátorská pochybení (např. chybně uvedený název strany⁴³ nebo neúplný výčet všech stran koalice⁴⁴), která by bylo možno vyčíslit odděleně pro jednotlivé krajské redakce, ale to by dle našeho názoru působilo až nepatřičně ve chvíli, kdy se Český rozhlas rozhodl uplatnit na část svého vysílaného obsahu princip absolutní rovnosti šancí kandidujících subjektů a tento záměr i uspokojivým, tj. v celku vyváženým a nestranným, způsobem dokázal realizovat.

⁴³ Resp. názvu kandidujícího uskupení, čemuž se občas snad ani nelze divit, i proškolení kodéři často selhávali v přiřazování správného uskupení mluvčího, např. v případě dvojice subjektů „ilegálním imigrantům NE – peníze raději pro naše děti“ a „Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi“.

⁴⁴ V tom případě byly kódovány délky promluv jen u těch subjektů, které při představování mluvčího zazněly.

5. Hlavní závěry

Závěrečnou kapitolu věnujeme slibované „metaanalýze“ dosavadních dílčích zjištění, jejímž cílem bude nabídka nové typologie politických stran doprovázená nabídkou vhodných teoretických přístupů pro další promýšlení a následné analytické uchopování.

Poté stručně připomeneme McQuailovo rozlišení různých způsobů mediálních předpojatostí (bias) a naši analýzu do tohoto rámce/modelu umístíme.

Následovat budou (konečně) závěrečná shrnutí hlavních zjištění naší analýzy podle požadavků zadavatele, tedy ve vztahu k ustanovením vysílacího zákona (případně i včetně naznačených řešení dalšího postupu).

Shrneme-li dílčí analytická zjištění, jak je přinesly kapitola 3 pro Českou televizi a kapitola 4 pro Český rozhlas, lze je snadno (společně pro obě média) seskupit do čtyř okruhů, čtyř typů politických uskupení s rozdílnými způsoby, jakými se k nim obě média (s různou mírou intenzity, ale víceméně shodně) vztahují a konstruuji tak jejich mediální obraz.

1) **Zavedené standardní strany**, pro něž je typický častý a relativně vysoký (stopáž) výskyt ve všech typech pořadů (samozřejmě kolísající napříč jimi), který lze vcelku snadno poměřovat s jejich „významem“ – intervenujícím faktorem (uvnitř kategorie) je zde příslušnost k vládní koalici či opozici. Pro další teoretickou interpretaci těchto stran (druhotně i pro chování obou veřejnoprávních médií vůči nim, resp. při jejich mediální re-prezentaci) se zde nabízí politologická teorie „stran kartelu“ (vč. jejich privilegovaného přístupu do státem zřizovaných médií a snah o jeho uzavírání).

Představitelé: ČSSD, TOP 09, KDU-ČSL, ODS.

2) **Zavedené specifické strany** – pro jejich taktéž častý a relativně vysoký (stopáž) výskyt ve vysílání je typická zvláštní dualita – na jednu stranu jsou podreprezentovány ve vlastních promluvách (menší či méně častá možnost přístupu do obsahů pro jejich mluvčí), na druhou stranu jsou (někdy) nadreprezentovány jako samostatné téma pořadů či příspěvků, v nichž se o těchto stranách vyjadřují jiní mluvčí. Jako subtémata sledujeme polemiku či zpochybňování jejich programu/ideologie, případně poukazy na absenci programu/ideologie, jako další ze subtémat (v případě ANO nabývající podoby uzlového bodu diskurzu) registrujeme odkazy na jejich vlastní/stranická média, což při interpretaci přímo volá po zapojení teorií mediálního a politického (stranického, podnikatelského) paralelismu.

Představitelé: ANO, KSČM.

3) **Emergentní strany**, pro něž je typický velmi nízký výskyt ve zpravodajství a jen narázově vyšší (stopáž, nikoliv počet výskytů) v publicistice, výskyty jsou často vázány jen na specifické, „profiláčnické“ téma programu dané strany. Od vlastního programu (resp. jeho tematizace v mediálních obsazích) se odvíjí rozklad kategorie emergentních stran na dvě podkategorie.

Představitelé 1: Zelení, Piráti, Starostové a nezávislí, Změna.

Teoretické větvení: uzavřenost volebních systémů, teorie mediálních účinků, sociální konstrukce reality.

Představitelé 2: Úsvit, SPD (zde s připnutou SPO), Národní demokracie, DSSS.

Tento typ ve svých interpretacích souvisí s teoriemi demokracie (veřejná sféra a kvalita projevů v ní, občanská společnost) a normativními teoriemi médií (vč. konceptů veřejné služby), dále s politologickými kategoriemi „nového“ (Úsvit, SPD), resp. „starého populismu“ (ND, DSSS).

4) **Neviditelné strany**, pro něž je typická ignorace (spíše Česká televize) či pokusy o naplnění podmínky minimálního přístupu (spíše Český rozhlas).

Představitelé: všechny ostatní subjekty.

Výše zmíněná zjištění se odvíjejí od výsledků analýzy zpravodajských a politicko-publicistických obsahů. U předvolebních diskusí naopak sledujeme:

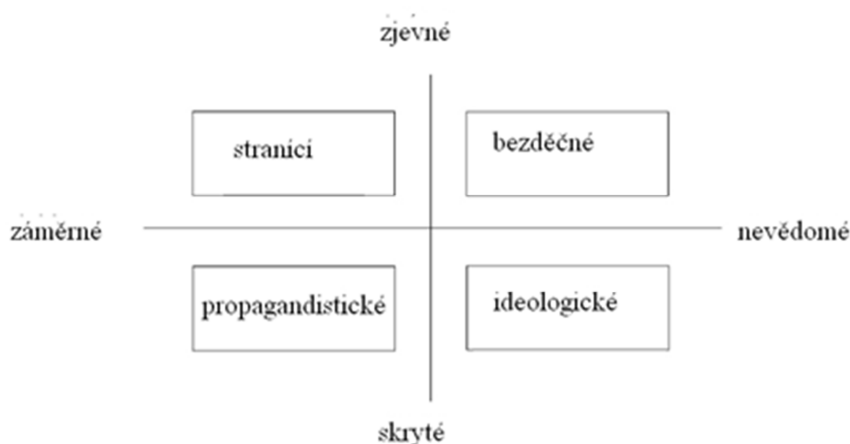
- v případě České televize rozdělení stran do dvou skupin dle aktuálních volebních preferencí (dělení pro jednotlivé kraje odděleně) a snahu o naplnění absolutní rovnosti v případě předem stanoveného počtu osmi (resp. devíti) nejpreferovanějších stran,
- v případě Českého rozhlasu snahu o co nejdůslednější naplnění absolutní rovnosti na všechny kandidující strany.

Další úvahy nad zjištěnými výsledky ze zpravodajství a publicistiky, na jedné straně rozdílnými (nadreprezentace, podreprezentace, ignorace) vůči různým politickým subjektům (typům stran), na druhé straně relativně podobnými pro obě média, nás směřují do těch oblastí mediálněvědní teorie, které se zabývají různými typy mediálních předpojatostí, stranění a (de)favorizací.

Analytický model, který ukazuje schéma 1, vychází z McQuailova a Streetova rozlišení (Street, 2011, s. 29–32, orig. viz McQuail, 1992) dvou dimenzí bias⁴⁵ podle:

- a) (ne)vědomosti/intencionality, resp. záměrnosti/bezděčnosti na straně autora (horizontála),
- b) (ne)odhalitelnosti, resp. otevřenosti/skrytosti pro čtenáře/publikum (vertikála).

Schéma 1: McQuailova typologie bias (dle Street, 2011)

⁴⁵ Tento termín se často překládá jako předpojatost, sklon nebo odklon (reprezentace od jejího předmediálního originálu, v našem případě tedy jde o poskytnutou pozornost/prostor vzhledem k významu/relevanci dané strany). Je-li od čeho se odklánět, pak by mohlo jít tyto odklony zaznamenávat či snad dokonce měřit (v našem případě tedy nad- a podreprezentace).

Necháme-li stranou bias ideologické/diskurzivní, jejichž vyhledávání bylo mimo zadání analýzy, její možnosti i ambice, pak zbývající tři mohou sloužit jako body, okolo kterých seskupíme a zhodnotíme zjištěné výsledky.

Analýza samozřejmě zachytila řadu promluv, které byly **stranicky biased** (u stranických promluv to ostatně není nic překvapivého), důležité (a pozitivní) však je, že nezachytila žádný celý pořad⁴⁶, který by nesl znaky záměrného (a na straně příjemce snadno odhalitelného) vychýlení ve prospěch určitého aktéra.

Kvalitativní analýza, která je hlavním nástrojem pro odhalování **propagandistických bias**⁴⁷, indikovala přítomnost tohoto typu prvků a postupů v analyzovaných obsazích. Namátkou: rekontextualizace stranických promluv do obecného novinářského schématu, epizodický či přímo konfliktní rámec namísto tematického, personalizační tendence, důraz na ekonomické principy (zisk a ztráta často s výhradně finančním významem), resp. jejich užití v rámci nezdůvodněné či přímo falešné koherence („vyděláme na tom všichni“), jen výjimečně širší než národní/státní perspektivu/úhel pohledu na reprezentované události/témata... Důležité – ve vztahu k zadání analýzy – zde však je zjištění, že žádný z pořadů či jejich celky nevykazovaly dominantní/trvalou přítomnost propagandistických bias ve prospěch či neprospěch určitého konkrétního aktéra či aktérů.

S „předvolebním“ zadáním analýzy tak mohou v případě propagandistických bias souviset jen zjištění o volbách a volebním procesu – při jejich reprezentaci je pro obě média typická redukce (a možná až fetišizace) voleb do zastupitelských orgánů jako hlavního (či přímo výlučného) nástroje občanské angažovanosti a společenské změny.

Přes tato pozitivní zjištění ohledně stranických a propagandistických bias (které lze brát i jako shrnutí těch dílčích výsledků, které prověřovaly zejm. body 3b) a 3c) zadání) zde zůstávají – vzhledem k zadání a nastavení analýzy⁴⁸ – klíčovými **bias bezděčné**. Jejich pozice v uvedeném schématu je zdánlivě paradoxní – zatímco pro příjemce jsou identifikovatelné, jejich autoři se jich dopouštějí nevědomě – resp. pod trvalým vlivem novinářských postupů a rutin, bez nichž sice lze žurnalistiku provozovat jen stěží, které však mají tendenci uzavírat se do sebe a ztrácet onu správnou, zdravou či

⁴⁶ U dlouhých rozhovorů s jedním (stranickým) hostem (typicky Interview ČT 24), kde byla hrozba stranických/stranických bias ze všech analyzovaných pořadů asi nejvyšší, byla tato neutralizována dobrými moderátorskými výkony. Asi jedinou (možná očekávatelnou) výjimkou by tak zde mohl představovat specifický pořad Předvolební rozhovor s prezidentem (ČT 24, 14. 9. 2016).

⁴⁷ „Sledování propagandistických bias, pro příjemce skrytých, volá spíše po kvalitativním přístupu (...) V mediálních studiích se s tímto přístupem setkáváme často například při studiu framingu, tj. rámcování. Je-li už nějaká událost (aktér, kauza) uznána médii za relevantní a reprezentace hodnou (překročí práh mediální pozornosti a nějak se pak vypořádá i s dalším působením bezděčných bias), pak je třeba se věnovat tomu, jak je zarámována, od užitých výrazových prostředků po komplexní struktury (úhly pohledu), které vytváří autor a které mají předjímat čtení na straně příjemce (základní výkladový rámec).“ (Křeček, 2013)

⁴⁸ „Pro sledování výskytu tohoto typu bias je velmi časté zapojení kvantitativních metod, zejm. kvantitativní obsahové analýzy – typicky je analyzována pozornost věnovaná jednotlivým aktérům nebo jednotlivým agendám (pozornost se zde operacionalizuje v jednotkách prostoru věnovaného dané straně, kandidátovi či tématu ve vteřinách, počtu slov, cm² apod.). Zvláště šikovné je nasazení kvantitativní obsahové analýzy tam, kde existují mimomediální sady dat (počet kandidujících stran, počet kandidátů, výsledky minulých voleb, počet členů strany či účastníků protestu, u řady témat statistiky ČSÚ atd.), které lze s číselnými výsledky analýzy mediální reprezentace jednoduše srovnat.“ (Křeček, 2013)

odpovídající proporcionální vazbu na předmediální děje a aktéry (v našem případě zejména vliv/význam jednotlivých politických uskupení ve společenském a politickém životě).

I proto je potřeba zadávat a provádět analýzy, jako je ta naše, jež právě končí kritickými závěry. Vycházejí z dílčích závěrů tak, jak jsme je formulovali v dílčích zjištěních u jednotlivých typů pořadů jednotlivých médií, vážou se zejm. k bodu 3a) zadání⁴⁹ a lze je formulovat následujícím způsobem.

V celku vysílaných zpravodajských a politicko-publicistických pořadů České televize (viz zejm. str. 16–31 této analýzy) byla ve sledovaném období zvýhodňována politická strana TOP 09 tím, že promluvám jejích zástupců bylo trvale a pravidelně přidělováno zřetelně více prostoru, než by odpovídalo reálnému postavení této strany v politickém a společenském životě.

Analýza naopak zaznamenala trvalé znevýhodňování KSČM, některých dalších nevládních parlamentních a všech neparlamentních stran.

Obdobné závěry lze učinit i u analyzované tvorby Českého rozhlasu:

V celku vysílaných zpravodajských a politicko-publicistických pořadů Českého rozhlasu (viz zejm. str. 50–60 této analýzy) byla ve sledovaném období zvýhodňována politická strana TOP 09 tím, že promluvám jejích zástupců bylo trvale a pravidelně přidělováno zřetelně více prostoru, než by odpovídalo reálnému postavení této strany v politickém a společenském životě.

V analyzovaném celku vysílání Českého rozhlasu naopak mohlo dojít ke znevýhodnění některých parlamentních a některých neparlamentních stran.

Na podkladě této analýzy lze dospět k závěru, že ze strany České televize a ze strany Českého rozhlasu ve sledovaném období v celku jimi vysílaných zpravodajských a politicko-publicistických pořadů docházelo k porušování § 31 odst. 3 zák. 231/2001 Sb. Lze tedy dospět i k oprávněnosti RRTV realizovat sankční opatření ve smyslu ust. § 58 až 61 citovaného zákona.

---

⁴⁹ Poskytně informace o tom, jaký prostor byl ve vysílání poskytnut jednotlivým kandidujícím subjektům, resp. jejich zástupcům.

6. Zdroje

Banducci, S., & Stevens, D. (2011). *Media content analysis, May 2011 News Media Coverage and Information in Combined Elections Report prepared for Electoral Commission*. Exeter: University of Exeter.

Brandenburg, H. (2006). Party Strategy and Media Bias: A Quantitative Analysis of the 2005 UK Election Campaign. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 16(2), 157-178. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/13689880600716027>

Brandenburg, H. (2006). *Revisiting the "Liberal Media Bias": A Quantitative Study into Candidate Treatment by the Broadcast Media during the 2004 Presidential Election Campaign*. Aberdeen: University of Aberdeen.

CEMES (Jiráček, J., Nečas, V. a kol.). (2013). *Analýza předvolebního vysílání Českého rozhlasu v období před krajskými a senátními volbami konanými v říjnu 2012*. Praha: FSV UK. Dostupné z: http://media.rozhlas.cz/_binary/03023918.pdf

Cushion, S., Thomas, R., & Ellis, O. (2015). The Mediatization of Second-Order Elections and Party Launches: UK Television News Reporting of the 2014 European Union Campaign. *International Journal of Communication*, 9, 1523-1543. Dostupné z: <http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/3442/1384>

Česká televize. (2003). *Kodex České televize. Zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání*. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf>

Česká televize. (2016). *Pravidla předvolebního a volebního vysílání České televize v souvislosti s volbami do zastupitelstev krajů a do Senátu Parlamentu ČR, která se konají ve dnech 7. a 8. října 2016 (a druhé kolo voleb do Senátu 14. a 15. října 2016)*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/1800125-pravidla-vysilani-pro-volby-2016.pdf>

Český rozhlas. (2016). *Pravidla Českého rozhlasu v souvislosti s volbami do zastupitelstev krajů a do 1/3 Senátu Parlamentu ČR 2016*. Dostupné z: http://media.rozhlas.cz/_binary/03660179.pdf

Druckman, J. N. (2005). Media Matter: How Newspapers and Television News Cover Campaigns and Influence Voters. *Political Communication*, 22, 463–481.

Elter, A. (2013). Interaktion und Dialog? Eine quantitative Inhaltsanalyse der Aktivitäten deutscher Parteien bei Twitter und Facebook während der Landtagswahlkämpfe 2011. *Publizistik: Vierteljahreshefte für Kommunikationsforschung*, 58(2), 201-220.

Focus. (2014). *Volby do Evropského parlamentu ve vysílání České televize a Českého rozhlasu. Analýza objektivit a vyváženosti vybraných pořadů odvysílaných ČRo a ČT v období od 23. 4. do 23. 5. 2014*. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2014_volby_do_ep_ve_vysilani_ct_a_cro.pdf

- Focus. (2015). *Volby do Senátu Parlamentu ČR a zastupitelstev obcí ve vysílání České televize a Českého rozhlasu*. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2015_volby_CT_a_CRo.pdf
- Gallíková, M., Rozsival, F., Dytrt, Z., & Geržová, M. (2017). *Analýza vysílání ČRo k senátním a krajským volbám v roce 2016*. Dostupné z: <http://media.rozhlas.cz/binary/03833572.pdf>
- Křeček, J. (2013). *Politická komunikace od res publica po public relations*. Praha: Grada.
- Křeček, J., & Vochocová, L. (2007). *Rudé nebezpečí před volbami 2006 : hrozba nebo strašák?. Pražské sociálně vědní studie – Mediální řada*. Praha: Fakulta sociálních věd UK.
- McQuail, D. (1992). *Media Performance*. London: Sage.
- Nejedlý, V. (2013). *Analýza*. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2013_analyza-Zpravy_FTV_Prima.pdf
- Nejvyšší správní soud. (2013). *Usnesení NSS Vol. 131/2013 – 24*. Dostupné z: <http://iudictum.cz/22496/vol-131-2013-24>
- RRTV. (2015). *Analýza vysílání programu NOVA před volbami do zastupitelstev obcí a Senátu PČR 2014*. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2015_volby_NOVA.pdf
- RRTV (2015). *Analýza vysílání programu Prima před volbami do zastupitelstev obcí a Senátu PČR 2014*. Dostupné z http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2015_volby_Prima.pdf
- Sedláček, Š., Schwarzová, M., & Herot, P. (2013). *Analytický report k předvolebnímu vysílání Prima FTV*. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2014_Analyza-PS_PCR-Prima.pdf (od str. 75, resp. 81)
- Sedláková, R., Lapčík, M., & Burešová, Z. (2017). *Mediální reprezentace amerických prezidentských voleb ve vybraných pořadech ČRo*. Dostupné z: <http://media.rozhlas.cz/binary/03830543.pdf>
- Sedláková, R. (2015). *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada.
- Schönbach, K., De Ridder, J., & Lauf, E. (2001). Politicians on TV news: Getting attention in Dutch and German election campaigns. *European Journal of Political Research*, 39(4), 519–531.
- Schulz, W. (1997). *Politische Kommunikation. Theoretische Ansätze und Ergebnisse empirischer Forschung*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Schulz, W., & Zeh, R. (2003). Kanzler und Kanzlerkandidat in den Fernsehnachrichten. In: Holtz- Bacha Ch. (ed.): *Die Massenmedien im Wahlkampf – Die Bundestagswahl 2002* (s. 57-81). Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.
- Street, J. (2011). *Mass Media, Politics and Democracy*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Strömbäck, J., Negrine, R., Hopmann, D. N. et al. (2013). Sourcing the News: Comparing Source Use and Media Framing of the 2009 European Parliamentary Elections. *Journal of Political Marketing*, 12(1), 29-52.

Vít, J. (2012). *Monitoring předvolebního vysílání*. Dostupné z:
http://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/2012_%C4%8CT.pdf

Vodochodský, I. (2017). *Analýza mediální reprezentace prezidenta Miloše Zemana a prezidentského úřadu ČR ve vybraných pořadech Českého rozhlasu*. Dostupné z:
http://media.rozhlas.cz/_binary/03802377.pdf

Zákon č. 483/1991 Sb. o České televizi.

Zákon č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu.

Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání.